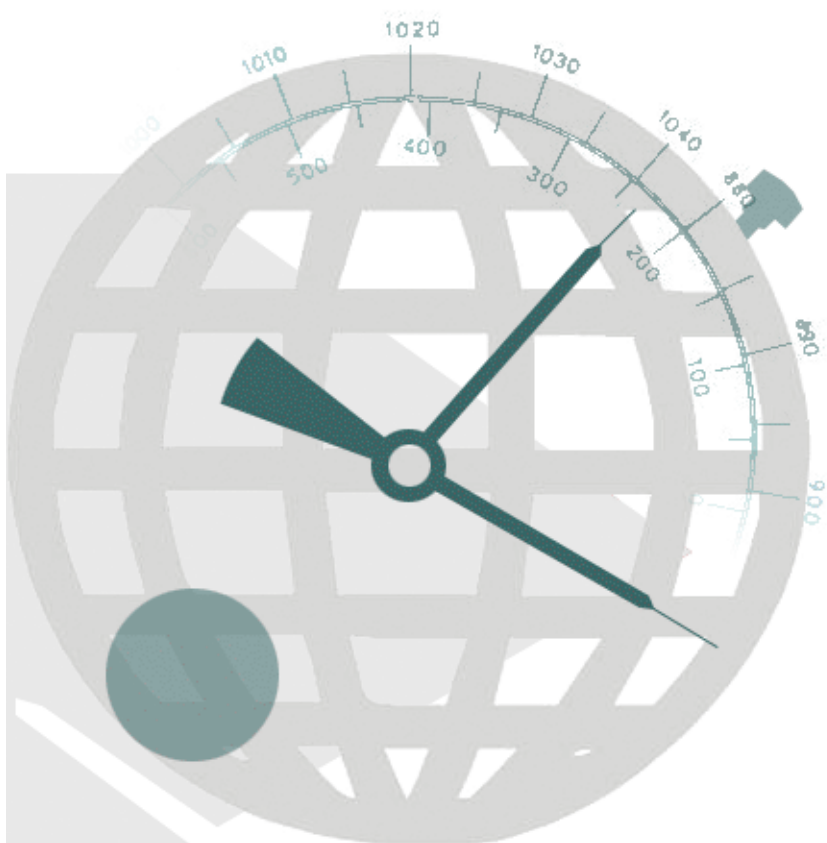

èc̃p̃ escola de
cultura de pau

Baròmetre 10

Sobre conflictes, drets humans
i construcció de pau

Gener - Març 2006
UNITAT D'ALERTA

 **Generalitat
de Catalunya**

 **Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament**

 **Universitat
Autònoma
de Barcelona**

El present Informe ha estat elaborat per l'equip de la Unitat d'Alerta de l'Escola de Cultura de Pau, format per: Maria Cañadas Francesch (drets humans), Albert Caramés Boada (militarització i desarmament), Vicenç Fisas Armengol (processos de pau), Oscar Mateos Martín (crisis humanitàries), Maria Prandi Chevalier (drets humans), Gema Redondo de la Morena (rehabilitació postbèl·lica), Josep Maria Royo Aspa (conflictes armats), Núria Tomàs Collantes (tensions), Jordi Urgell García (desenvolupament), María Villellas Ariño (gènere i construcció de pau). L'apartat de tensions ha estat elaborat pel conjunt de la Unitat d'Alerta.

Glossari	4		
00 Introducció	7		
01 Conflictes armats	11		
1.1 Evolució dels conflictes armats	11		
Àfrica	11		
a) Àfrica Occidental	12		
b) Banya d'Àfrica	13		
c) Grans Llacs i Àfrica Central	14		
d) Magrib i Nord d'Àfrica			
Amèrica	14		
Àsia i Pacífic	15		
a) Àsia Meridional	15		
b) Sud-est Asiàtic i Oceania	16		
Europa i Orient Mitjà	17		
1.2 Altres aspectes d'interès	18		
02 Situacions de tensió i disputes d'alt risc	21		
Àfrica	22		
a) Àfrica Austral	22		
b) Àfrica Occidental	22		
c) Banya d'Àfrica	23		
d) Grans Llacs i Àfrica Central	24		
e) Magrib i Nord d'Àfrica	24		
Amèrica	25		
a) Amèrica del Nord, Amèrica Central i Carib	25		
b) Amèrica del Sud	25		
Àsia	26		
a) Àsia Meridional	26		
b) Sud-est asiàtic i Oceania	26		
Europa i Àsia Central	27		
a) Àsia Central i Caucas	27		
b) Europa	27		
Orient Mitjà	28		
03 Processos de Pau	33		
3.1 Evolució dels processos de pau	33		
Àfrica	34		
a) Àfrica Occidental	34		
b) Banya d'Àfrica	34		
c) Grans Llacs i Àfrica Central	35		
d) Altres zones de l'Àfrica	36		
Amèrica	37		
Àsia i Pacífic	38		
a) Àsia Meridional	38		
b) Sud-est Asiàtic	40		
Europa i Àsia Central	41		
Orient Mitjà	42		
04 Rehabilitació postbèlica i acompanyament internacional	45		
4.1. Països en fase de transició	46		
Àfrica	46		
a) Àfrica Occidental	46		
b) Banya d'Àfrica	47		
c) Grans Llacs i Àfrica Central	48		
Amèrica	48		
Àsia i Pacífic	49		
Europa	49		
Orient Mitjà	50		
4.2 Països en fase avançada de rehabilitació	50		
4.3 Altres temes de l'agenda	52		
05 Crisis humanitàries	55		
5.1. Evolució dels contextos de crisis humanitàries	55		
Àfrica	55		
a) Àfrica Austral	55		
b) Àfrica Occidental	56		
c) Banya d'Àfrica	57		
d) Grans Llacs i Àfrica Central	57		
Amèrica	59		
Àsia i Pacífic	59		
Europa i Àsia Central	60		
Orient Mitjà	61		
5.2. L'acció humanitària durant el trimestre	61		
		a) Inseguretat i treballadors humanitaris	61
		b) Desplaçaments interns al 2005	61
		c) La resposta dels donants durant el trimestre	62
		06 Desarmament	65
		6.1. Proliferació d'armament lleuger	65
		a) Nacions Unides	65
		b) Iniciatives internacionals	67
		c) Fets més rellevants del trimestre	68
		6.2. Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)	70
		07 Drets humans	75
		7.1. Violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals	
		a) Aspectes destacats per les Organitzacions no Governamentals	75
		b) Aspectes destacats per les organitzacions internacionals i intergovernamentals	75
		7.2. El Consell de Drets Humans: reptes i perspectives	
		a) L'origen de la reforma	77
		b) Característiques del nou Consell de Drets Humans	77
		08 Desenvolupament	78
		Altres aspectes de l'agenda de desenvolupament	85
		a) Fòrum Social Mundial	85
		b) Fòrum Mundial de l'Aigua	87
		c) Conferència Internacional sobre Reforma Agrària i Desenvolupament Rural	88
		d) Diversitat Biològica	90
		e) Any internacional dels deserts i la desertificació	91
		09 Dimensió de gènere en la construcció de pau	93
		9.1. La dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats	93
		a) Els conflictes armats	93
		b) La invisibilitat de les dones	94
		9.2. La construcció de pau des d'una perspectiva de gènere	95
		a) La participació de les dones en la presa de decisions	95
		b) Procesos de pau	97
		c) La responsabilitat de la comunitat internacional	99
		10 Annexos	101
		Annex 2.1. Resolucions del Consell de Seguretat de l'ONU	101
		Annex 2.2. Informes del Secretari General de l'ONU al Consell de Seguretat	102
		Escola de Cultura de Pau (UAB)	103

ACNUR: Alt Comissionat de Nacions Unides per als Refugiats	FDI: Fons de Desenvolupament per a L'Iraq
ACP: Àsia, Carib, Pacífic	FDLR : Forces Democràtiques per a l'Alliberament de Rwanda
ACH: Acord de Cessament d'Hostilitats	FFAA: Forces Armades governamentals
ADF: Afganistan Development Forum	FKM: <i>Front Kedaulatan Maluku</i> (Front per a la Sobirania de Moluques)
AIEA: Agència Internacional de l'Energia Atòmica	FLEC: <i>Front de Libertaçao do Enclavament de Cabinda</i>
AMIB: Missió de la Unitat Africana a Burundi	FMI: Fons Monetari Internacional
ANP: Autoritat Nacional Palestina	FNL: <i>Forces Nationales de Libération</i>
AOD: Ajuda Oficial al Desenvolupament	GAFI: Grup d'Acció Financera
APC: Autoritat Provisional de la Coalició	GAM: <i>Gerakin Aceh Merdeka</i> (Moviment de Aceh Lliure)
APHC: All Parties Hurriyat Conference	GIA: Grup Islàmic Armat
AUC: Autodefenses Unides de Colòmbia	GNT: Govern Nacional de Transició
BICC: <i>Bonn International Center for Conversion</i>	GPP: Groupement Patriotique pour la Paix
BM: Banc Mundial	GSPC: Grup Salafista per a la Predicació i el Combat
BONUCA: Oficina de les Nacions Unides de Suport a la Consolidació de la Pau a R. Centrafricana	HIPC: <i>Heavily Indebted Poor Countries</i> (Països Pobres Fortament Endeutats)
CAD: Comitè d'Ajuda al Desenvolupament	IANSA: <i>International Action Network on Small Arms</i>
CAP: <i>United Nations Inter-Agency Consolidated Appeal Process</i> (Crida Consolidada Interagencies de Nacions Unides)	ICBL: <i>International Campaign to Ban Landmines</i>
CARICOM: <i>Caribbean Community</i>	IDG: Índex de Desenvolupament relatiu al Gènere
CAS: Assistència Estratègica País	IDH: Índex de Desenvolupament Humà
CASA: <i>Coordinating Action on Small Arms</i>	IDP: <i>Internally Displaced Persons</i> (Persones Desplaçades Internes)
CDHNU: Comissió de Drets Humans de Nacions Unides	IEMF: <i>Interim Emergency Multinational Force</i> (Força Multinacional Provisional d'Emergència)
CEI: Comunitat d'Estats Independents	IFM: <i>Isatubu Freedom Movement</i>
CEMAC: Comunitat Econòmica i Monetària dels Països d'Àfrica Central	IGAD: <i>Intergovernmental Authority on Development</i>
CICR: Comitè Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja	IISS: <i>International Institute for Strategic Studies</i>
COAV: Children in Organised Armed Conflict	IOM: Organització Internacional de Migracions
CODHES: Consultoria per als Drets Humans i el Desplaçament	IPC: Índex de Percepció de la Corrupció
CPI: Cort Penal Internacional	IRIN: <i>United Nations Integrated Regional Information Network</i>
CPN: <i>Communist Party of Nepal</i>	IRIS: <i>Institut de Relations Internationales et Stratégiques</i>
DDR: Desarmament, Desmobilització i Reintegració	ISAF: Força Internacional d'Assistència a la Seguretat
Dòlars: Dòlars d'EEUU	ISDR: <i>International Strategy for Disaster Reduction</i>
ECHA: Comitè Executiu Assumptes Humanitaris	JEM: <i>Justice and Equality Movement</i>
ECHO: Oficina d'Ajuda Humanitària de la Unió Europea	KANU: <i>Kenya African National Union</i>
ECOMOG: Economic Community of West African States Monitoring Group	LDC: <i>Least Developed Countries</i> (Països Menys Desenvolupats)
ECOSOC: Consell Econòmic i Social de Nacions Unides	LND: Lliga Nacional Democràtica
ECOWAS: Comunitat Econòmica d'Estats d'Àfrica Occidental	LRA: <i>Lord's Resistance Army</i>
EEBC: Comissió de Fronteres entre Eritrea i Etiòpia	LTTE: <i>Liberation Tigers Tamil Eelam</i> (Tigres d'Alliberament de la Terra Preciosa dels Tamiles)
EEUU: Estats Units d'Amèrica	LURD: <i>Liberians United for Reunification and Democracy</i>
ELN: Exèrcit d'Alliberament Nacional	MAS: Moviment AL Socialisme
ENA: Exèrcit Nacional Albanès	MDC: <i>Mouvement for the Democratic Change</i>
EUFOR: <i>European Union Forces</i>	MDJT: <i>Mouvement pour la Démocratie et la Justice au Tchad</i>
EZLN: Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional	MDF: Meckauvi Defense Force
FAd'H: <i>Forces Armées d'Haití</i>	MDR: Moviment Democràtic Republicà
FAO: Organització per a l'Alimentació i l'Agricultura de Nacions Unides	
FARC: Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia	
FDD: <i>Forces pour la Défense de la Démocratie</i>	

MERCOSUR : Mercat Comú del Sud	PNB : Producte Nacional Brut
MFDC : <i>Mouvement donis Forces Démocratiques de Casamance</i>	PNUD : Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament
MILF : <i>Moro Islamic Liberation Front</i>	PRIO : <i>Peace Research Institute of Oslo</i>
MINUCI : Missió de Nacions Unides a Côte d'Ivoire	PWG : <i>People's War Group</i>
MINURSO : Missió de Nacions Unides pel Referèndum al Sàhara Occidental	RAMSI : <i>Regional Assistance Mission to the Solomon Islands</i>
MINUSTAH : Missió de Nacions Unides per a l'Estabilització d'Haití	RCD-Goma : <i>Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Goma</i>
MJP : <i>Mouvement pour la Justice et la Paix</i>	RCD-K-ML : <i>Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Mouvement pour la Libération</i>
MLC : <i>Mouvement pour la Libération du Congo</i>	RCD-N : <i>Rassemblement Congolais pour la Démocratie-National</i>
MNLF : Moro National Liberation Front	RFTF : <i>Results Focused Transnational Framework</i>
MODEL : <i>Movement for Democracy in Libéria</i>	RSM : <i>Republik Maluku Selatan</i> (República de Moluques del Sud)
MONUC : Missió de Nacions Unides a RD Congo	RUF : <i>Revolutionary United Front</i>
MPCI : <i>Mouvement Patriotique de Côte d'Ivoire</i>	SADC : <i>South African Development Community</i>
MPIGO : <i>Mouvement Patriotique pour l'Indépendance du Grand Ouest</i>	SFOR : <i>Stabilisation Force</i>
MPLA : Moviment per a l'Alliberament d'Angola	SIPRI : <i>Stockholm International Peace Research Institute</i>
MSF : Metges sense Fronteres	SLA : <i>Sudan's Liberation Army</i> (Exèrcit d'Alliberament de Sudan)
NDC : <i>National Democratic Congress</i>	SPLA : <i>Sudan's People Liberation Army</i>
NDFB : <i>National Democratic Front of Bodoland</i>	TLCAN : Tractat de Lliure Comerç per a Amèrica del Nord
NEPAD : <i>New Economic Partnership for African Development</i>	TNP : Tractat de No Proliferació Nuclear
NMRD : <i>National Mouvement for Reform and Development</i>	UA : Unió Africana
NLFT : <i>National Liberation Front of Tripura</i>	UAB : Universitat Autònoma de Barcelona
NPA : <i>New People's Army</i>	UE : Unió Europea
NPP : <i>New Patriotic Party</i>	ULFA : <i>United Liberation Front of Assam</i>
NRC : <i>Norwegian Refugee Council</i>	UNAMA : Missió d'Assistència de Nacions Unides a Afganistan
NSCN (IM) : <i>National Socialist Council of Nagaland – Isak – Muivah</i>	UNAMIS : Missió Avançada de Nacions Unides a Sudan
OCDE : Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic	UNAMSIL : Missió de Nacions Unides per a Sierra Leone
OCHA : Oficina de Coordinació d'Assumptes Humanitaris de Nacions Unides	UNDG : Grup de Nacions Unides per al Desenvolupament
OCI : Organització de la Conferència Islàmica	UNDOF : Força d'Observació de la Separació de Nacions Unides
ODM : Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni	UNESCO : Organització de Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura
OEA : Organització dels Estats Americans	UNFICYP : Força de les Nacions Unides per al Manteniment de la Pau a Xipre
OMC : Organització Mundial del Comerç	UNFPA : Fons de Nacions Unides per a la Població
OMS : Organització Mundial de la Salut	UNICEF : Fons de Nacions Unides per a la Infància
ONG : Organització No Governamental	UNIDIR : Institut de Nacions Unides per a la Investigació sobre el Desarmament
ONU : Organització de les Nacions Unides	UNIFEM : Fons de Desenvolupament de Nacions Unides per a la Dona
ONUB : Missió de Nacions Unides a Burundi	UNIFIL : Força Interina de Nacions Unides a Líban
ONUSIDA : Programa de les Nacions Unides sobre el VIH/SIDA	UNIOSIL : Oficina Integrada de Nacions Unides a Sierra Leone
OPM : <i>Organisasi Papua Merdeka</i> (Organització de la Papua Lliure)	UNITA : <i>Unió per a la Independència Total d'Angola</i>
OSCE : Organització per a la Seguretat i Cooperació a Europa	UNAMA : Missió de Nacions Unides a Afganistan
OTAN : Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord	UNMA : Missió de Nacions Unides a Angola
PAC : Patrulles d'Autodefensa Civil	UNMEE : Missió de Nacions Unides a Etiòpia i Eritrea
PDP : <i>People's Democratic Party</i>	
PESC : Política Exterior i de Seguretat Comuna	
PESD : Política Europea de Seguretat i Defensa	
PIB : Producte Interior Brut	
PMA : Programa Mundial d'Aliments	

UNMIK: Missió d'Administració Interina de Nacions Unides a Kosovo

UNMIL: Missió de Nacions Unides a Libèria

UNMISET: Missió de Nacions Unides de Recolzament a Timor-Leste

UNMOGIP: Grup d'Observació Militar de Nacions Unides a Índia i Pakistan

UNMOP: Missió d'Observació de Nacions Unides a Prevlaka

UNMOVIC: Comissió de Monitoreig i Verificació de les Inspeccions de Nacions Unides

UNOCI: Missió de Nacions Unides a Côte d'Ivoire

UNOGBIS: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de Nacions Unides a Guinea Bissau

UNOL: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de Nacions Unides a Libèria

UNOMIG: Missió d'Observació de Nacions Unides a Geòrgia

UNOTIL: Oficina de Nacions Unides per a Timor-Leste

UNPOS: Oficina Política de Nacions Unides a Somàlia

UNPPB: *United Nations Political and Peace Building Mission*

UNRWA: *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (Agència de Treball i Ajuda de Nacions Unides per als Refugiats Palestins en Orient Mitjà)

UNSCO: Oficina del Coordinador Especial de Nacions Unides per a Orient Mitjà

UNTOP: Oficina de Construcció de Pau de Nacions Unides a Tadjikistan

UNTSO: Organització per a la Supervisió de la Treva de Nacions Unides

USAID: Agència per al Desenvolupament Internacional d'EEUU

USCRI: *United States Committee for Refugees and Immigrants*

VIH/SIDA: Virus d'Immunodeficiència Humana / Síndrome d'Immunodeficiència Adquirida

ZANU-PF: *Zimbabwe African National Union-Patriotic Front*

El “**Baròmetre**” és un informe trimestral editat en castellà i en anglès per la Unitat d'Alerta de l'*Escola de Cultura de Pau* de la Universitat Autònoma de Barcelona, que **analitza els esdeveniments ocorreguts al món al llarg del trimestre (gener-març 2006)** a través de nou apartats: conflictes, tensions, processos de pau, rehabilitació postbèlica, crisis humanitàries, militarització i desarmament, drets humans i Dret Internacional Humanitari, desenvolupament, i dimensió de gènere en la construcció de la pau. Aquesta publicació actualitza les dades de l'informe anual “Alerta 2006” i dels anteriors exemplars del “Baròmetre”, basant-se en la informació publicada quinzenalment al “Semàfor”¹, butlletí electrònic editat igualment per la Unitat d'Alerta.

Alguns dels fets més rellevants assenyalats en aquest “Baròmetre” del primer trimestre de 2006 són els següents:

Conflictes armats

- El nombre de conflictes armats es va mantenir en 21, sense produir-se canvis respecte al trimestre anterior.
- Un total de 10 conflictes armats van continuar estancats sense que s'hi albirin millores, en altres cinc s'hi va produir una escalada dels enfrontaments, i en altres dos contextos s'hi va reduir la violència.
- Les Nacions Unides van proposar rellevar la missió de la UA a Darfur per una altra amb majors recursos i un mandat més ampli davant l'evidència de la incapacitat de la missió per enfrontar la greu situació.
- Diverses milícies Mai Mai van cometre nous atacs durant els últims mesos a la província de Katanga, al sud-est de la RD Congo.
- L'increment de la violència intercomunitària va situar l'Iraq a la vora la guerra civil.

Situacions de tensió i disputes d'alt risc

- Es van incrementar els enfrontaments entre les FFAA i els grups armats al nord de la R. Centreafricana.
- Van morir més de 100 persones a Nigèria per disputes entre sectors de les comunitats musulmana i cristiana.
- Es va arribar un acord a Bolívia per celebrar un referèndum sobre les autonomies.
- Es va intensificar l'operació de les forces de seguretat contra grups insurgents a Balutxistan (Pakistan).
- Es van deteriorar les relacions entre Geòrgia i Rússia a propòsit d'Ossètia del Sud i Abkhàzia.
- L'amnistia decretada al Iemen no va detenir els enfrontaments amb els seguidors del clergue Al-Huthi.
- Es van produir fortes protestes a Belarús per denunciar el frau a les eleccions presidencials.

Processos de pau

- El Govern de Noruega es va oferir per iniciar converses de pau al Nepal.
- Es van reiniciar les negociacions directes entre el Govern de Sri Lanka i l'LTTE, amb la mediació de Noruega i l'acompanyament de Suïssa.
- El Govern turc va enviar a l'ONU un pla d'acció per resoldre el conflicte de Xipre.
- A Espanya, ETA va declarar un alto el foc permanent i es va obrir la possibilitat d'iniciar una etapa de diàleg que posi fi al conflicte basc.
- Es van iniciar rondes negociadores per debatre l'estatus final de Kosovo.

¹ Aquest número de Baròmetre inclou els *Semàfors* del número 135 al 140.

- Els conflictes de l'actualitat entren en negociació amb major rapidesa que els conflictes de fa unes dècades.

Rehabilitació postbèl·lica

- Es va iniciar durant el trimestre l'anàlisi del procés d'implementació del Memoràndum d'Enteniment signat entre el Govern d'Indonèsia i el Moviment per un Aceh lliure, GAM.
- Nigèria va fer lliurament de C. Taylor, després de les pressions dels EUA i la sol·licitud de la Presidenta de Libèria. L'expresident serà jutjat pel tribunal Especial per a Sierra Leone.
- La Comissió Europea, el Govern d'Unitat Nacional, el govern regional del Sud del Sudan i el PNUD van engegar un Programa de Rehabilitació i Recuperació per un període de quatre anys que compta amb un pressupost de 50 milions d'euros i que s'implementarà a 10 Estats del Sudan.

Crisis humanitàries

- Les Nacions Unides van advertir del risc de catàstrofe humanitària a la Banya d'Àfrica davant la persistència de la sequera.
- La recrudescència dels enfrontaments a països com el Sudan, la R. Congo, la R. Centreafricana o la RD Congo va deteriorar enormement l'accés humanitari a les poblacions afectades.
- Es va engegar l'anomenat Fons Central per a Respostes d'Emergència de les Nacions Unides que pretén reaccionar de forma immediata davant les catàstrofes naturals.
- El nombre total de desplaçats interns va decreïxer lleument durant 2005, situant-se en 23,7 milions de persones, segons l'*Internal Displacement Monitoring Centre*.

Militarització i desarmament

- El Comitè de Preparació per a la Conferència de Revisió del Programa d'Acció contra les Armes Lleugeres va finalitzar amb uns resultats decebedors, a causa principalment del bloqueig de països com Egipte, els EUA, l'Iran i Israel, alguns tradicionalment enfrontats.
- Per entendre el comportament i la proliferació de l'oferta, també han d'analitzar-se els motius per a la demanda d'armes, entès com un element essencial.
- Més d'un milió d'excombatents participen en programes de DDR a 20 països, segons un estudi de l'Escola de Cultura de Pau.
- El Banc Mundial (BM) i el Govern de la República del Congo van signar un acord per al procés de DDR d'uns 30.000 combatents.

Drets humans

- L'Assemblea General de l'ONU va aprovar per àmplia majoria la creació del nou Consell de Drets Humans, a pesar de l'oposició del Govern dels EUA.
- Les Nacions Unides es van pronunciar en relació amb les persones detingudes a Guantánamo sol·licitant el tancament d'aquest centre.
- El Parlament Europeu i el Consell d'Europa van dur a terme investigacions sobre els centres secrets d'internament de la CIA a Europa.
- La publicació de vinyetes al·lusives al profeta Mahoma va desencadenar una forta tensió entre els defensors de la llibertat d'expressió i determinades comunitats religioses.

Desenvolupament

- El Fòrum Social Mundial 2006 va celebrar edicions paral·leles a Amèrica, l'Àsia i l'Àfrica i va discutir amb major deteniment que en anteriors ocasions qüestions relacionades amb els conflictes armats i els processos de pau.
- Es van iniciar les activitats de l'Any Internacional dels Deserts i la Desertificació, fenomen que avança ràpidament, que afecta les formes de subsistència d'uns 2.000 milions de persones i que en els pròxims anys podria provocar fluxos massius de població a tot el planeta.
- El IV Fòrum Mundial sobre l'Aigua va culminar sense reconèixer l'aigua com un dret humà i entre les mobilitzacions d'organitzacions de la societat civil que protesten per la creixent mercantilització de l'aigua.
- Es va crear un comitè per supervisar el compliment dels compromisos continguts al Protocol de Kyoto.
- A la Conferència Internacional sobre Reforma Agrària i Desenvolupament rural es va reconèixer l'impacte que tenen la falta d'accés a la terra en bona part dels conflictes i les tensions actuals, encara que no es va aprovar un pla internacional vinculant.

Gènere i construcció de pau

- Una dècada després de l'aprovació de la Plataforma d'Acció de Pequín, es va constatar la persistent exclusió de les dones en la presa de decisions.
- Dones de Mindanao (Filipines) i Somàlia van reclamar que les seves opinions i demandes es tinguin en compte en els processos de pau que es duen a terme als seus països.
- Les estadístiques mundials continuen sense reflectir la situació de les dones i ignorant les contribucions que aquestes fan al desenvolupament.
- La comunitat internacional hauria d'ocupar un major paper en la promoció de la participació de les dones en els processos de pau

Conflictes armats¹

- ❑ El nombre de conflictes armats es va mantenir en 21, sense produir-se canvis respecte al trimestre anterior.
- ❑ Un total de 10 conflictes armats van continuar estancats sense que s'hi entrevegin millores, en uns altres cinc es va produir una escalada dels enfrontaments, i en uns altres dos contextos es va reduir la violència.
- ❑ Les Nacions Unides van proposar rellevar la missió de la UA a **Darfur** per una altra amb majors recursos i un mandat més ampli davant l'evidència de la incapacitat de la missió per enfrontar la greu situació.
- ❑ Diverses milícies Mai Mai van cometre nous atacs durant els últims mesos a la província de Katanga, al sud-est de **RD Congo**.
- ❑ L'increment de la violència intercomunitària va situar **l'Iraq** a la vora de la guerra civil.

En aquest apartat s'hi analitzen els **21 conflictes armats** que han continuat actius durant el primer trimestre de 2006. Es van incrementar les hostilitats en sis contextos, que corresponen a **Iraq, Filipines (NPA), Nepal, RD Congo, Sudan (Darfur) i Nigèria (Delta del Níger)**. No obstant això, la nota predominant del trimestre va ser l'elevat nombre de situacions (10) on no es van constatar massa canvis ni millores perceptibles respecte al trimestre anterior. No obstant això, cal matisar que algunes situacions ja es troben en extrema gravetat, com a l'**Afganistan** o al nord d'**Uganda**. Finalment, s'hi destaca una relativa millora de la situació a **Algèria**, al **Caixmir** administrada per l'Índia i a **Côte d'Ivoire**. Van continuar vigents les situacions d'alto el foc a les Filipines entre el Govern i el grup armat d'oposició MILF i a **Sri Lanka**². L'apartat es completa amb diferents reflexions entorn d'informes i altres temes que s'han considerat rellevants durant aquest trimestre.

1.1. Evolució dels conflictes armats

Àfrica

Taula 1.1. Evolució dels conflictes armats a Àfrica			
Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 1er trimestre 2006
Algèria (1992-)	Govern, GIA, GSPC	Control polític i econòmic (recursos naturals) dels militars enfront de l'oposició islàmica, instrumentalització religiosa	Reducció
Burundi (1993-)	Govern, FNL de. Rwasa	Control del poder polític d'una minoria ètnica i dificultats per a l'alternança en el poder	Estancament
Côte d'Ivoire (2002-)	Govern, milícies progovernamentals, Forces Nouvelles	Marginació d'algunes regions, fragilitat democràtica, exclusió política, instrumentalització religiosa	Reducció
Nigèria (delta del Níger) (2003-)	Govern, milícies de les comunitats Ijaw, Itsekere i Urhobo, exèrcits privats de seguretat, MEND	Control del poder polític i dels recursos naturals, exclusió social i política	Escalada
RD Congo (1998-)	GNT, faccions de grups armats inclosos en el GNT, milícies Mai Mai, grups armats de Ituri, FDLR	Control del poder polític, instrumentalització ètnica, dificultats per a l'alternança en el poder i control dels recursos naturals	Escalada
Somàlia (1988-)	Diversos	Absència de pràctica democràtica, lluita pel poder polític regional, confederació vs. federació	Estancament
Sudan (Darfur)	Govern, milícies progovernamentals, SLA, JEM,	Marginació regional i política	Escalada

¹ Es considera **conflicte armat** qualsevol enfrontament protagonitzat per grups de diversa índole, com forces militars regulars o irregulars, escamots, grups armats d'oposició, grups paramilitars o comunitats ètniques o religioses que, organitzats i usant armes o altres mitjans de destrucció, provoquen més de 100 víctimes en un any. La xifra de 100 morts és un indicador que s'ha de relativitzar en funció d'altres elements, com la població total del país i l'abast geogràfic del conflicte armat, així com amb el nivell de destrucció generat i els desplaçaments forçats de població que comporta. En un mateix Estat pot haver-hi més d'un conflicte armat.

² Vegeu els apartats de processos de pau i tensions.

(2003-)	NMRD		
Uganda (1986-)	Govern, LRA	Messianisme religiós i marginació regional	Estancament

a) Àfrica Occidental

A **Côte d'Ivoire**, durant el primer trimestre de l'any, es van produir diversos **contactes entre els actors polítics i armats** afavorits pel nou Primer Ministre nomenat al desembre, C. Konan Banny, que van propiciar una tímida millora de la situació política³. No obstant això, les milícies afins al President, L. Gbagbo, van desencadenar **incidents a Guiglo (oest)** que van causar diverses **víctimes mortals, la intervenció de la UNOCI i la retirada** de bona part **de les organitzacions humanitàries** que operaven al territori, agreujant la situació humanitària. Aquests fets van posar en relleu la fragilitat del nou Govern format al desembre. En aquest sentit, el Secretari General de l'ONU i el Primer Ministre van denunciar la preparació dels atacs, la incitació realitzada des dels mitjans de comunicació progovernamentals i la inacció de les autoritats nacionals. Per la seva banda, el Consell de Seguretat de l'ONU va ampliar el mandat de la UNOCI fins a desembre de 2006, va renovar l'embargament d'armes i la prohibició d'exportacions de diamants, i va imposar sancions a dos líders de les milícies progovernamentals "Joves Patriotes" i a un líder de les *Forces Nouvelles*, com a conseqüència dels incidents desencadenats a l'oest del país. A més, el Consell també va ampliar la UNOCI amb un petit contingent de la missió liberiana UNMIL, clarament inferior a la sol·licitud realitzada pel secretari General.

A la regió del **Delta del Níger**, al sud de **Nigèria**, es va **agreujar la disputa existent pel control polític i econòmic de la regió** entre les diverses comunitats del Delta i contra les FFAA i els grups paramilitars, així com contra les transnacionals petrolíferes. Van augmentar els atacs perpetrats per milícies armades a plataformes petrolíferes de les transnacionals Shell i AGIP, causant desenes de víctimes mortals, i els segrests de treballadors de les petrolíferes, la qual cosa va forçar el tancament d'algunes instal·lacions de Shell al país. S'estima que aquests persistents atacs i els robatoris de petroli han provocat ja la pèrdua de mig milió de barrils de cru diaris. Un dels grups armats responsables dels atacs, el MEND, va exigir l'alliberament per part del Govern nigerià de dos importants líders de la comunitat Ijaw, el control dels beneficis del cru per aquesta comunitat, així com el pagament de 1.500 milions de dòlars de la transnacional Shell en compensació pels perjudicis mediambientals causats fins al moment. Aquesta quantitat va ser recentment estipulada pels tribunals del país.

b) Banya d'Àfrica

A **Somàlia**, a l'inici de l'any es va assolir l'acord d'Aden⁴, **que va reduir la tensió existent** entre els membres del Govern Federal de Transició (GFT) partidaris del trasllat del GFT a Jowhar (per motius de seguretat) i els quals són favorables que s'estableixi a Mogadishu, entre els quals es troben diversos senyors de la guerra de la capital. No obstant això, va continuar la disputa entorn de l'embargament d'armes, que també afecta la formació de la missió de construcció de pau de la IGAD. Els observadors internacionals, els senyors de la guerra de Mogadishu i les autoritats de Somalilàndia van sol·licitar al Consell de Seguretat que fes cas omís a la petició del President del GFT, al qual donaven suport la UA, el Iemen, el Sudan i Etiòpia, que exigien l'aixecament de l'embargament d'armes per poder crear unes FFAA i procedir a la compra d'armes, qüestió que segons el seu parer solament provocaria l'escalada de la violència. La **situació d'inseguretat** regnant es va evidenciar amb els brots de violència a Mogadishu, on es van enfrontar milícies vinculades a tribunals islàmics i milícies dels senyors de la guerra de Mogadishu, i els enfrontaments entre clans rivals a Galgadud, causant més de 70 víctimes mortals. La persistent sequera també va desencadenar tensions a la frontera etiop pel control d'una reserva d'aigua. A Puntlàndia es van produir actes de violència amb la formació del nou govern regional.

³ Vegeu apartat de processos de pau.

⁴ Vegeu apartat de processos de pau.

A la regió sudanesa de **Darfur**, va continuar l'escalada de la violència experimentada durant els últims mesos de 2005, així com la impunitat de què gaudeixen els responsables dels atacs, que van dificultar el procés de pau i la distribució i l'accés humanitari, segons van destacar el Secretari General de l'ONU i el màxim responsable de l'ACNUR, A. Guterres. Per la seva banda, la UA també va advertir de la volatilitat de la situació i de les constants violacions de l'alto el foc perpetrades pels bel·ligerants. Paral·lelament, van millorar les relacions entre el Sudan i el Txad⁵ després de l'acord assolit a Líbia pel qual es comprometien a deixar de subministrar suport als grups armats d'oposició de l'altre país i a establir una patrulla fronterera. Davant l'evidència que la missió de la UA (AMIS) s'ha vist incapaç d'evitar l'escalada de la violència, les **Nacions Unides van proposar el relleu d'aquesta missió per una altra amb més recursos i un mandat més ampli sota responsabilitat del Consell de Seguretat de l'ONU** i que comptaria amb el suport dels EUA. Aquesta proposta va desencadenar el rebuig del Govern sudanès i la divisió de la UA. El Consell també va debatre l'aplicació de sancions contra membres de l'Executiu sudanès. No obstant això, Khartum va continuar incomplint el seu compromís de desarmar les milícies Janjaweed.

c) Grans Llacs i Àfrica Central

A **Burundi**, l'últim grup armat d'oposició hutu del país, les FNL de A. Rwasa, va perpetrar **operacions armades** contra la població civil i els nous cossos de seguretat a les províncies de **Cibitoke, Bujumbura Rural i Bubanza**. Aquests cossos també són responsables de violacions dels drets humans contra la població civil durant les operacions contra les FNL. L'ONUB va fer una crida al desarmament incondicional de les FNL, fet que pot afectar el procés de pau amb el grup armat, i va iniciar la reducció del seu contingent militar en 2.000 militars (un 40% del total). La missió va acusar les forces de seguretat de l'Estat i les FNL de seguir cometent greus violacions dels drets humans contra la població civil. Per la seva banda, el Consell de Seguretat de l'ONU va estendre el mandat de l'ONUB fins a juliol de 2006 i va notificar que en aquesta data la missió podria posar fi a les seves activitats a sol·licitud del Govern burundès. Al seu torn, el Govern, que va desarticlar un suposat cop d'Estat al març, va iniciar mesures per promoure l'amnistia als presos polítics amb l'alliberament de centenars de presos, tot i que encara no s'ha determinat el significat de pres polític i per tant, qui podrà acollir-se al procés.

A la veïna **RD Congo**, la inseguretat i la violència a la regió est va ser la tònica del trimestre, que va provocar el desplaçament forçat de 40.000 persones al mes, segons el *Norwegian Refugee Council*. Els principals focus d'inestabilitat van ser, en primer lloc, el districte d'**Ituri** (província d'Orientale) on les diverses milícies que no es van acollir als programes de DDR van continuar perpetrant atacs contra la població civil, la MONUC i les FFAA. En segon lloc, a la província de **Kivu Sud**, on les FFAA i la MONUC van mantenir la seva ofensiva contra alguns sectors del grup armat d'oposició hutu rwandès FDLR, per intentar forçar la seva desmobilització. En tercer lloc, a **Kivu Nord**, on també es van produir nous enfrontaments de les FFAA i la MONUC contra les tropes lleials al general dissident, L. Nkunda. En últim lloc, cal destacar l'escalada de la violència a **Katanga**, on diverses milícies Mai Mai van incrementar els seus atacs contra la població i van perpetrar estratègies de combat més violentes. Organitzacions de drets humans van alertar de l'increment **de la tensió com a conseqüència de la instrumentalització de les diferències intercomunitàries** que el partit governant, el PPRD de J. Kabila, va estar duent a terme a Katanga. La MONUC va amenaçar d'interrompre la seva col·laboració amb les FFAA si aquestes continuaven cometent violacions dels drets humans (execucions extrajudicials, saquejos i violacions) davant la preocupació de convertir-se en el seu còmplice. Per la seva banda, el Consell de Seguretat va sol·licitar el restabliment del Grup d'Experts sobre l'explotació il·legal dels recursos al país. En aquest sentit, la posada a la disposició de la Cort Penal Internacional del **líder del grup armat d'oposició UPC, T. Lubanga**, una de les milícies d'Ituri, pot contribuir a acabar amb la impunitat i la ingerència dels països veïns. Finalment, **la UE va aprovar l'enviament d'una missió de 1.500 militars** (que acompanyaran el procés electoral que se celebrarà el 18 de juny de 2006) després de **nombrosos retards i les reticències** dels països membres a assumir el seu lideratge.

⁵ Vegeu l'apartat de tensions.

A **Uganda**, van prosseguir tant els atacs del grup armat d'oposició LRA a la població civil al sud de Sudan i al nord d'Uganda, com les operacions militars de les FFAA en persecució del grup. El líder de l'LRA, J. Kony, es va desplaçar a l'est de RD Congo, a causa de la pressió militar exercida, segons les FFAA. El Representant Especial del Secretari General de l'ONU per a menors en conflictes armats entre 1997 i 2005, O. Otunnu, va afirmar que **la regió nord és el pitjor lloc al món per als menors en l'actualitat** (s'estima que 935.000 dels 1,7 milions de persones desplaçades al nord del país són menors) responsabilitzant l'LRA i el Govern de la situació de violència i violacions dels drets humans sobre la població civil, i va destacar que l'índex de mortalitat és el doble del que es registra a Darfur. El trimestre es va veure dominat per la celebració de les primeres eleccions presidencials multipartidistes al país el 23 de febrer després de 26 anys. Els comicis van ser guanyats amb el 59,28% dels vots per Y. Museveni, qui ha dirigit el país durant els últims 20 anys i ha reformat la Constitució per poder presentar-se a un tercer mandat. El principal opositor, K. Besigye, va denunciar l'existència de frau, i la campanya electoral va transcórrer en un clima de tensió i actes esporàdics de violència. La població de la zona nord del país, afectada pel conflicte armat, va votar majoritàriament al candidat opositor.

d) Magrib i Nord d'Àfrica

En el marc de la política de reconciliació nacional empresa pel president d'Algèria, A. Bouteflika, el Govern va anunciar la propera excarceració **de prop de 2.000 presos islamistes**. Aquesta mesura va ser fortament criticada per diferents organitzacions de drets humans locals i internacionals com Amnistia Internacional i *Human Rights Watch*, per considerar que denega el coneixement de la veritat i el dret a la justícia a les víctimes i als seus familiars. A més, el Govern també **va anunciar un pla d'amnistia que culmina en sis mesos i una compensació financera**. No obstant això, les FFAA i el grup armat d'oposició GSPC van continuar duent a terme accions armades d'insurrecció i contrainsurgència. En aquest sentit, el grup salafista va anunciar la mort del seu líder, A. Zerabib, en enfrontaments amb les FFAA a la regió de Bejaia, al nord-est, i al gener van morir quatre treballadors estatals a mans de les milícies armades a la província de Tissemsilt.

Amèrica

Taula 1.2. Evolució dels conflictes armats a Amèrica

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 1er trimestre 2006
Colòmbia (1964-)	Govern, FARC, ELN, paramilitars AUC	Exclusió política històrica, injustícia social, control sobre recursos naturals i degradació del conflicte pel narcotràfic	Estantament

El primer trimestre de l'any a **Colòmbia** es va caracteritzar per la **desmobilització de 13.000 paramilitars**, el mateix nombre que es desmobilitza entre 2004 i 2005. Es calcula que només queden uns 3.000 combatents més per desmobilitzar, encara que l'últim informe de la Missió de Verificació de l'OEA alertava sobre **el control (fins i tot armat) que seguien exercint aquests grups** a diferents zones del país. Després de la segona ronda de converses exploratòries entre el Govern i la guerrilla de l'ELN a l'Havana (febrer), el President va atorgar status polític a tres dels seus dirigents, la qual cosa els va permetre mantenir interlocució amb diversos actors socials, polítics, econòmics i diplomàtics buscant crear un ambient propici per al procés de pau. Les accions bèl·liques de l'escamot de les FARC, en canvi, es van encruelir. Al Parc Nacional de la Serra Macarena es va lliurar una de les principals batalles simbòliques dels últims temps, ja que el Govern **es va obstinar a eradicar manualment 1.300 hectàrees de coca en un dels cors operatius de la insurrecció**, la qual cosa va produir seriosos enfrontaments armats. D'altra banda, un nombre important de civils van ser assassinats pel grup a diferents regions del país.

Àsia i Pacífic

Taula 1.3. Evolució dels conflictes armats a Àsia

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causes de fons	Evolució 1er trimestre 2006
Afganistan (2001-)*	Govern, coalició internacional (liderada pels EUA), milícies talibanes i diversos grups	Fragilitat democràtica, lluita pel poder polític i instrumentalització ètnica	Estancament
Filipines (1969-)	Govern, NPA	Lluita pel poder i fragilitat democràtica	Escalada
Filipines (1978-)	Govern, MILF	Autonomia vs. independència, marginació d'algunes regions i instrumentalització religiosa	Suspensió temporal d'hostilitats
Filipines (1991-)	Govern, Abu Sayyaff	Autonomia vs. independència, marginació d'algunes regions i instrumentalització religiosa	Estancament
Índia (Assam) (1989-)	Govern, ULFA, BJF, NDFB	Autonomia vs independència i control sobre els recursos econòmics	Estancament
Índia (Jammu i Caixmir) (1989-)	Govern, JKLF, Lashkar-i-Tayyeba, Hizb-ul-Mujahideen	Autonomia vs. independència i instrumentalització religiosa	Estancament
Nepal (1996-)	Govern, CPN	Control pel poder polític i fragilitat democràtica	Escalada
Sri Lanka (1989-)	Govern, LTTE	Autonomia vs. independència, instrumentalització religiosa	Suspensió temporal de les hostilitats
Tailàndia (2004-)	Govern, milícies de les comunitats musulmanes	Autonomia vs. independència i instrumentalització religiosa	Estancament

* El conflicte armat que sofreix el país en la seva fase actual s'inicia amb l'atac dels EUA i Regne Unit a l'octubre de 2001, encara que el país es troba en conflicte armat des de 1979.

a) Àsia Meridional

A l'**Afganistan**, es van produir nous actes de **violència i atacs** per part de les milícies talibanes, i operacions de les FFAA i les tropes nord-americanes contra aquestes milícies. En aquest sentit, més de 130 soldats nord-americanos han mort des de l'inici de la invasió per posar fi al règim talibà l'any 2001, i durant 2005 al voltant de 1.400 persones van morir com a conseqüència de la violència. Mostra d'aquesta situació és el fet que uns 200 centres escolars van sofrir atacs de les milícies talibanes, i van privar al voltant de 100.000 menors d'assistir a l'escola, principalment al sud i al sud-est del país, segons va destacar el President, H. Karzai. A més, es van produir enfrontaments entre membres de les comunitats sunnita i xiïta a la ciutat de Herat, durant la celebració de la festivitat religiosa xiïta de l'Ashura que van causar cinc morts i un centenar de ferits. Paral·lelament, les **FFAA pakistaneses van incrementar les seves activitats de contrainsurgència contra les milícies talibanes** que tenen les seves bases a les àrees tribals pakistaneses de Waziristan Nord i Sud, frontereres amb l'Afganistan, i des d'on realitzen incursions a l'Afganistan. El control de l'Estat pakistanès en aquesta regió és inexistent. Davant aquesta situació, el Govern afganès va sol·licitar al seu homòleg pakistanès accions més contundents per posar fi a aquestes incursions, i el Pakistan va plantejar la possibilitat de minar la zona fronterera i construir-hi un mur de separació. Per la seva banda, la ISAF va prosseguir la seva ampliació en paral·lel a la reducció de la presència nord-americana a l'Afganistan.

A l'**Índia** s'hi identifiquen dos contextos de violència. Amb relació a l'estat de **Jammu i el Caixmir**, es van reduir en intensitat els enfrontaments entre les FFAA i els grups independentistes caiximirs, en paral·lel als avanços en el procés de pau entre l'Índia i el Pakistan⁶. En aquest sentit, el Govern indi va retirar al febrer 5.000 militars de Jammu i el Caixmir davant la millora de la situació de seguretat a la zona. Fonts governamentals van indicar que es podrien produir noves retirades si continuava la reducció de la violència. Les tropes retirades, no obstant això, van ser reasentades a la zona nord-est del país. A l'estat d'**Assam**, es van reduir els actes de violència i enfrontaments entre els **cossos de seguretat indis i el grup armat d'oposició ULFA**, en paral·lel al procés de contactes entre el Govern indi i una delegació designada per l'ULFA. Durant la celebració del Dia de la República,

⁶ Vegeu apartat de processos de pau.

al gener, es van produir explosions atribuïdes a l'ULFA que van causar diverses víctimes mortals i la destrucció d'alguns oleoductes. L'ULFA i altres grups de la regió van fer una crida al boicot d'aquesta celebració. Al febrer, l'ULFA va convocar una vaga d'àmplia repercussió a tot l'estat per la mort de 10 civils que participaven en una protesta contra el Govern com a conseqüència dels trets de les forces de seguretat.

Cap a on va la política exterior i de defensa dels EUA?

A principi de febrer el Departament de Defensa dels EUA va presentar el *Quadriennial Defense Review* (QDR), que defineix l'estratègia de defensa i fa projeccions per a la seva implementació en els propers 20 anys. L'interès que suscita aquest document és degut al **increment de la implicació dels EUA a partir de la fi de la Guerra Freda en nombroses operacions militars** de gran envergadura, com les dues guerres de l'Iraq i les intervencions a Somàlia, els Balcans i l'Afganistan, així com les operacions de menor envergadura a nombroses parts del món desenvolupades abans de l'11-S, i convertides en *leit motiv* a partir d'aquesta data sota la doctrina de "lluita contra el terrorisme". En conseqüència, la política militarista nord-americana ens indica que aquest país seguirà implicat, d'alguna forma, en alguns dels conflictes armats actuals i futurs.

En aquest sentit, les previsions anunciaven que es produiria una revisió profunda de la política de defensa dels EUA, sostraint i reajustant recursos dels sistemes d'armes més avançats utilitzats en les guerres convencionals cap a les necessitats que es plantegen per als EUA en les guerres actuals. Aquestes noves necessitats es basen en la utilització d'unitats mòbils, més flexibles i millor adaptades a les noves circumstàncies (postura del Secretari de Defensa, D. Rumsfeld) per plantar cara als reptes plantejats, segons els EUA, per les **xarxes terroristes internacionals, els Estats fallits i la proliferació d'armes de destrucció massiva**.

En aquest sentit, el QDR va plantejar sumar els nous projectes en lloc de substituir-ne els uns pels altres, i sense ampliar el nombre de tropes necessàries per a poder dur a terme ambdues línies de treball. La falta de **priorització sobre les possibles amenaces i les seves respostes** posa de manifest, segons nombrosos analistes, que el Departament de Defensa no ha realitzat la transició entre un món unipolar (en el qual els EUA es consideren el garant de la seguretat internacional) cap a un món multipolar, per la qual cosa el QDR planteja satisfer les dues visions, proposta que és impossible de complir a causa de constriccions pressupostàries. Aquesta indecisió posa de manifest els múltiples interessos que convergeixen per configurar la política de defensa i també, per tant, la política exterior dels EUA.

Pel que fa a **Nepal, el primer trimestre de l'any va començar amb la fi de l'alto el foc** decretat unilateralment en el mes de setembre per part del grup armat d'oposició CPN, i es van reiniciar els enfrontaments entre les FFAA i el CPN. El líder maoista Prachanda va acusar les FFAA d'haver forçat el grup armat a prendre aquesta decisió, però va matisar que la ruptura de la treva no suposava la fi de l'aliança recentment establerta amb els partits opositors. En paral·lel, els principals partits de l'oposició van organitzar la major manifestació contra el règim monàrquic des que es produís el cop d'Estat reial fa un any a la ciutat de Janakpurdam amb la participació d'unes 100.000 persones, i durant tot el trimestre **van prosseguir les manifestacions per part de l'oposició en contra del règim monàrquic** i per la restauració de la democràcia al país. En aquest sentit, es van celebrar **eleccions locals enmig d'una vaga general i boicot** per part de l'oposició política i armada. Les eleccions, considerades il·legítimes per l'oposició democràtica i els grups de drets humans, van ser qualificades pel rei Gyanendra de primer pas en el procés de democratització del país després del cop d'Estat. La participació va oscil·lar entre el 10 i el 20% dels votants, segons les fonts. Entre 800 i 1.000 polítics i activistes van ser detinguts en els dies previs al procés. A final de febrer, les FFAA van iniciar una ofensiva a gran escala contra el CPN al sud-oest del país.

b) Sud-est asiàtic i Oceania

A les **Filipines**, la situació amb relació als tres escenaris de conflicte es va veure dominada per l'intent **avortat de cop d'Estat** el 20 de febrer que va provocar la **imposició temporal** fins a principis de març **de l'estat d'emergència** a tot el país⁷. Davant aquesta situació, el Govern malaisi va decidir posposar la ronda de converses⁸ entre el Govern filipí i el grup armat d'oposició **MILF** per la crisi política desencadenada després de la temptativa colpista. A més, el

⁷ Vegeu apartat de tensions.

⁸ Vegeu apartat de processos de pau.

MILF va travessar diversos problemes durant el trimestre, ja que prèviament es va produir un **enfrentament entre faccions del grup** a la província de Maguindanao (Mindanao), reconegut pel mateix grup, però es va insistir que aquest fet no interferiria en el procés de pau. Finalment, també va transcendir la possible **temptativa d'acabar amb el lideratge de M. Ebrahim al MILF**, per la seva moderació i pragmatisme, i la voluntat d'algunes faccions del MILF (considerades més intransigents en l'establiment d'un Estat islàmic) de disputar-li el lideratge a M. Ebrahim. Pel que fa a l'**NPA**, es va **produir una escalada dels enfrontaments entre el grup maoista i les FFAA**; i el Partit Comunista de Filipines (PCF), referent polític de l'**NPA**, va declarar haver ordenat una intensificació de les activitats armades a tot el país. Finalment, pel que fa al grup armat d'oposició **Abu Sayyaf**, van persistir els atacs del grup i els enfrontaments amb les FFAA, que van seguir rebent entrenament de les FFAA nord-americanes. Les FFAA van indicar que durant el 2005 gairebé 3.000 soldats i membres de grups armats van perdre la vida en més de 1.450 enfrontaments. L'**NPA** va ser el més afectat, amb 1.810 víctimes mortals, seguit de les FFAA (723), Abu Sayyaf (171), el MILF (118) i una escissió del MNLF, amb 16 baixes.

A **Tailàndia**, es va produir una deterioració de la situació política després de l'acusació de corrupció contra el Primer Ministre, T. Shinawatra, que va provocar manifestacions multitudinàries exigint la seva dimissió. Aquesta situació va ser considerada la pitjor crisi política que travessa el país des de 1992. Per la seva banda, T. Shinawatra es va negar a dimitir, va avançar les eleccions legislatives al 2 d'abril que ve i es va comprometre a abandonar el càrrec si no arribava a la majoria absoluta. Pel que fa a la crisi que es desenvolupa a les províncies musulmanes del sud del país, **van persistir els atacs dels grups armats** presents a la zona, que ja han causat al voltant de 1.100 víctimes mortals en els últims dos anys. En aquest sentit, més de 100 escoles de la província de Yala (aproximadament la meitat), van tancar temporalment després d'un atac contra tres mestres, un dels principals col·lectius afectats per la violència. Per altra banda, la policia va anunciar la detenció de tres dels líders de l'organització independentista RKK, acusats de fomentar la violència al sud del país i de reclutar joves. Finalment, el Govern va negar la possibilitat de negociar amb el grup armat d'oposició PULO, després que un dels seus líders es declarés disposat a abandonar la petició d'independència de les províncies meridionals si el Govern accedia a iniciar converses, retirava els 20.000 efectius desplegats a Yala, Pattani i Narathiwat i alliberava els caps polític i militar del grup, que estan a la presó des de fa set anys.

Europa

Taula 1.4. Evolució dels conflictes armats a Europa i Orient Mig

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 1er trimestre 2006.
Rússia, Fed. de (Txetxènia) (1991-)	Govern rus, govern regional prorús, grups armats d'oposició txetxens	Autonomia vs. independència	Estantament

A la república transcaucàsica de **Txetxènia** (Rússia), cal assenyalar la persistència dels atacs dels grups armats txetxens i les operacions de contrainsurgència dels cossos de seguretat russos a la regió. En aquest sentit, l'Alta Comissionada de les Nacions Unides per als Drets Humans, L. Arbour, va manifestar la seva preocupació a partir de les informacions producte de la seva visita a la regió, destacant els nombrosos casos de tortura, segrests, maltractaments i execucions extrajudicials comeses pels cossos de seguretat russos. Fonts oficials russes han desmentit les informacions recollides per L. Arbour. Per la seva banda, l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa va lamentar la persistència de les greus violacions dels drets humans comeses a Txetxènia i la seva extensió a les regions limítrofes.

Orient Mitjà

Taula 1.5. Evolució dels conflictes armats en Orient Mitjà

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 1er trimestre 2006
Iraq (2003-)	Govern de transició, coalició EUA/Regne Unit, grups armats d'oposició interns i externs	Lluita pel poder polític i contra la presència de les tropes estrangeres, accés a recursos petrolífers i estratègia militar nord-americana	Escalada
Israel – Palestina (2000, II Intifada) ⁹	Govern israelià, milícies de colons, Govern de l'ANP, braços armats de les organitzacions Hamàs i Yihad Islàmica; Brigades dels Màrtirs del Aqsa, FPLP, FDLP	Ocupació, colonització i control de la terra, instrumentalització religiosa, dilemes de seguretat i reconeixement polític	Escalada

Pel que fa al conflicte entre **Israel i Palestina, es va produir la inesperada victòria per majoria absoluta de Hamàs a les eleccions legislatives** del 25 de gener, obtenint 74 dels 132 escons, enfront dels 45 de Fatah. El President, M. Abbas, va sol·licitar a Hamàs la formació de Govern, per la qual cosa el grup va mantenir contactes amb tots els partits per formar un Govern d'unitat. La victòria de Hamàs, amb una participació del 77% dels votants, va desencadenar enfrontaments entre partidaris del Fatah i de Hamàs i la preocupació de la comunitat internacional, que va sol·licitar a Hamàs el reconeixement d'Israel i la fi de la violència. L'ANP travessa una greu crisi financera que es va veure agreujada per la congelació de fons nord-americans i israelians, davant la negativa d'ambdós països de col·laborar amb un Govern qualificat de terrorista. Encara que Hamàs no va descartar la possibilitat d'entaular contactes amb Israel, va exigir com a condició prèvia la retirada d'Israel dels territoris ocupats, l'alliberament de presos o la fi dels atacs, i va destacar el seu respecte pels acords existents. Després de les eleccions, el seu líder, I. Haniya, va sol·licitar el reconeixement de la legitimitat de la seva formació per part de la comunitat internacional. A Israel, **Kadima va ser el vencedor de les eleccions del 28 de març**. El Govern israelià va seguir cometent execucions extrajudicials de militants palestins, principalment de les Brigades de l'Aqsa i de la Yihad Islàmica. No obstant això, va respectar la treva informal des de fa més d'un any amb Hamàs.

La situació a l'**Iraq** el primer trimestre de 2006 va seguir caracteritzant-se per la **persistència d'alts nivells de violència** per de grups iraquians contra les forces d'ocupació i contra la població civil i els cossos de seguretat iraquians en gran part del país, així com per les operacions de contrainsurgència dels EUA. Cal assenyalar l'increment de la violència sectària i com des de diversos sectors es va promoure l'enfrontament intercomunitari iraquiana, fet que fa témer que es desencadeni una guerra civil. El desencadenant d'aquesta situació va ser la destrucció de la Mesquita Daurada, de confessió xiïta situada a Samarra, que va originar la violència intercomunitària que ha provocat centenars de víctimes mortals. Des del seu inici el 2003, el conflicte ja ha causat la mort d'uns 33.000 iraquians i de 2.500 militars de la coalició, principalment nord-americanes. Va destacar l'ofensiva nord-americana recolzada per les FFAA iraquianes a Samarra a final de març. Les negociacions per a la composició del nou Govern van continuar estancades per les divergències entre els principals grups polítics. Tres anys després de la caiguda de S. Hussein, l'aliança nord-americana ha fracassat en engegar les mesures que permetin respectar els drets bàsics de les persones detingudes sota el seu control i de protegir-les de la tortura i d'altres abusos.

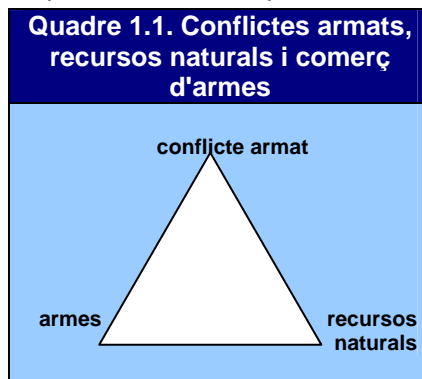
1.2. Altres temes d'interès

A continuació s'hi destaquen alguns temes i informes rellevants apareguts durant el trimestre relacionats amb aspectes vinculats a la conflictivitat armada.

⁹ Encara que el conflicte armat s'inicia en 1948, en aquest informe només s'hi analitza l'última fase del conflicte, que correspon a la 2ª Intifada, iniciada al setembre de 2000.

a) Conflictes armats i recursos naturals

La presència i l'abundància de recursos naturals com el petroli, els diamants, altres tipus de minerals i pedres precioses, el cultiu de drogues i la fusta, ha contribuït a incentivar l'existència de nombrosos conflictes armats. Així mateix, la riquesa en recursos pot afavorir l'inici dels conflictes armats i els sol perllongar en el temps. Els beneficis procedents de l'explotació dels recursos a zones de guerra poden facilitar la compra d'armament a les faccions enfrontades, i habitualment la seva destinació és l'enriquiment dels senyors de la guerra que controlen les fonts de recursos, de les autoritats governamentals corruptes, dels traficants d'armes, dels mercenaris i grups privats de seguretat, així com de dirigents empresarials. En altres situacions, l'expoliació de recursos permet la continuació d'unes guerres que al principi es van desencadenar com a conseqüència d'altres causes de fons, com poden ser lluites pel poder polític o de tipus ideològic.

Un exemple d'aquesta situació es reflecteix en **el petroli**.

Cada vegada existeixen més evidències que l'explotació **del petroli pot trobar-se en l'origen de nombrosos conflictes armats i de situacions de tensió** en l'actualitat, i també que els ingressos derivats de la seva explotació poques vegades reverteixen en la millora de les condicions de vida de la majoria de la població local. Nombrosos països productors de petroli són escenari de conflictes armats i de tensions, i en molts d'aquests casos la voluntat de controlar aquest recurs i la mala redistribució dels beneficis que genera són les principals causes de la disputa. En els últims anys, aquest tema ha suscitat un gran interès sobretot a causa que nombrosos analistes vinculen la política exterior nord-americana amb la voluntat del Govern dels EUA d'establir un major control estratègic sobre les principals reserves de petroli, i un exemple seria el cas de l'**Iraq**. Els EUA també han incrementat la seva presència i interès a l'Àfrica, ja que en l'actualitat el 15% de les seves importacions de petroli procedeixen de l'Àfrica, i aquesta xifra s'espera que s'elevi al 20% en l'any 2010.

Taula 1.6. Països en conflicte armat o en tensió que disposen d'importants jaciments de petroli	
Àfrica	Angola, Algèria, Txad, Congo, Egipte, Guinea Equatorial, Nigèria i Sudan
Amèrica	Colòmbia, Equador, Mèxic, Perú i Veneçuela
Àsia	Índia, Indonèsia i Tailàndia
Europa i Àsia Central	Azerbaidjan, Rússia, Turkmenistan i Uzbekistan
Orient Mig	Iran, Iraq, Síria i Iemen

En negreta, els països que es troben en conflicte armat. Elaboració pròpia a partir d'Alerta 2006, Informe sobre conflictes armats, drets humans i construcció de pau, Escola de Cultura de Pau, abril 2006.

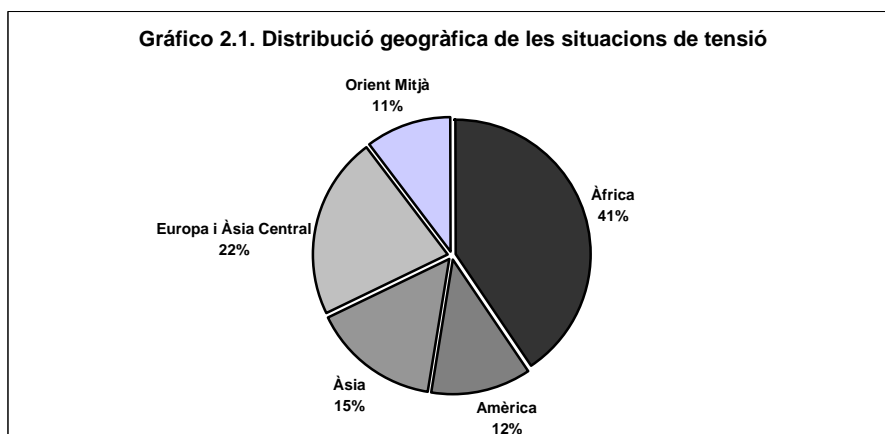
No obstant això, la **inestabilitat política i els conflictes armats han frenat l'expansió de la indústria petrolera a l'Àfrica** i en altres parts del món, encara que l'augment de la demanda de petroli de la Xina i l'Índia per satisfer les seves economies i la reducció dels recursos petrolífers en altres regions del món, està afavorint l'arribada de la inversió xinesa al continent africà i l'increment de l'interès cap a l'Àsia Central, a pesar de la gravetat de la situació que es troben alguns dels països on es pretén invertir. En conseqüència, els EUA i la Xina jugaran un paper important per al futur del continent. El repte que es plantejarà serà com assolir que ambdues potències, amb la resta de països occidentals que depenen del petroli, incorporin a la seva agenda l'obertura de processos de pau, el foment dels drets humans i democratització en els països productors de petroli al continent africà i en altres regions del món en paral·lel a la competència pel control i extracció del petroli com a font de seguretat energètica.

Situacions de tensió i disputes d'alt risc¹

- ❑ Es van incrementar els enfrontaments entre les FFAA i els grups armats al nord de **R. Centreafricana**.
- ❑ Van morir més de 100 persones a **Nigèria** per disputes entre sectors de les comunitats musulmana i cristiana.
- ❑ Es va arribar a un acord a **Bolívia** per celebrar un referèndum sobre les autonomies.
- ❑ Es va intensificar l'operació de les forces de seguretat contra grups insurgents a Balutxistan (**Pakistan**).
- ❑ Es van deteriorar les relacions entre **Geòrgia** i **Rússia** a propòsit d'Ossètia del Sud i Abjazia.
- ❑ L'amnistia decretada al **Iemen** no va detenir els enfrontaments de les forces governamentals amb els seguidors del clergue al-Huthi.
- ❑ Es van produir fortes protestes a **Belarús** per denunciar el frau a les eleccions presidencials.

Aquest apartat analitza detalladament **25 situacions d'alta tensió** en les quals s'han registrat fets rellevants durant el trimestre i destacables per la seva especial gravetat, i hi inclou altres **28 escenaris de tensió menor** que durant el trimestre no s'han destacat per la seva virulència.

Dels 25 escenaris d'alta tensió que es destaquen en el següent quadre, 10 es desenvolupen a l'Àfrica, quatre a l'Amèrica Llatina i el Carib, altres tres a l'Àsia, quatre a Europa i l'Àsia Central, i finalment, quatre a l'Orient Mitjà.

¹ Contextos en els quals es produeixen greus episodis de polarització social o política, amb enfrontaments entre grups polítics, ètnics o religiosos o entre aquests i l'Estat, amb alteracions del funcionament ordinari de les institucions de l'Estat (cops d'estat, tocs de queda i estats d'excepció o emergència) i amb índexs significatius de destrucció, morts o desplaçaments forçats de població. En alguns contextos existeixen possibilitats que s'arribi a una situació de conflicte armat. Aquestes tensions també poden no tenir lloc en l'àmbit geogràfic de l'esmentat estat, però es tenen en compte en la mesura que afecten directament els interessos o estabilitat de l'esmentat estat o comporten atacs puntuals en el territori d'un altre país. Finalment, s'han inclòs també aquells contextos on hi ha dificultats greus per dur a terme la implantació dels acords de pau (en cas que existissin).

Quadre 2.1. Escenaris d'alta tensió del trimestre			
Àfrica Angola (Cabinda) Txad Eritrea i Etiòpia Etiòpia Nigèria (centre i nord) R. Centreafricana	Regió dels Grans Llacs (RD Congo – Burundi – Rwanda – Uganda) Sudan (aquest) Sudan (SPLA) Zimbabwe	Amèrica Bolívia Equador Haití Perú Àsia Filipines Pakistan Sri Lanka	Àsia central i Caucas Belarús Geòrgia Kirguistan Uzbekistan Orient Mig Líban Iran Síria Iemen

Àfrica

a) Àfrica Austral

Països	Causes de fons
Angola (Cabinda)	Autonomia vs independència
Zimbabwe	Fragilitat democràtica (crisi política i econòmica)

Dos escenaris de tensió van destacar a la regió austral durant aquest trimestre. D'una banda, el conflicte que té lloc a la regió anglesa de **Cabinda**, on nombroses organitzacions de la societat civil **van denunciar públicament l'assassinat de diverses persones a mans de les forces de seguretat angleses, així com les massives violacions dels drets humans perpetrades per aquestes durant els últims mesos** (si bé el grup armat d'oposició **FLEC també va ser acusat d'aquestes pràctiques**). No obstant això, aquest període també va suposar l'inici de **converses entre el Govern i el FCD, coalició que integra el mateix FLEC**, albirant certes esperances respecte a la resolució d'aquest assumpte².

D'altra banda, a **Zimbabwe**, el principal partit de l'oposició, **MDC, va escenificar formalment l'escissió que temps enrere s'estava gestant** a causa de les desavinences entorn de la participació del grup en els comicis parlamentaris de l'any passat³. D'aquesta manera, **el fins a ara capdavanter del partit, M. Tsvangirai, va ser oficialment expulsat, fet que va desembocar en la celebració de congressos per part de les faccions resultants**. La de M. Tsvangirai va formalitzar la seva reelecció com a líder i va encoratjar a reprendre la campanya de resistència pacífica contra el President, R. Mugabe. Per la seva banda, la **facció oficialista del partit, encapçalada pel Vicepresident, G. Sibanda, va triar com a nou líder A. Mutumbara**, que va confirmar l'objectiu principal de desbancar R. Mugabe, alhora que oferia la col·laboració al sector de M. Tsvangirai. Al marge d'aquest fet, el Govern zimbabwenc va protagonitzar nombrosos arrests, afectant fins i tot importants càrrecs del MDC, com a conseqüència d'una **suposada trama colpista que hauria estat desbaratada**, i que l'oposició va titllar d'il·lusòria.

b) Àfrica Occidental

Països	Causes de fons
Guinea Bissau	Fragilitat democràtica (inestabilitat institucional i política)
Nigèria (centre i nord)	Control de recursos naturals i instrumentalització religiosa

A **Guinea Bissau** cal destacar l'enfrontament **entre tropes guineanes i una de les faccions actives del grup independentista senegalès de Casamance (MFDC)**, que va provocar diversos morts i el desplaçament d'unes 5.000 persones. Segons fonts guineanes, la facció en qüestió seria la liderada per S. Sadio (coneguda com a "Front Sud"), la qual es va negar a secundar l'acord de pau que la línia oficialista del MFDC i el Govern senegalès van signar al desembre de 2004, posant fi a més de 22 anys d'enfrontaments armats. **Les autoritats**

² Vegeu apartat de procés de pau.

³ Vegeu Baròmetres 8 i 9.

guineanes van assegurar a final de març tenir controlada la disputa, encara que van admetre la pèrdua de diversos efectius militars i la sol·licitud de la **mediació del President de Gàmbia, I. Jammeh**. A més, Bissau va desmentir les especulacions segons les quals s'assegurava que l'exèrcit guineà havia rebut diners del Govern senegalès per a aniquilar aquesta part de l'MFDC.

A **Nigèria, més de 100 persones van morir durant el mes de febrer com a conseqüència dels enfrontaments entre sectors de les comunitats musulmana i cristiana**. Aquest nou esclat de la violència, que cal emmarcar en la forta disputa que mantenen ambdós sectors des de fa diversos anys, es va deure principalment a l'anomenada "crisi de les caricatures", la qual també va tenir manifestacions violentes en altres escenaris a escala mundial. Fruit d'aquesta nova escalada, el Govern d'O. Obasanjo va amenaçar d'adoptar mesures severes contra els líders polítics que estaven intentant mobilitzar ambdues comunitats.

c) Banya d'Àfrica

Països	Causes de fons
Eritrea i Etiòpia	Disputes territorials
Etiòpia	Fragilitat democràtica i problemes de governabilitat
Sudan (Est)	Marginalització de la regió
Sudan (SPLA)	Autonomia vs. independència, instrumentalització religiosa, control dels recursos

Durant el primer trimestre de l'any la greu tensió entre **Eritrea i Etiòpia es va reduir lleument com a conseqüència de la retirada parcial de tropes d'ambdós països**, encara que Eritrea va mantenir les restriccions al moviment de la missió de manteniment de la pau de l'ONU entre ambdós països (UNMEE), segons van destacar representants de la missió. No obstant això, la situació va continuar sent d'extrema fragilitat. Els EUA va enviar un equip d'alt nivell encapçalat pel secretari d'Estat Adjunt per a Assumptes Africans, J. Frazer, que va intentar intervenir per a superar l'actual situació. Un altre fet destacable que va contribuir a aquesta reducció va ser **la reunió de la Comissió de Fronteres entre ambdós països (EEBC) que va tenir lloc a Londres a mitjan de març, la primera en tres anys**, en la qual van participar representants de Eritrea i Etiòpia. Aquest fet va ser celebrat pel secretari General de l'ONU com un primer pas per a posar fi a la disputa fronterera com a punt central del procés de pau entre ambdós països, i va apostar per prorrogar el mandat de la missió. Etiòpia va anunciar que es mantenia oberta a continuar participant en futures reunions i que continuava donant com a vàlida la proposta realitzada al novembre de 2004, en la qual acceptava "en principi" la demarcació i sol·licitava a Eritrea dur a terme alguns reajustaments.

Per altra banda, cal destacar que **es va reduir la tensió desencadenada a Etiòpia** després del **rebuig de l'oposició política dels resultats en les primeres eleccions democràtiques de la història del país** celebrades al maig de 2005. La repressió dels cossos de seguretat a la capital i a altres ciutats va provocar la mort de 42 persones al juny, de 46 al novembre i l'arrest de més de 10.000 persones, entre les quals es trobaven capdavanters opositors i nombrosos periodistes. No obstant això, va seguir endavant el judici iniciat el 23 de febrer contra 129 líders de l'oposició acusats de traïció, als quals es va afegir un nou grup de 151 persones acusades d'incitació a la violència i subversió. El Regne Unit va suspendre l'ajuda destinada al país, que arribava als 88 milions de dòlars, davant la preocupació que tingués un ús partidista. Diversos membres de la comunitat internacional van anunciar la congelació del lliurament de 375 milions de dòlars a final de 2005.

Al marge de Darfur, altres dos contextos sudanesos van continuar sent motiu de preocupació. **Al sud de Sudan**, on s'està duent a terme el procés de rehabilitació postbèlica després de la signatura dels acords de pau al gener de 2005⁴, **les Nacions Unides van advertir al febrer de la persistència d'enfrontaments entre efectius de les FFAA sudaneses i membres de milícies armades no desmobilitzades** en algunes regions (especialment a la zona del Nil Alt), fet que va causar la mort a diverses persones. Per la seva banda, a l'est del país, escenari de disputa entre el Govern i la coalició armada *Eastern Front*, **s'hi van registrar algunes escenes**

⁴ Vegeu apartat de rehabilitació postbèlica.

de tensió i la denúncia per part del grup armat del deteriorament de les condicions de vida de la població civil. En aquest sentit, un informe del *International Crisis Group* va subratllar la necessitat d'emprendre un **procés de negociació** per evitar que pugui desenvolupar-se un conflicte armat de grans proporcions⁵.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Països	Causes de fons
Txad	Lluita pel poder polític, fragilitat democràtica, desestabilització pels desplaçaments forçats a causa del conflicte a Darfur
R. Centreafricana	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat
Regió dels Grans Llacs (RD Congo – Burundi – Rwanda – Uganda)	Control dels recursos naturals, recerca de seguretat fronterera

Pel que fa al **Txad**, a final del trimestre es va produir un intent frustrat de cop d'Estat, reflex de la greu situació que està travessant el país en diversos fronts durant l'últim any. A pesar de la **millora de les relacions amb Sudan** arran de l'acord arribat a Líbia, **va prosseguir la situació d'inseguretat i violència a la zona fronterera** entre ambdós països. Els atacs i saquejos de la població civil de grups de milícies sudaneses amb el suport d'helicòpters de les FFAA sudaneses són testimoniatge d'això. Paral·lelament, vuit grups van formar una aliança militar per alliberar el Txad de la dictadura d'I. Déby. Entre aquests grups, els principals són la Plataforma per al Canvi, la Unitat Nacional i la Democràcia (SCUD), formada per desertors de les FFAA i liderada per Y. Dillo Djerou, i l'Agrupació per a la Democràcia i la Llibertat (RDL), responsable de l'atac a Adre al desembre i liderada per M. Nour. No obstant això, no existien evidències clares que suggerissin que la rebel·lió formés una entitat cohesionada i tingués un pla d'acció definit. **Aquests grups armats coincidien amb l'oposició política en la necessitat de celebrar un fòrum nacional per discutir el futur del Txad**, abans de les eleccions del 3 de maig .

A l'inici de l'any es va produir una **escalada dels enfrontaments** entre els grups armats que operen en el nord-oest de **R. Centreafricana** i les FFAA que van provocar la mort d'entre 50 i 100 civils. Més de 45.000 centreafricans estan refugiats al sud del Txad i milers de persones estan desplaçades al nord de la R. Centreafricana com a conseqüència de la persistència de la violència. **Des del juny passat s'han produït saquejos, violacions de dones i atacs a les poblacions de la zona.** El Govern finalment va reconèixer l'existència d'una rebel·lió que ha causat desenes de víctimes mortals, ja que fins a març considerava que era delinqüència comuna. A més, un contingent de la missió CEMAC i una unitat de suport de França es van desplaçar a la zona. Segons diversos analistes, els grups armats podrien tenir una agenda política contra el President F. Bozizé, i podrien estar recolzats per mercenaris de la veïna Txad. Les Nacions Unides es troben al límit de les seves possibilitats en la zona – com a conseqüència de la situació a Darfur i els camps de refugiats sudanesos al Txad, mentre, les ONG humanitàries van abandonar l'àrea a causa de la inseguretat existent, per la qual cosa es tem que la situació desemboqui en una crisi humanitària de grans proporcions i que es pugui reprendre el conflicte armat.

En relació amb la tensió entre **RD Congo, Uganda i Rwanda**, durant el trimestre cal destacar la mort de vuit militars de la MONUC i el desplaçament de milers de persones com a conseqüència d'enfrontaments entre la MONUC i el grup armat d'oposició ugandès LRA al Parc Nacional de Garamba (zona fronterera entre RD Congo, Uganda i Sudan, a la província d'Orientale). Uganda havia manifestat a la MONUC i a RD Congo la seva disposició a realitzar una operació militar contra el grup en territori congolès. A més, les FFAA ugandeses van anunciar que **el líder del LRA, J. Kony, s'hauria desplaçat a la zona a causa de la pressió militar ugandesa en el sud de Sudan**, on fins al moment disposava de les seves bases. RD Congo i Uganda van acordar una estratègia conjunta per a plantar cara a l'LRA, establint **patrulles conjuntes per a dur a terme operacions militars** a Garamba. Per la seva banda, el Consell de Seguretat de l'ONU va fer una crida a tots els grups armats d'oposició que operen a la zona, el rwandès FDLR, les FNL (Burundi) i el LRA (Uganda), que lliurin les seves armes de forma incondicional, i va subratllar la necessitat que els Estats de la regió procedissin al

⁵ Vegeu apartat de processos de pau.

desarmament i a la desmobilització d'aquests grups i que cooperessin entre ells i amb les Nacions Unides en la seva repatriació o reassestament.

Amèrica

a) Amèrica del Nord, Centreamèrica i Carib

Països	Causas de fons
Haití	Desestructuració política i econòmica i polarització social

A **Haití**, es va viure un **increment considerable de la tensió i la violència política**, vinculades ambdues a la celebració en el mes de febrer d'uns **comicis legislatius i presidencials** que s'havien posposat en diverses ocasions en els últims mesos per qüestions logístiques i les condicions d'inseguretat. Després d'haver-se detectat algunes presumptes irregularitats i enmig de continuades protestes i actes de violència a la capital, el Consell Electoral Provisional va declarar vencedor dels comicis presidencials l'exmandatari R. Préval (1996-2001). A pesar de les acusacions de frau dels seus contrincants, la comunitat internacional va acatar la decisió de l'organisme electoral i va mostrar la seva disposició a col·laborar amb el pròxim executiu haitià. Els incidents que es van produir han motivat el retard de la segona volta de les eleccions legislatives i la presa de possessió del càrrec de R. Préval, que ja ha declarat públicament que no existeix cap impediment legal perquè l'expresident **J. B. Aristide retorni a Haití** des del seu exili a Sud-àfrica. Per altra banda, el Consell de Seguretat de l'ONU **va prorrogar el mandat de la MINUSTAH** fins al 15 d'agost, després que en els últims mesos s'haguessin registrat algunes mobilitzacions ciutadanes en contra de la seva actuació en matèria de seguretat⁶.

b) Amèrica del Sud

Països	Causas de fons
Bolívia	Problemes de governabilitat
Equador	Problemes de governabilitat
Perú	Problemes de governabilitat

A **Bolívia**, l'àmplia elecció del líder indígena i *cocalero* **E. Morales** com a President del país va generar **incertesa** en determinats Govern i cercles socials i polítics del país. En aquest sentit, cal destacar el **malestar** expressat per les **FFAA** pels canvis impulsats pel nou Govern en la institució castrense amb la finalitat de despoliitzar-la; el desencontre amb l'Administració nord-americana per la **política antinarcòtica** (els EUA va disminuir part de l'ajuda tradicional per aquest fi i E. Morales va avançar la seva determinació de normalitzar i descriminalitzar el cultiu i l'ús de la fulla de coca) o l'increment de la tensió entre President i alguns dels departaments del país que en els últims anys han exigint majors índexs de **descentralització** per part de La Paz, especialment el departament de Santa Cruz, el major i el més ric del país. Respecte aquesta última qüestió, després de diverses setmanes de negociacions, finalment es va arribar a un acord per celebrar a mitjan any un **referèndum sobre les autonomies** i la convocatòria d'una **Assemblea Constituent**, el principal objectiu de la qual serà la redacció d'una nova Constitució que permeti afrontar les reformes estructurals que requereix el país per millorar els baixos índexs de desenvolupament humà i superar la severa crisi política i de governabilitat que arrossega en els últims anys.

A l'**Equador**, va haver-hi **tres escenaris diferenciats de tensió**. En primer lloc, l'oposició del Parlament al compromís de l'Executiu de A. Palacio de convocar una Assemblea Constituent per "refundar" el país va desembocar en una **crisi institucional** que ha entorpit l'acció de Govern, ha paralitzat determinades activitats públiques i ha crispat la vida política del país. En aquest sentit, el Govern va afavorir manifestacions de pressió a l'òrgan legislatiu, mentre que els congressistes van responsabilitzar al President de les agressions que poguessin produir-se en el marc de les mateixes. En segon lloc, el Govern va decretar l'estat **d'emergència en diverses ocasions** per a plantar cara a les **protestes** de determinats col·lectius en algunes

⁶ Per a més informació vegeu apartat de desarmament.

províncies amazòniques, que van provocar la interrupció de la producció i del subministrament de cru. En tercer lloc, durant tot el trimestre es van registrar **mobilitzacions** de tot tipus (inclosa una vaga general) per protestar contra l'increment de tarifes en el transport públic i **contra el Tractat de Lliure Comerç** amb els EUA i per exigir la retirada del país de la petrolera OXY, acusada d'haver comès irregularitats. El Govern ha **acusat l'expresident L. Gutiérrez** (actualment a la presó) d'encoratjar tots aquests actes de protesta, durant els quals desenes de persones han quedat ferides o detingudes.

Al **Perú**, el Govern va extremer les mesures de seguretat a les regions centrals del país després que, segons la policia, diverses persones morissin assassinades per l'antic grup armat d'oposició *Sendero Luminoso*. Per altra banda, també es va incrementar la tensió política al país davant la **imminència de les eleccions presidencials** del pròxim mes d'abril, en les quals l'**exmilitar O. Humala** sembla gaudir de serioses opcions de victòria a pesar de les impugnacions que s'han registrat contra la seva candidatura i que algunes organitzacions acusen d'haver participat en tortures i desaparicions en els anys 80 en el marc del conflicte armat contra *Sendero Luminoso*. L'eventual triomf electoral d'O. Humala genera certa **inquietud** per les **implicacions regionals** que podria tenir la seva afinitat ideològica amb E. Morales i H. Chávez i per haver-se mostrat decididament contrari a la política d'eradicació de cultius il·lícits que ha dut a terme en els últims anys A. Toledo amb el suport i finançament del Govern nord-americà. Segons algunes veus, l'increment del narcotràfic en el país podria comportar o facilitar una major rearticulació de *Sendero Luminoso*, que segons el Govern es troba actualment molt vinculat a aquesta activitat.

Àsia

a) Àsia Meridional

Països	Causes de fons
Pakistan	Enfrontaments religiosos, lluita antiterrorista
Sri Lanka	Autonomia Vs. Independència, diferències religioses

Al **Pakistan** va prosseguir la generalització dels episodis de violència a diferents zones del país, com havia passat en els mesos anteriors. D'una banda, al **Balutxistan es van repetir els atemptats i atacs** i es va intensificar l'operació de les forces de seguretat contra els grups insurgents enmig de les crítiques de l'oposició política. Per altra banda, **la lluita contra les milícies talibanes** vinculades a la xarxa d'Al-Qaida a les zones frontereres amb l'Afganistan, especialment en **Waziristan**, es van intensificar coincidint amb la visita a la regió del President dels EUA, G. W. Bush, causant la mort a centenars de persones i nombroses detencions. Al mateix temps es va incrementar l'encreuament de crítiques entre els Governos afganès i pakistanès sobre les respectives responsabilitats en la lluita contra aquestes milícies. Finalment, es van produir nous episodis de **violència religiosa entre les comunitats xiïta i sunnita**.

A **Sri Lanka** la celebració de la trobada a Ginebra entre el Govern i el grup armat d'oposició va contribuir a **millorar notablement** la situació del país⁷. No obstant això, el trimestre havia començat amb un clar increment de la violència, que va provocar la mort de més de cent persones i es van repetir les veus que alertaven del possible risc de reinici del conflicte armat. Després de les negociacions mantingudes per ambdues parts, els episodis de violència van ser únicament de caràcter esporàdic.

b) Sud-est asiàtic i Oceania.

Països	Causes de fons
Filipines	Fragilitat democràtica

A les **Filipines**, la Presidenta, G. Macapagal Arroyo, va decretar l'estat **d'emergència** després que les FFAA declarassin haver avortat un **cop d'Estat** i poques hores abans de les

⁷ Per a més informació vegeu l'apartat de processos de pau

multitudinàries manifestacions convocades per a commemorar el vintè aniversari de la revolta popular que va posar fi a la llarga dictadura de F. Marcos i que va portar a C. Aquino a la presidència del país. El decret, qualificat d'il·legal per l'oposició i que va provocar a Manila diversos enfrontaments entre la policia i milers de manifestants, va ser motivat per una suposada **aliança entre faccions d'extrema dreta dels cossos de seguretat de l'Estat i el grup armat d'oposició NPA** (i els seus referents polítics NDF i CPP) per enderrocar la Presidenta i desestabilitzar el país. En els últims 20 anys Filipines ha vist una dotzena d'intents de cops d'Estat. La mateixa G. Macapagal Arroyo ja va viure una temptativa colpista a 2003, quan gairebé 300 militars van ser arrestats després d'amoïnarse i sol·licitar la seva renúncia. Igualment, en els últims mesos, la Presidenta també havia enfrontat nombroses i multitudinàries mobilitzacions que exigien la seva dimissió després que es fessin públics un suposat intent de manipulació electoral en els últims comicis presidencials i alguns casos de corrupció en els quals es van veure implicats afins seus.

Europa i Àsia Central

a) Àsia Central i Caucas

Països	Causas de fons
Belarús	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat
Geòrgia	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat, independència de les regions d'Abjazia i Ossètia del Sud
Kirguistan	Fragilitat democràtica, independència de la vall de Ferghana
Uzbekistan	Problemes de governabilitat, independència de la vall de Ferghana

A **Belarús**, el clima de tensió va créixer després del comicis presidencials celebrats el passat 19 de març. La comissió electoral bielorrusa va declarar la victòria de l'actual President del país, A. Lukashenko, per un 83% dels vots; no obstant això, tant els observadors electorals de l'**OSCE** com l'oposició, la UE i els EUA van considerar que les eleccions **no van reunir les condicions suficients** per a ser considerades com a "lliures i democràtiques". En els dies previs als comicis, es van succeir episodis de tensió amb l'**arrest i persecució de diversos líders de l'oposició** i l'assetjament **exercit a mitjans i periodistes**, escenaris que es van repetir una vegada tancades les urnes. En total, unes 150 persones van ser detingudes, entre elles un dels líders de l'oposició, A. Kozulin. Des que es van conèixer els resultats, l'oposició va organitzar diversos actes **de protestes** i milers de ciutadans bielorrusos es van concentrar a la plaça d'Octubre de Minsk, seguint l'exemple de la Revolució Taronja que va triomfar a Ucraïna el 2004.

Les relacions entre **Geòrgia** i Rússia es van deteriorar enormement per les situacions que es viuen a **Ossètia del Sud** i a **Abjazia**. Pel que fa a la primera, el Parlament georgià va aprovar per àmplia majoria una resolució en la qual instava el Govern a **revisar l'acord de pau de 1992** amb Moscou (que va posar fi a 18 mesos de conflicte entre la república secessionista d'Ossètia del Sud i Geòrgia), **denuncia les intencions russes d'annexionar-se la província** i recomana que una missió internacional substitueixi les forces de manteniment de la pau russes desplegades a Ossètia del Sud des que es va signar dit acord. El Govern georgià ha acusat reiteradament Moscou de **subministrar armes i suport a grups secessionistes** i d'intentar desestabilitzar la regió fustigant ciutadans georgians, facilitant la ciutadania russa a la població ossetina i copant els llocs de les administracions públiques. Per la seva banda, el President d'Ossètia del Sud, E. Kokoity, ha declarat que Geòrgia no té dret a modificar unilateralment l'acord de Sochi i ha advertit que **la sortida de les tropes russes del territori ossetí podria conduir a una recrudescència de les hostilitats**. A **Abjazia**, va prosseguir la **violència política** en el districte de **Gali** (regió a la qual van tornar molts georgians després de la guerra de 1992-93) i les acusacions creuades entre Tbilissi i les autoritats d'Abjazia.

A **Kirguistan**, l'enfrontament **entre el President i el Parlament** va marcar un episodi més d'instabilitat política des que fa un any l'anomenada revolució de les tulipes dugués al poder els antics líders opositors K. Bakiev i F. Kulov (com a President i Primer Ministre, respectivament) i acabés amb el règim d'Akayev. La resposta del portaveu parlamentari, O. Tekebaev, al President, en referència a **les seves acusacions d'obstrucció i corrupció**

dirigides al Parlament, li va valer la sortida del càrrec. Així mateix, la voluntat del K. Bakiev de substituir el Governador de la província meridional de Jalal Abad, J. Jeenbekov, qui havia estat una figura clau de la revolució de març de 2005 i un dels majors crítics de l'actual mandatari, també va ocasionar repetides protestes. Tots aquests fets, juntament amb l'assassinat d'un candidat a presidir el Comitè Olímpic Nacional, les manifestacions de **violència interètnica a Isrka** entre bandes juvenils kirguizas i dungan (comunitats d'origen xinès), i l'alerta davant la **creixent criminalitat**, van crear incertesa sobre l'abast dels canvis esperats des de la revolució de fa un any.

Uzbekistan: l'epicentre de la creixent inestabilitat centroasiàtica

Després de 15 anys de la proclamació d'independència de l'Uzbekistan els **signes de deriva autoritària** del seu President I. Karimov es fan cada dia més evidents al país més poblat de l'Àsia Central: supressió de l'oposició, prohibició d'organitzacions de la societat civil i silenciament dels mitjans de comunicació, nacionals i internacionals. La **repressió de la manifestació d'Andijan** al maig de 2005, on van morir centenars de persones segons diversos testimonis, no va ser més que la culminació d'aquesta tendència i alhora el punt de partida d'un major deteriorament. Econòmicament, els beneficis de l'exportació de cotó, or i sobretot gas, semblen només beneficiar un reduït cercle proper al poder polític. Políticament, els vincles de la classe governant amb certs negocis ha donat lloc a descontentaments interns i a rumors de cops d'Estat.

El poder **desestabilizador de l'Uzbekistan a la zona**, que inclou Kazakhstan, Kirguistan, Tadjikistan, Turkmenistan i Afganistan, es basa en cinc constatacions: a) l'existència d'Estats fràgils amb les seves pròpies dificultats internes, principalment Tadjikistan i Kirguistan; b) l'escassa integració regional del conjunt dels països d'Àsia Central; c) la dependència de la infraestructura i de l'energia generada per l'Uzbekistan; d) la presència de xarxes de tràfic de persones i de drogues a l'àrea; i e) la generació de centenars de refugiats uzbeks que han travessat les fronteres fugint de la repressió, sobretot a partir dels fets d'Andijan.

Respecte a les relacions amb altres espais d'influència, diversos esdeveniments han marcat el **refredament de les relacions d'Uzbekistan amb Europa i els EUA**, sent la repressió d'Andijan el més significatiu. Conseqüentment, el règim de Tashkent ha basculat cap a Rússia i la Xina: els interessos militars i geopolítics del primer, i econòmics i geoestratègics del segon, bé han valgut un acostament.

Tal i com assenyala un recent informe d'ICG⁸, a pesar de l'escassa influència de la UE, els EUA, i altres donants com el Japó, en la figura d'I. Karimov, la potencialitat real de l'Uzbekistan per erigir-se en l'epicentre d'una ona desestabilizadora amb múltiples impactes, fa **necessari invertir esforços en diversos fronts**, des de fomentar programes a l'Uzbekistan fins a reforçar els mecanismes de resposta a nivell regional, per exemple amb millores en l'aprovisionament d'energia en la zona o en infraestructures.

Orient Mitjà

Països	Causes de fons
Líban	Tensió política interna, fragilitat del sistema, tutela històrica de Síria
Iran	Pressió internacional per l'expedient nuclear, reafirmació nacional, animadversió cap a Israel
Síria	Tensió política interna, pressió internacional per acusacions de finançament a grups armats de la zona, ocupació de part del territori per Israel, tutela històrica al Líban
Iemen	Lluita pel poder polític

El Líban es va veure submergit en una contínua disputa entre partidaris i oponents als vincles amb Síria, fet que es va evidenciar en diversos esdeveniments. En primer lloc, la sortida **del Govern de cinc ministres xiïtes** fins a principis de febrer en protesta per l'anunci de creació d'un tribunal internacional contra els sospitosos de l'assassinat de l'ex Primer Ministre, R. Hariri, al febrer de 2005. En segon lloc, la **petició de dimissió del president prosiri**, E. Lahoud, per part dels grups parlamentaris antisiris. Finalment, les massives manifestacions de commemoració de l'assassinat de R. Hariri perpetrat fa un any, presumptament amb implicació d'alts càrrecs siris. La reincorporació dels Ministres al Govern es va produir gràcies a

⁸ *International Crisis Group, Àsia Briefing*, 16/02/06, Uzbekistan: In for the long haul, http://www.crisisgroup.org/library/documents/asia/central_asia/b045_uzbekistan_in_for_the_long_haul.pdf

l'acceptació per part del Primer Ministre, F. Siniora, de qualificar a Hezbol·là com a moviment de resistència i no milícia, fet que hagués significat la seva obligació de desarmar-se segons les Nacions Unides. No obstant això, aquesta reincorporació no va aconseguir reconduir la **crisi política** en la qual es troba el país: el diàleg nacional promogut a principis de març entre líders de les diferents formacions polítiques, pro i antisiries, va estar marcat per serioses **desavinences en les qüestions rellevants**, a saber, la definició dels vincles del país amb Síria, el futur del President, el desarmament de Hezbol·là i l'estatus de l'àrea de les granges de Shebaa.

Iran: escalfant motors?

El debat **sobre la capacitat nuclear de l'Iran**, i la seva suposada amenaça per a la pau i la seguretat internacional, es troba ja en el **Consell de Seguretat de l'ONU** després de diversos mesos de discussions en el si de l'Agència Internacional per a l'Energia Atòmica (AIEA). Al novembre de 2004, el grup 'UE3', integrat pel Regne Unit, França i Alemanya, va aconseguir acordar la congelació de l'enriquiment i reprocessament d'urani a l'Iran. A l'agost de 2005, pocs mesos després de l'elecció de M. Ahmadinejad com a President, l'Iran va reiniciar la conversió d'urani per al seu programa nuclear.

L'Iran reivindica el seu dret a enriquir urani en el marc d'un programa amb finalitats civils i dintre del Tractat de No-Proliferació. No obstant això, **des dels països occidentals i sobretot des dels EUA, es desconfia d'aquest objectiu**, i les repetides declaracions del President del país en contra d'Israel no han fet més que posar una bona justificació sobre la taula per a això. El director de l'AIEA, M. El Baradei, va declarar a principis de març que els seus inspectors no havien pogut detectar cap indicatiu que l'Iran hagués desviat materials nuclears amb finalitats militars, si bé ha lamentat que després de tres anys de treball no s'hagi assolit el màxim de transparència. De fet, M. Ahmadinejad, va assegurar al setembre de 2005 que l'Iran no tenia intenció de construir armes atòmiques perquè li prohibien els seus principis religiosos.

El Consell de Seguretat haurà ara de considerar una possible resolució sota el capítol VII de la Carta de l'ONU, en cas d'optar per l'aplicació de sancions al règim iranià. La resolució només precisa de nou vots a favor dels 15 membres del Consell i cap vot negatiu dels cinc membres amb dret a veto. De moment, **Rússia i Xina s'han mostrat unides per optar per la via diplomàtica i contrarestar** així la posició nord-americana, arribant fins i tot Moscou a oferir enriquir urani en el seu territori per a l'Iran, proposta que ha estat rebutjada pel règim iranià.

La insistència dels EUA a condemnar l'Iran, manifestada en repetides ocasions, immediatament remet a la comparació amb l'anomenat atac preventiu dut a terme a l'Iraq davant la suposada existència d'armes de destrucció massiva. No obstant això, encara que en aquesta ocasió els EUA ha deixat més protagonisme diplomàtic a Europa, els motors semblen escalfar-se a Washington: **la Secretària d'Estat, C. Rice, ha sol·licitat al Congrés 75 milions de dòlars per invertir en activitats d'oposició dintre de l'Iran** (augmentar les retransmissions d'emissores nord-americanes en el país, finançar ONG i promoure intercanvis culturals), el Departament d'Estat ha creat una oficina exclusiva per a Iran, alhora que Washington ha augmentat els esforços diplomàtics internacionals en contra de Teheran. Efectivament, el discurs de C. Rice i de G. W. Bush repeteix arguments utilitzats en el cas de l'Iraq: 'Volem que els iranians siguin lliures. El nostre problema és amb el règim iranià'. **Cal preguntar-se llavors si la veritable motivació dels EUA és aconseguir un canvi de règim a Iran.**

Els **escenaris són en aquest moment múltiples**. Si s'exclou una deriva indesitjable a un programa nuclear no controlat, com seria el cas nordcoreà, o una intervenció 'a la iraquiana', les possibilitats (plantejades recentment en un informe de l'ICG⁹) es redueixen a dos: **promoure un 'enriquiment zero'**, per la qual cosa els EUA hauria de presentar més incentius a l'Iran perquè ho acceptés, **o permetre un 'enriquiment limitat i alentit'**, que suposaria concessions a l'Iran però també condicions.

La pressió sobre el President de Síria, B. al-Assad, es va canalitzar durant aquest principi d'any en dos àmbits. D'una banda, un ampli espectre de tendències d'oposició, encapçalades per l'ex Vicepresident A. Khaddam, es va reunir a Brussel·les, després que A. Khaddam declarés la seva **intenció de formar un Govern a l'exili** i que demanés la dimissió de B. al-Assad per la seva implicació en l'assassinat de l'ex Primer Ministre libanès, R. Hariri. De l'altra, la **pressió internacional, liderada pels EUA**, es va centrar a condemnar la interferència siria en els assumptes del Líban i a demanar la col·laboració en la investigació de l'assassinat de R. Hariri, per la qual finalment **B. Assad i el seu Vicepresident van acceptar declarar en la**

⁹ *International Crisis Group*, Middle East Report, 23/02/06, Iran: Is there a way out of nuclear impasse? http://www.crisisgroup.org/library/documents/middle_east_north_africa/iraq_iran_gulf/51_iran_is_there_a_way_out_of_the_nuclear_impasse.pdf

investigació de les Nacions Unides en curs. D'altra banda, fonts governamentals van comunicar, a principi de febrer, haver actuat contra un grup armat islamista i haver matat el seu líder, que planejava cometre atemptats a Damasc.

Al **Iemen**, a pesar de l'amnistia decretada al setembre de 2005 pel president, A. Abdullah Saleh, amb la intenció d'alliberar centenars de presos seguidors del clergue al-Huthi i convèncer els seus partidaris de deixar les armes, els enfrontaments d'aquests amb les forces governamentals van provocar **desenes de morts al nord del país** durant aquest primer trimestre de l'any. El Govern pretenia amb l'amnistia acabar amb gairebé dos anys de disputes, iniciades en 2004 i repeses al novembre de 2005. La violència ha provocat més de 600 morts, inclosos membres de les forces governamentals i partidaris d'al-Huthi (que va morir al setembre de 2004 però va ser substituït pel seu pare) els quals són acusats de voler instaurar un règim clerical i de voler atacar els EUA i Israel. De moment, **l'amnistia ha permès alliberar, a principi de març de 2006, 627 presos**, encara que n'ha exclòs 36 sospitosos de cometre atacs mortals i de conspirar contra el President. Els enfrontaments també van produir el **desplaçament de nombrosos civils** de la província septentrional de Saada. Així mateix, el Govern iemení, aliat dels EUA en la lluita contra el terrorisme, va llançar una operació per capturar a més d'una desena de **presos acusats de pertànyer a Al-Qaida que havien fugit** de la presó en la qual es trobaven.

Quadre 2.2. Evolució trimestral d'altres escenaris de tensió		
Països	Causes de fons	Evolució
Àfrica		
Angola	Violència política, frustració social	Estancament
Congo	Control polític de diferents grups ètnics i fragilitat democràtica	Escalada
Etiòpia (Gambella)	Colonització demogràfica i control dels recursos naturals	Estancament
Etiòpia (Ogaden)	Autonomia vs. independència	Estancament
Guinea	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat, impacte de les crisis regionals	Deterioració
Guinea Equatorial	Fragilitat democràtica (inestabilitat institucional i política)	Estancament
Libèria	Control dels recursos naturals, instrumentalització ètnica i lluita pel poder polític, impacte de les crisis regionals	Millora
Mauritània	Fragilitat democràtica	Reducció
Subregió Riu Mano (Costa d'Ivori, Guinea, Libèria i Sierra Leone)¹⁰	Desestabilització generalitzada pels desplaçaments forçats i el flux d'armes i mercenaris	Millora
Somàlia (Somalilàndia i Puntlàndia)	Disputes territorials	Estancament
Tanzània (Zanzíbar)	Lluita pel poder polític	Escalada
Togo	Crisi política i institucional	Reducció
Uganda-Kenya (Karamoja-Turkana)	Governabilitat, marginalització regional, enfrontaments comunitaris pel control dels recursos naturals	Escalada
Amèrica		
Guatemala	Exclusió política i històrica, injustícia social, incompliment dels acords de pau, impunitat i crim organitzat	Reducció
Mèxic (Chiapas)	Exclusió i desigualtats econòmiques	Estancament
Veneçuela	Problemes de governabilitat	Estancament
Àsia		
Índia-Pakistan	Disputes territorials	Reducció
Índia (Tripura)	Autonomia vs. Independència	Estancament
Indonèsia (Moluques)	Instrumentalització religiosa, colonització demogràfica, autonomia vs independència	Estancament
Indonèsia (Sulawesi)	Instrumentalització religiosa, colonització demogràfica	Estancament
Indonèsia (Papua Occidental)	Autonomia vs. independència, enfrontaments religiosos, colonització demogràfica i control pels recursos naturals	Escalada
Myanmar	Fragilitat democràtica i enfrontaments ètnics	Estancament

¹⁰ La subregió del Riu Mano engloba geogràficament Guinea, Libèria i Sierra Leone. No obstant això, també es té en compte la situació a Costa d'Ivori per la seva proximitat geogràfica i la seva influència en la resta d'escenaris. A més, cal apuntar que a partir d'ara la situació de tensió existent entre els Governos de Costa d'Ivori i Burkina Fasso passarà a ser analitzada en el marc de la subregió.

Europa i Àsia Central		
Armènia	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Reducció
Azerbaitjan	Desigualtats en la distribució de recursos, fragilitat democràtica	Estancament
Kazakhstan	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Escalada
Moldova, Rep. De	Fragilitat democràtica, independència de la regió Dniester	Estancament
Sèrbia i Montenegro	Fragilitat democràtica, lluita pel poder polític	Estancament
Sèrbia i Montenegro (Kosovo)	Autonomia vs. Independència	Estancament
Tadjikistan	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Escalada
Turkmenistan	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Estancament
Ucraïna	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Escalada
Orient Mitjà		
Egipte	Tensió política i social, repressió	Estancament
Líban-Israel	Disputa territorial, impacte conflicte palestinoisraelià	Estancament

Processos de Pau

- o El Govern de Noruega es va oferir per a iniciar converses de pau al Nepal.
- o Es van reiniciar les negociacions directes entre el Govern de Sri Lanka i l'LTTE, amb la mediació de Noruega i l'acompanyament de Suïssa.
- o El Govern turc va enviar a l'ONU un pla d'acció per resoldre el conflicte de Xipre.
- o A Espanya, ETA va declarar un alto el foc permanent i es va obrir la possibilitat d'iniciar una etapa de diàleg que posi fi al conflicte basc.
- o Es van iniciar rondes negociadores per a debatre l'estatus final de Kosovo.
- o Els conflictes de l'actualitat entren en negociació amb major rapidesa que els conflictes de fa unes dècades.

En aquest apartat s'hi analitzen aquells conflictes armats o conflictes no resolts que han entrat en una fase de negociació formal, que estan immersos en un clar procés de pau o que estan explorant l'inici d'unes negociacions. Dels **25 processos analitzats**, 11 corresponen al continent africà, 6 a l'uropeu i 5 a l'asiàtic; en 21 hi ha negociacions formals i en 4 s'estan explorant possibilitats. Un total de 13 negociacions o exploracions corresponen a conflictes armats i 12 a conflictes no resolts¹. Durant el trimestre s'hi han incorporat noves exploracions a Angola (Cabinda), Espanya (ETA) i Xipre, i en aquest capítol s'hi expliquen els nous contextos del Txad-Sudan i de Kosovo. També es comenta la situació conflictiva al Nepal, Myanmar i Ossètia del Sud, i s'hi analitzen els avanços en el procés de pau ja culminat a Indonèsia (Aceh). A l'apartat 3.2 s'hi analitza el temps que s'ha trigat a obrir negociacions en 32 conflictes (alguns d'actuals i altres del passat immediat), així com els anys que fa que intenten arribar a un acord de pau.

3.1. Evolució dels processos de pau

Al llarg del primer trimestre de 2006, la majoria de les negociacions s'han trobat amb serioses dificultats o han evolucionat negativament, tal com es reflecteix a la taula 3.1.

Taula 3.1. Evolució de les negociacions en finalitzar el primer trimestre			
Bé (0)	Amb dificultats (12)	Malament(9)	En exploració (4)
	Algèria <i>Armènia-Azerbaitjan</i> <i>Colòmbia (AUC)</i> Costa d'Ivori Filipines (MILF) <i>Índia (NSCN-IM)</i> Índia (ULFA) <i>Índia-Pakistan</i> Kosovo Somàlia Sri Lanka Txad-Sudan	Burundi <i>Geòrgia (Abjàsia)</i> <i>Georgia (Ossètia del Sud)</i> Israel-Palestina RD Congo <i>Sàhara Occidental</i> Sudan (Darfur) Sudan (Est) Uganda	Angola (Cabinda) Colòmbia (ELN) Espanya (ETA) Xipre

(En cursiva s'hi assenyalen els conflictes no resolts i que no estan en fase de lluita armada. En negreta, els nous casos oberts, encara que ja ho haguessin estat alguna vegada en el passat)

En relació al primer trimestre de l'any anterior, i a pesar de la inclusió de sis nous casos en el primer trimestre de 2006, el nombre de negociacions analitzades s'ha reduït en un any, passant de 32 a 25, ja sigui per la resolució total o parcial d'alguns conflictes (Senegal, Sudan (Sud), o

¹ En aquest apartat entenem per "conflictes no resolts" aquelles situacions en les quals havent existit en el passat un nivell elevat de tensió, amenaces de caràcter militar o enfrontaments armats, a l'actualitat no es produeixen aquest tipus d'enfrontaments, però sense que les parts hagin assolit encara un acord de pau definitiu, fet que motiva que existeixin o s'explorin negociacions.

Indonèsia (Aceh), per la ruptura de les negociacions (Índia (CPI), Myanmar (KNU), Nigèria (Delta) o Filipines (NPA), o per l'absència conjuntural d'un procés de pau (Congo, RPD Corea-EUA o l'Iraq, per exemple).

Àfrica

a) Àfrica Austral

Malgrat que al llarg de 2005 semblava que el procés de pau a **Angola (Cabinda)** quedaria en suspens, per la falta d'avanços en la negociació amb els integrants del grup armat d'oposició FLEC que no havien depositat les armes amb anterioritat, al començament de 2006, el Fòrum de Cabinda pel Diàleg (FCD), creat el 2004 amb presència del FLEC, va realitzar una reunió a Congo-Brazzaville que va provocar un seriós malestar intern al FLEC, fins al punt que el seu President, Nzita Tiago, va convocar la Nkoto Likanda (fòrum tradicional per a prendre decisions) i va suspendre A. Bento Bembe del seu càrrec de Secretari General del moviment armat i de President de l'FCD. Membres responsables del FLEC, a causa del canvi d'escenari internacional, alertaven dies abans sobre el perillós aïllament del FLEC, a causa del canvi d'escenari internacional, els atacs aeris soferts al desembre en els camps de refugiats cabindesos situats a la RD Congo, i la manca de suport internacional, per la qual cosa no hi havia altra sortida que **l'acció diplomàtica promoguda per A. Bento Bembe i el FCD, que es va mostrar clarament disposat a negociar amb el Govern**, que pocs dies abans havia presentat a l'FCD un Memoràndum d'Enteniment per a la Pau i la Reconciliació a la Província de Cabinda, amb un estatus especial per a l'enclavament.

b) Àfrica Occidental

A la **Costa d'Ivori**, el difícil procés de pau es va veure complicat a l'inici de l'any pels atacs de les milícies progovernamentals "Joves patriotes" contra les seues de les Nacions Unides, el desplegament de la UNMIL a la frontera de Libèria, les amenaces d'altra milícia progovernamental (*Greater West Liberation Front*), el qüestionament de la labor de pacificació efectuada per la UNOCI durant els darrers tres anys i les crítiques d'alguns sectors sobre el Grup de Treball Internacional que intenta intervenir en el conflicte, al qual acusen de ser un instrument de treball de l'antiga potencial colonial. A principi de març, no obstant això, els cinc principals actors del conflicte van celebrar una primera i històrica reunió en la qual es van comprometre públicament a impulsar el deteriorat procés de pau, i complir amb les resolucions del Consell de Seguretat. A mitjan març **es va celebrar un Consell de Ministres amb la participació del líder de les Forces Nouvelles, després d'un any de ruptura del procés de pau**. La Comissió Europea, per la seva banda, es va comprometre a destinar 33'2 milions d'euros per a un programa que permetrà concedir la ciutadania ivoriana o permisos de residència a prop de la cinquena part de la població del país que no posseeix documents d'identitat, i que no podien participar a les eleccions presidencials.

c) Banya d'Àfrica

La lenta normalització de **Somàlia** va tenir la seva primera expressió a principis de gener, quan un grup de líders polítics que representaven la facció del Govern Federal de Transició (GFT) amb base a Mogadishu, va acceptar l'acord de reconciliació entre les dues faccions que s'havia arribat a Aden (Iemen), sota la facilitació d'aquest últim país. Al febrer es va celebrar una altra reunió a la regió semiautònoma de Puntlàndia, per buscar les garanties necessàries que permetessin **reunir el Parlament Federal de Transició** a la ciutat de Baidoa. Aquesta primera reunió va poder celebrar-se a mitjan de març. D'altra banda, set països de la regió van acordar desplegar finalment una força de pau a Somàlia, sota la responsabilitat de la IGAD i de la Unió Africana (UA). Cal assenyalar també que la UA ha estat sotmesa a una important pressió per a reconèixer Somalilàndia com un Estat independent, quinze anys després que aquesta regió autoproclamés la seva independència de la resta de Somàlia.

Al **Sudan (Darfur)**, les rondes de negociacions celebrades a Nigèria amb els grups armats d'oposició SLA i JEM no han donat resultats positius. Tant aquests grups com el Govern sudanès han reiterat les seves crítiques a la possibilitat que es realitzi un desplegament d'una missió de manteniment de la pau de l'ONU a la regió, que substitueixi l'actual de la UA, composta per 7.000 efectius, ja que el Govern sudanès és contrari a la participació de tropes nord-americanes en aquesta missió. Al febrer, i encara que setmanes abans l'SLA i el JEM havien anunciat la possibilitat d'unificar-se en un sol grup, la UA va haver d'expulsar tres membres del JEM que participaven en les negociacions de Nigèria, després de l'agressió d'aquests a altres dos components del grup que havien decidit integrar-se al SLA, augmentant la tensió entre ambdós grups i evidenciant **l'impacte que va tenir les escissions de l'SLA en el procés negociador**. Al març, l'Alt representant per a la Política Exterior de la UE, J. Solana, va alertar de la fragilitat del procés i va anunciar l'inici de converses amb representants del Govern sudanès, de la UA i dels EUA per a tractar de reimpulsar les negociacions. Davant la crítica situació humanitària de la regió, els representants de la UA en les negociacions de pau que tenen lloc a Nigèria, van proposar al març la creació de zones de protecció per a la població civil, a través d'un "Acord Humanitari d'Alto el Foc Reforçat".

Respecte al nou front conflictiu sorgit a l'**Est del Sudan**, el grup armat d'oposició *Eastern Front*, que agrupa els *Beja Congress* i els *Free Lions*, va anunciar un nou retard en les negociacions de pau que haurien de tenir lloc amb el Govern sudanès a Trípoli (Líbia), després de l'escalada d'atacs perpetrada pel govern.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Per intentar reduir les tensions entre el **Txad i el Sudan**, que es van agreujar al desembre de 2005 després de la declaració de l'estat de guerra per del Txad a causa d'una sèrie d'enfrontaments i atacs fronterers, en els quals cada país acusava l'altre de donar suport als grups armats opositors, una delegació de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI) va dur a terme una visita a ambdós països per intentar intervenir en la disputa. En aquest sentit, el Ministre d'Exteriors sudanès va celebrar els esforços que estava realitzant Líbia per reduir la tensió entre aquests dos països. Sudan va protegir la proposta del líder libi, M. Gaddafi, d'acordar la creació d'unitats conjuntes txadianosudaneses perquè patrullessin les zones frontereres, com un mecanisme per reduir la tensió i resoldre les disputes entre ambdós països, i va instar el Txad a acceptar la proposta. Aquest últim país va negar, no obstant això, les informacions aparegudes segons les quals estava proveint de material militar els grups armats d'oposició sudanesos que operen a Darfur, i va afirmar que aquestes acusacions estaven sent utilitzades per a justificar els atacs contra el seu propi territori, del que va responsabilitzar a Khartoum. En la primera quinzena de febrer, es va celebrar una reunió a Trípoli sota la iniciativa del líder libi, M. Gaddafi, entre els Presidents del Txad, I. Déby, i del Sudan, O. Al-Bashir, en la qual també van participar els Presidents del Congo (presidència de torn de la UA), de la R. Centreafricana i de Nigèria. **Els líders d'ambdós països en conflicte van acordar posar fi a la crisi, interrompent les acusacions mútues** i posant fi a l'ús dels respectius territoris per donar suport a les activitats militars dels grups armats d'oposició. Al març, no obstant això, l'intent de cop d'Estat al Txad i les ofensives militars contra els grups armats d'oposició presents a l'est del país, feien témer el reinici de tensions entre ambdós països.

A **Burundi**, i després dels esforços per a impulsar des de Tanzània un procés de pau amb les FNL dirigides per A. Rwaswa, a l'inici de l'any el President del país va anunciar que aquest grup havia manifestat la seva voluntat d'entaular negociacions de pau i que s'havia posat en contacte de nou amb el Govern tanzà en aquest sentit, a través de l'ambaixador de Tanzània a Burundi. Al febrer, no obstant això, la missió de manteniment de la pau al país (ONUB) va fer una crida a les FNL perquè deposessin les armes sense condicions, ja que no era la primera vegada que les FNL feien declaracions d'aquest tipus sense que després s'assolissin resultats. Nacions Unides, a més, i arran de la resolució 1653, va modificar el seu discurs sobre aquest grup armat, ja que fins llavors sol·licitava que entaulessin negociacions de pau amb el Govern, i ara exigeix que procedeixin al seu desarmament sense condicions. A mitjan de març, la

Representant Especial del Secretari General de l'ONU, C. McAskie, va visitar Tanzània i va manifestar el seu suport als esforços per a assolir unes negociacions. La visita va coincidir amb l'estada en aquest país del **líder de les FNL, A. Rwasa, qui va reiterar de nou la seva disposició a entaular converses**. Dies després, el Govern de Burundi va enviar una delegació a Tanzània per a explorar l'inici d'unes possibles converses.

Respecte als diferents conflictes que continuen actius a la **RD Congo**, especialment a les províncies de Kivu Nord i Sud, a Katanga i també al districte d'Ituri (província d'Orientale), al llarg dels primers mesos de l'any no s'ha produït cap fet significatiu quant a negociacions o processos de pau amb els diversos grups armats que operen en aquestes zones. De la mateixa manera, durant el primer trimestre no s'ha assolit cap avanç respecte als intents de reiniciar negociacions entre el Govern d'**Uganda** i el grup armat d'oposició LRA, que pel que sembla ha sofert diverses escissions, i el líder del qual s'ha refugiat als boscos de la RD Congo.

Taula 3.2. Facilitacions externes		
	Facilitacions externes estatals o internacionals	Facilitacions externes no governamentals (1)
Armènia-Azerbaitjan	Grup de Minsk (França, EUA, Rússia)	
Burundi (FNL)	Tanzània	
Colòmbia (AUC)	OEA	
Colòmbia (ELN)	Espanya, Noruega, Suïssa	
Costa d'Ivori	Sud-àfrica Grup de Treball Internacional (UE, ECOWAS, França, EUA)	
Filipines (MILF)	Malàsia	
Filipines (NPA)	Noruega	
Geòrgia (Abjàsia)	ONU	
Índia (NSCN-IM)	Tailàndia	Kreddha (Països Baixos)
Índia (ULFA)		Grup Consultiu del Poble
Índia-Pakistan		<i>Pugwash Movement</i>
Indonèsia (GAM)	Finlàndia	<i>Crisis Management Initiative</i>
Israel-Palestina	Quartet Diplomàtic (ONU, UE, EUA, Rússia), Egipte	
Myanmar		Centre Henry Dunant pel Diàleg Humanitari (Ginebra)
Nigèria (Delta)		M. Kukah (capellà catòlic)
R.D. Congo (FDLR)		Comunitat de Sant Egidí
RPD Corea – EUA	Xina, Rússia, Rep. de Corea, Japó	
Sàhara Occidental	ONU	
Somàlia	IGAD (Kenya)	
Sri Lanka (LTTE)	Noruega	Centre Henry Dunant pel Diàleg Humanitari (Ginebra)
Sudan (Darfur)	Nigèria (UA)	
Suadn (Est)	Libia	
Sudan (SPLA)	IGAD (Kenya)	
Uganda (LRA)		<i>Acholi Religious Leaders Peace Initiative</i>

(1) Per la naturalesa de les facilitacions no governamentals, que normalment es duen a terme amb molta discreció, només s'han indicat les facilitacions que són públiques i conegudes, a pesar de tenir constància de la implicació de moltes altres organitzacions i persones.

e) Magrib i Nord d'Àfrica

En el marc de la política de reconciliació nacional empresa pel president, A. Buteflika, a mitjan de febrer el Govern d'**Algèria** va engegar un **pla d'amnistia** que fixava un termini de sis mesos als rebels per rendir-se, a més d'oferir una compensació financera a les famílies de desapareguts i ajuda econòmica a les famílies dels rebels morts durant els anys 90. El pla d'amnistia també preveu el perdó per als guerrillers encara actius sempre que no hagin estat responsables de massacres, violacions ni bombes a places públiques. Poques

setmanes després, el Govern va anunciar el pròxim alliberament de prop de 2.000 presos islamistes, i el número dos del FIS, A. Belhadj, va ser alliberat. Aquesta mesura va ser criticada per diferents organitzacions de drets humans, per considerar que denegava el coneixement de la veritat i el dret a la justícia a les víctimes i als seus familiars. A més, alguns mitjans de comunicació algerians van posar en qüestió el fet que els alliberats complissin la llei que els prohibeix qualsevol activitat política o declaració a la premsa i, donat el cas, els instaven a exiliar-se. Al març va ser alliberat A. Adlane, fundador del Grup Islàmic Armat (GIA). Es calcula que uns 30.000 islamistes es beneficiaran de les diferents mesures previstes, que afecten els penedits (uns 8.000), els presoners (8.000 més), els encara armats (prop de 1.000), les famílies de desapareguts (oficialment 7.500 casos), els islamistes ferits, els exiliats en el marc de l'acord arribat després de gener 1992 i, finalment, aquells afectats per les mesures de reinserció en les seves funcions.

L'actualitat sobre el conflicte del **Sàhara Occidental** ha vingut marcada per l'anunci del Govern marroquí que a l'abril presentaria una **oferta d'autonomia** per a la regió, coincidint amb la data en què el Consell de Seguretat haurà de pronunciar-se novament sobre el conflicte. El Rei Mohamed VI va consultar amb els grups polítics del país sobre el contingut del pla. Encara que el detall d'aquest pla no va ser desvetllat al llarg del trimestre, el Front POLISARIO va enviar una carta al Secretari General de l'ONU rebutjant qualsevol proposta d'autonomia, advertint a més del risc de que es reiniciessin les hostilitats si el poble saharauí no podia exercir el seu dret a la lliure determinació a través d'un referèndum. Al març, el Rei del Marroc va visitar el Sàhara Occidental per impulsar el seu projecte d'autonomia.

Amèrica

El procés exploratori que duu a terme el Govern de **Colòmbia** amb la guerrilla **ELN**, ha seguit el seu curs al llarg del trimestre. Després d'una primera trobada a l'Havana (Cuba), durant el mes de desembre, es va realitzar una segona trobada a la mateixa ciutat en el mes de febrer, després de la qual **el President del Govern colombià, A. Uribe, va concedir un reconeixement com interlocutors representants de l'ELN** a A. García, R. Vargas i Fco. Galán, la qual cosa els possibilita viatjar per l'interior de Colòmbia i per l'estranger, en aixecar-se'ls les ordres de captura. Ambdues parts van acordar igualment crear una taula alterna en la qual participen els ambaixadors dels tres països acompanyants (Espanya, Noruega i Suïssa), per a tractar "assumptes conjunturals". La pròxima ronda de converses se celebrarà també a l'Havana en el mes d'abril. L'ELN, per la seva banda, va declarar un cessament unilateral d'accions ofensives durant el període electoral parlamentari. A l'abril, el representant de l'ELN, A. García, es va traslladar de Cuba a Colòmbia per mantenir reunions amb representants socials i diplomàtics.

Respecte al procés de desmobilització de les **AUC**, al llarg del trimestre han deixat les armes deu blocs de les Autodefenses, amb 11.618 integrants i 6.284 armes lliurades. Al llarg de tot el procés, iniciat a la fi de 2003, s'han desmobilitzat de forma col·lectiva uns 25.700 membres de les AUC. A la fi de març, i com a resposta a les denúncies de la OEA sobre el rearmament de 4.000 desmobilitzats i les accions delinqüencials de molts d'ells, els excomandants de les AUC van assenyalar que a partir d'ara deixarien de respondre per les actuacions de la seva tropa desmobilitzada quan cometin actes delictius. També van afirmar que una de les causes que molts desmobilitzats estiguin reprenent les armes és la **manca d'ofertes laborals o educatives** per a aquestes persones. En relació a aquest problema, el President A. Uribe va assenyalar que entre 15.000 i 20.000 reinsertats es podrien convertir en policies cívics que cuidarien carreteres i estadis, sense estar armats. En altre ordre de coses, la Comissió Nacional de Reparació i Reconciliació (CNR) va fer públic el seu full de ruta, amb la intenció d'iniciar una deliberació nacional que dugui a una construcció col·lectiva del que podria arribar a ser el model colombià de reparació i reconciliació a les víctimes del conflicte armat.

Àsia i Pacífic

a) Àsia Meridional

Dels diferents conflictes que afecten l'Índia, en el transcurs del trimestre no s'ha assolit cap avanç que permeti reiniciar les converses amb el grup armat d'oposició **CPI**, que opera a l'estat d'**Andra Pradesh**, i que van interrompre a principi del passat any. A l'estat d'**Assam**, en canvi, en iniciar-se l'any el Govern ja va indicar la seva disposició a reunir-se amb el grup negociador PCG (Grup Consultiu del Poble) designat pel grup armat d'oposició **ULFA**. Després d'una primera trobada, ambdues parts van acordar una sèrie de mesures de confiança, com la possibilitat que el Govern alliberés presos de l'ULFA i es prenguessin mides sobre drets humans. L'ULFA, no obstant això, va expressar que era favorable a negociar sota els auspicis de les Nacions Unides, i el PCG va condicionar la seva presència en pròximes rondes de negociació a la suspensió de les activitats militars en la regió. La facilitadora del procés, l'escriptora R. Goswani, va sol·licitar al Govern posposar les negociacions fins a la celebració de les eleccions legislatives en l'estat.

A l'estat de **Nagalàndia**, el Govern i el grup armat d'oposició **NSCN (IM)** es van reunir al febrer a Bangkok (Tailàndia), acordant estendre l'alto el foc vigent des de fa vuit anys per sis mesos més. La prolongació d'aquest acord obeeix també al reconeixement per ambdues parts que no s'ha avançat suficientment en les converses i es necessita un impuls per dur a terme noves iniciatives. Govern i NSCN (IM) van acordar també modificar les bases de l'actual acord d'alto el foc per fer-lo més efectiu. El NSCN (IM) havia afirmat prèviament que incrementaria la pressió sobre la qüestió de la unificació de tots els territoris naga. La pròxima ronda de negociacions serà després que s'hagin celebrat les eleccions legislatives a Assam, perquè la qüestió de la unificació del poble naga no influeixi en aquestes eleccions.

En relació al conflicte entre l'Índia i el Pakistan per la regió de Caixmir, ambdós països van reiterar a l'inici de l'any el seu compromís amb la pau, encara que sense assolir cap progrés tangible. L'Índia va manifestar que no reduiria els seus efectius militars desplegats a la zona, i **el Primer Ministre pakistanès va descartar la possibilitat d'establir una federació entre ambdós països**. A mitjan de febrer, no obstant això, i probablement vinculat amb les visites al país dels Presidents de França i dels EUA, el Primer Ministre indi va anunciar la celebració d'una conferència en la qual participarien polítics caixmirs i líders separatistes, amb l'objectiu d'ampliar el diàleg sobre el procés de pau. A la reunió, finalment no hi van assistir els principals capdavanters separatistes, que la van considerar prematura. La visita del mandatari nord-americà va ser aprofitada per l'APHC (coalició que agrupa els principals partits independentistes), que va instar al President G. Bush a afavorir la desmilitarització de la zona. Al març, polítics i intel·lectuals de les dues Caixmirs es van reunir a Islamabad per a discutir sobre el procés de pau, en una trobada organitzada pel moviment nord-americà Pugwash. Cal ressaltar, finalment, que el comerç entre Índia i Pakistan es va duplicar l'any 2005.

Respecte al conflicte del **Nepal**, durant el trimestre s'han produït nous enfrontaments entre el Govern i el grup armat d'oposició maoista CPN, arrest de manifestants, un bloqueig general de 20 dies i un boicot massiu a les eleccions municipals. Tant els EUA com l'ONU i l'FMI van fer noves crides al diàleg entre el Rei i l'oposició, però el CPN va condicionar qualsevol diàleg a la possibilitat que la població es pogués manifestar lliurement sobre la continuïtat de la monarquia, i el Rei va condicionar dur a terme converses de pau amb el CPN al desarmament previ d'aquest grup. Al març, un equip d'experts i diplomàtics noruecs es van desplaçar al país per participar en un seminari sobre la resolució del conflicte nepalí, i l'ambaixador noruec al país, T. Toreng, va assenyalar que **Noruega estava disposada a col·laborar per a tractar d'iniciar unes converses** si alguna de les parts el convidava a fer-ho. A la fi del mateix mes, la coalició de partits d'oposició democràtica i el CPN es van reunir a Delhi (Índia) per discutir sobre una estratègia comuna que pugui dur a la celebració d'eleccions, la creació d'una assemblea constituent i enfortir l'agenda comuna. Un alt càrrec

del Govern xinès, finalment, va visitar el país per a mantenir trobades amb el Rei i l'oposició.

A **Sri Lanka**, el fet més destacable és el **reinici de negociacions directes** entre el Govern i el grup armat d'oposició LTTE, suspeses el 2003, celebrant al febrer una reunió al Centre Henry Dunant per al Diàleg Humanitari, amb seu a Ginebra, i amb la mediació de Noruega, i en la qual l'únic tema de l'agenda va ser la revisió de l'acord d'alto el foc. Ambdues parts es van comprometre també a reduir la violència i mantenir una nova reunió a Ginebra en la segona quinzena d'abril, per seguir discutint sobre la implementació de l'acord d'alto el foc, que va ser rebutjat pels partits nacionalistes cingalesos JHU i JVP. A mitjan de març, Noruega va nomenar J. Hanssen-Bauer nou Enviat Especial per al procés de pau, en substitució d'E. Solheim. L'ambaixador noruec a Sri Lanka, H. Brattskar, es va reunir a Kilinochchi (ciutat sota control de l'LTTE) amb l'ala política d'aquest grup, per discutir sobre la pròxima reunió a celebrar a Ginebra. El Ministre d'Exteriors de Sri Lanka, M. Samaraweera, va viatjar a diferents països de la UE per explicar el procés de pau i reunir-se amb el Comitè d'Afers Exteriors del Parlament Europeu. El LTTE, finalment, va acusar el Govern de posar en perill els esforços de construcció de pau en impedir que el LTTE onegés les seves banderes en les oficines polítiques que pretén reobrir a les zones sota control governamental, i en prohibir que els menors puguin assistir als actes de celebració convocats pel LTTE.

Taula 3.3. La agenda de las negociaciones

Angola (Cabinda)	Autonomia, repartiment de beneficis derivats de l'explotació petrolera
Algèria	Amnistia, reconciliació
Armènia-Azerbaitjan	Autonomia per a Nagorno-Karabaj, referèndum, noves facilitacions
Burundi (FNL)	Repartiment del poder polític i militar, desarmament
Colòmbia (ELN)	Democratització del país
Congo, RD	Seguretat, desarmament de les milícies, control fronterer
Costa d'Ivori	Repartiment del poder polític, desarmament dels grups paramilitars, DDR, ciutadania pels residents estrangers
Espanya (ETA)	Alto el foc permanent, situació dels presos, autodissolució, reinserció
Filipines (MILF)	Repartiment dels beneficis petrolers, domini de les terres ancestrals del poble Bangsamoro, desmilitarització
Filipines (NPA)	Sortida de les llistes terroristes, seguretat (precondicions per renegociar)
Geòrgia (Abjàsia)	Seguretat, retorn refugiats, autonomia, presència de Rússia
Índia (ULFA)	Mesures de confiança, alliberament de presoners, drets humans, suspensió de les activitats militars a la regió
Índia (NSCN-IM)	Extensió de l'alto el foc, unificació dels territoris Naga, relacions federals amb l'Índia, possessió de símbols propis
Índia-Pakistan	Mesures de confiança, desmilitarització, federació amb el Caixmir
Indonèsia (Aceh)	Nova legislació per Aceh, establiment de partits locals
Israel-Palestina	Retirada d'Israel dels territoris ocupats, seguretat, desmantellament dels assentaments, legitimitat del nou Govern, fronteres
Kosovo	Autonomia/independència
Nepal	Democratització, eleccions, assemblea constituent, agenda comú amb l'oposició
Nigèria (Delta)	Repartiment dels beneficis petrolers, drets humans
Sàhara Occidental	Autonomia/referèndum d'autodeterminació
Somàlia	Seguretat, autonomia regional/federalisme, repartiment del poder polític, control territorial
Sri Lanka	Revisió de l'acord d'alto el foc, autonomia, senyes d'identitat
Sudan (Darfur)	Composició de la missió de manteniment de la pau, acord humanitari, repartiment del poder polític i dels recursos, seguretat
Tailàndia	Autonomia per les províncies meridionals, retirada dels efectius militars, alliberament de presoners, reconeixement de la identitat cultural i religiosa
Txad-Sudan	Control fronterer, deixar de donar suport a les activitats militars de grups d'oposició
Uganda (LRA)	Desarmament, amnistia
Xipre	Mesures de confiança, apertura de ports i aeroports, aixecament de restriccions

b) Sud-est Asiàtic

A les **Filipines** han prosseguit les negociacions entre el Govern i el grup armat d'oposició **MILF**. Al febrer es va realitzar una nova ronda de converses a Malàisia, debatent aspectes de tipus econòmic, com el repartiment dels beneficis per l'explotació dels recursos naturals de Sulu i Mindanao. L'Oficina del Conseller Presidencial per al Procés de Pau va iniciar una sèrie de trobades regionals a les principals ciutats de Mindanao, per acostar a la població civil a les negociacions de pau. Al març, i després d'un retard motivat per l'estat d'emergència decretat per la Presidenta, G. Macapagal Arroyo, a causa d'un aparent intent de cop d'Estat produït poques hores abans de les multitudinàries manifestacions convocades per commemorar el vintè aniversari de la revolta popular que va posar fi a la dictadura de F. Marcos, es va realitzar una **nova ronda en la qual es va debatre el domini de les terres ancestrals del poble Bangsamoro**, sense assolir un acord definitiu. Les negociacions continuaran a l'abril. Es va especular també sobre una possible dissidència dins del MILF, en un intent de desplaçar M. Ebrahim del lideratge del grup. Quant al procés amb el grup armat d'oposició **NPA**, paralitzat des de l'estiu passat, van continuar els combats entre les FFAA i aquest grup, al qual la Presidenta va acusar d'estar darrere de l'intent de cop d'Estat.

Després de la signatura a l'agost de l'acord entre el Govern i el GAM, amb la mediació de l'organització finlandesa *Crisis Management Initiative*, el procés de pau a **Indonèsia (Aceh)** ha seguit avançant segons el previst. Al gener, el Vicepresident d'Indonèsia, J. Kalla, es va reunir a Hèlsinki amb la cúpula del GAM per **avaluar la implementació de l'acord**. Ambdues parts es van mostrar d'acord a posposar fins a maig o juny els comicis previstos per al mes d'abril, i el Govern va anunciar haver finalitzat la seva proposta per a una nova legislació a Aceh, que haurà de ser discutida i aprovada en seu parlamentària. Alguns dels aspectes més controvertits d'aquesta legislació són l'establiment de partits locals a Aceh (prohibit a la resta del país), les demandes de secessió presentades per alguns dels districtes d'Aceh o el temor entre determinats sectors polítics que altres regions de l'arxipèlag també reivindiquin les competències contingudes en aquesta legislació. El Govern va perllongar per tres mesos el mandat de l'*Aceh Monitoring Mission* (AMM), que al març va reduir els seus efectius en un centenar de persones, després d'haver estat supervisant l'Acord de Pau. L'Organització Internacional de Migracions (OIM) va mostrar el seu suport als esforços de construcció de pau de la zona, amb una aportació de 8 6 milions de dòlars donats pel Japó.

Respecte a la situació a **Myanmar**, al febrer el Govern militar va suspendre fins a final d'any el procés de Convenció Nacional que hauria de redactar una nova Constitució. El Govern, a més, no va renovar la visa a L. de Riedmatten, mediador internacional amb la capdavantera opositora i Premi Nobel de la Pau, A. S. Suu Kyi, i va **obligar al tancament de la seu de l'organització suïssa Centre Henry Dunant pel Diàleg Humanitari**. També va suspendre les visites del CICR a les presons i als camps de treball forçats del país. El Govern d'Indonèsia, per la seva banda, va assenyalar que liderarà la pressió d'ASEAN cap al Govern birmà per a la democratització del país, i que nomenarà dos enviats especials per a aquesta comesa, un d'ells l'exministre d'Exteriors, A. Alatas, que ja ha efectuat diversos viatges a Myanmar en representació de les Nacions Unides.

A **Tailàndia**, el Govern va negar al gener qualsevol possibilitat de negociació amb el grup armat d'oposició PULO, després que un dels líders d'aquesta organització declarés en un rotatiu suec la seva disposició a abandonar la petició d'independència de les províncies meridionals del país si el Govern accedís a iniciar una ronda de negociacions, retirés els efectius militars desplegats a la regió i alliberava als caps polític i militar del grup, a la presó des de fa set anys. Unes 1.100 persones han mort en els últims dos anys en les províncies del sud, de majoria musulmana.

Europa i Àsia Central

Les negociacions entre **Armènia i Azerbaitjan** per l'enclavament de Nagorno-Karabaj segueixen sense assolir avanços significatius, després de la reunió que els Ministres d'Exteriors d'ambdós països van celebrar al gener a Londres, amb la facilitació del Grup de Minsk, i la trobada celebrada a París, al febrer, entre els Presidents d'ambdós països. El subcomitè sobre Nagorno-Karabaj de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa va presentar a principi d'any un document en el qual es proposava l'autonomia com un model per a la resolució del conflicte, i que l'estatus de la zona fora decidit en una segona fase de l'anomenat "procés de Praga". Representants de la cancelleria azerí van assenyalar que el seu Govern podria acceptar l'estatus definitiu de la regió mitjançant una consulta nacional, però que en aquesta hauria de participar tota la població, incloent-hi les comunitats armènia i azerí de Karabaj. El Ministre d'Exteriors rus, de la seva banda, va assenyalar que l'OSCE no està sent una organització eficient per a la resolució del conflicte, i **el President rus, V. Putin, va expressar la seva intenció d'involucrar-se més en la facilitació del procés**, i va anunciar que convidaria el President armeni, R. Kocharian, a visitar Moscou. Aquest últim va amenaçar amb reconèixer la República de Nagorno-Karabaj en el cas que Azerbaitjan abandonés les negociacions de pau o es produís una ofensiva armada.

El conflicte no resolt de **Xipre** ha pres nous impulsos al llarg del trimestre, després que al gener **el Govern turc remetés al Secretari General de l'ONU un pla d'acció per resoldre la situació de l'illa**. El pla turc consta d'onze punts i preveu l'inici de reunions entre representants grecs, turcs i de les dues comunitats de la illa en els pròxims mesos de maig o juny, a més de contemplar l'obertura dels ports i aeroports turcs a les naus i avions procedents de Xipre, com a contrapartida a un aixecament de les restriccions a la República Turca del Nord de Xipre, fins ara només reconeguda per Turquia. El Secretari General de l'ONU, K. Annan, es va reunir amb el Primer Ministre turc per revisar la proposta.

A **Espanya** cal destacar l'anunci del grup armat **ETA** d'iniciar un **alto el foc permanent** a partir del 24 de març, així com la seva intenció d'iniciar un "procés democràtic per a construir un nou marc en el qual siguin reconeguts els drets del poble basc". En el moment de l'anunci, ETA duia tres anys sense realitzar atemptats amb víctimes mortals. La declaració d'alto el foc permanent va tenir com a precedent immediat l'enviament d'una carta d'ETA al President del Govern espanyol, J. L. Rodríguez Zapatero, a l'agost de 2004, en la qual se li demanava obrir negociacions. Posteriorment, entre l'estiu i la tardor de 2005, hi va haver contactes a través d'intermediaris a les ciutats de Ginebra (al Centre Henry Dunant pel Diàleg Humanitari) i Oslo. Alguns mitjans de comunicació s'han referit a l'existència prèvia de contactes informals i personals entre membres del Partit Socialista d'Euskadi (PSE) i l'agrupació política Batasuna al llarg dels últims tres anys, que van facilitar que al novembre de 2004 Batasuna es comprometés públicament a canalitzar per les vies polítiques la solució del conflicte basc. Segons aquests mitjans, el President del Govern té previst comparèixer davant el Congrés dels Diputats el pròxim mes de juny, i si en aquest moment s'ha verificat el cessament complet de les activitats d'ETA, es buscarà un acord parlamentari que permeti obrir una etapa de diàleg amb aquest grup per a assolir la reinserció dels seus presos. Prèviament, el Govern preveu abordar l'acostament dels reclusos etarres a presons del País Basc.

Quant al conflicte de **Geòrgia (Abjàsia)**, i en un context en el qual es va intensificar la tensió en el districte de Gali, el President abjàs, S. Bagapsh, va escriure al gener una carta al Consell de Seguretat, en la qual proposava algunes mesures per a solucionar el conflicte, entre les quals es contaven les garanties internacionals perquè no es reprenguin les hostilitats i perquè Geòrgia no ataquí el territori abjàs o la fi de l'aïllament internacional que ha patit Abjàsia en els últims anys. L'únic aspecte sobre el qual S. Bagapsh no estava disposat a negociar és l'estatus polític d'Abjàsia, doncs ja es va definir en el referèndum de 1999. Per altra banda, l'Ambaixador georgià davant les Nacions Unides va acusar Rússia d'interrompre expressament el subministrament energètic i de voler consolidar l'annexió d'Abjàsia a través dels seus programes d'entrenament militar a quadres abjasos. Respecte al conflicte a **Ossètia del Sud**, el Govern georgià va acusar els representants d'Ossètia del Sud de voler abandonar les

negociacions. El Parlament georgià va recomanar que una missió internacional substituís a les forces de manteniment de la pau russes desplegades a la regió des de la signatura de l'acord de pau de 1992, i que estan supervisades per l'OSCE. Tant el Govern rus com EUA van criticar aquesta decisió parlamentària. L'OSCE, per la seva banda, va lamentar la suspensió de la reunió de la Comissió Conjunta de Control, formada per Geòrgia, Rússia, Ossètia del Nord i Ossètia del Sud, que havia d'haver-se celebrat a Viena.

Finalment, cal esmentar l'inici de rondes negociadores entre els representants de Sèrbia i Montenegro i de **Kosovo**, per debatre sobre l'estatus d'aquesta última província. La primera ronda va haver d'ajornar-se unes setmanes per la mort del President kosovar, I. Rugova, que va ser substituït per F. Sejdiu. El President serbi, B. Tadic, va proposar una autonomia per a la província i un termini de 20 anys per a la determinació del seu estatus final, i va defensar el dret dels serbis de Kosovo a formar municipalitats monoètniques. A principi de març, el Primer Ministre de Kosovo, B. Kosumi, va dimitir del seu càrrec davant les crítiques de la comunitat internacional i va ser substituït per A. Ceku, antic líder rebel i actual responsable dels Cossos de Protecció. A la segona ronda de negociacions celebrada al març a la ciutat de Viena per tractar l'estatus final de Kosovo, sota els auspicis del Representant Especial de l'ONU, M. Ahtisaari, es van contemplar de nou les **opcions d'autonomia o independència** de la província, encara que Sèrbia ja va manifestar que s'oposava a la segona d'aquestes opcions. Encara que en aquesta ronda no s'hi va assolir cap acord, ambdues parts la van valorar positivament i com un primer pas per a arribar a un acord.

Orient Mitjà

El difícil procés de pau entre **Israel i Palestina** ha vingut marcat per la **victòria del grup Hamàs a les eleccions per al Consell Legislatiu Palestí**, obtenint 74 dels 132 escons. Immediatament després del seu triomf, Hamàs va anunciar el seu desig d'iniciar negociacions amb tots els partits polítics per formar un Govern d'unitat nacional. Al febrer, un dels principals capdavanters de Hamàs, K. Meshaal, va declarar que la seva organització estaria preparada per donar un pas cap a la pau si Israel fes el mateix, i va parlar d'una possible treva de llarga durada si Israel es retirava dels territoris ocupats de Cisjordània, reconeixia el dret a la tornada dels refugiats palestins i desmantellava tots els assentaments. Posteriorment, i en un context de pressió internacional sobre Hamàs i d'amenaques de retirar el finançament a l'ANP, el President rus, V. Putin, va convidar els representants de Hamàs a visitar Moscou. Al març, el nou Parlament palestí dominat per Hamàs va revocar la llei que concedia més poders al President M. Abbas, i que va ser aprovada al febrer quan Fatah posseïa encara la majoria parlamentària. El BM va aprovar un préstec de 42 milions de dòlars a l'ANP perquè pogués plantar cara a les seves necessitats financeres més immediates. Mentre, el Primer Ministre en funcions d'Israel, E. Olmert, va anunciar la seva intenció d'establir les fronteres definitives de l'Estat en un termini màxim de quatre anys, amb la finalitat de separar completament l'Estat israelià de la major part dels palestins.

3.2. El moment d'iniciar les negociacions de pau

L'anàlisi de l'evolució de 32 conflictes en els quals han existit processos de negociació (12 d'ells ja finalitzats i 20 en curs), permet assenyalar que hi ha una relació bastant estreta entre l'antiguitat del conflicte i el temps que es triga a començar una negociació, de manera que **com més antic sigui el conflicte, més anys es trigarà a iniciar negociacions**. La mitjana d'aquests 32 conflictes és de 12'5 anys d'espera.

En general, els 12 conflictes analitzats que ja han finalitzat amb un procés de pau, van trigar una mica menys de temps per iniciar negociacions que els conflictes actuals que encara no han finalitzat. És interessant observar que la meitat d'aquells conflictes ja finalitzats van iniciar negociacions en els primers cinc anys després d'esclatar el conflicte armat. En canvi, en els 20 conflictes actuals que s'analitzen, la meitat d'ells han necessitat entre un i 10 anys per

començar les negociacions, i pràcticament l'altra meitat ha hagut d'esperar més de 16 anys. Observant aquests últims (és a dir, la meitat dels conflictes actuals que ha hagut d'esperar més de 16 anys), veiem que es tracta bàsicament de conflictes molt antics (la majoria amb més de 30 anys d'història), que com a mitjana van trigar 21 anys a iniciar les negociacions. Són també conflictes normalment difícils de solucionar, i així ho demostra que alguns d'ells duguin més de catorze anys negociant i amb moltes interrupcions, com els casos de l'NPA i MILF a Filipines, l'ELN i les FARC a Colòmbia, el conflicte palestí i el del Sàhara Occidental. Normalment, es tracta de conflictes marcadament ideològics, i sovint amb presència de guerrilles històriques i amb reclamacions territorials.

Si mirem el conjunt d'aquests conflictes classificant-los per la seva antiguitat, els resultats són molt il·lustratius en diversos aspectes. En primer lloc, cal ressaltar que a partir de la caiguda del Mur de Berlín, la fi de la Guerra Freda i l'activació del treball al Consell de Seguretat de l'ONU, les parts enfrontades no esperen ja 13 o 20 anys per a iniciar unes negociacions, sinó que ho fan en un període que va entre 1 i 4 anys després d'iniciar-se el conflicte, probablement per haver-se incrementat la pressió o els incentius per a fer-ho. Un altre fet significatiu és que la durada dels anys de negociació també es redueix notablement. Així doncs, **en els conflictes actuals es negocia abans i amb més celeritat que fa dues o tres dècades.**

Tabla 3.4. Conflictos y negociación. Tiempos de espera y años de duración

Any d'inici del conflicte	Total conflictes analitzats			Mitjana d'anys d'espera per començar a negociar			Mitjana d'anys de negociació		
	Finalitzats	En curs	Total	Finalitzats	En curs	Total	Finalitzats	En curs	Total
1960-69	1	4	5	29	+ 21	23	7	+ 18	15
1970-79	4	4	8	21	+ 20	20	5	+ 9	8
1980-89	1	4	5	16	+ 13	13	6	+ 10	9
1990-99	5	7	12	2	+ 6	4	3	+ 6	5
+2000	1	1	2	2	+ 1	1	1	+ 3	2
Total	12	20	32	12	+ 13	12	4	+ 10	8

Rehabilitació postbèlica i acompanyament internacional¹

- ❑ Durant el trimestre, es va iniciar l'anàlisi del procés d'implementació del Memoràndum d'Enteniment signat entre el Govern d'Indonèsia i el Moviment per un Aceh lliure, GAM.
- ❑ Nigèria va lliurar a C. Taylor, després de les pressions dels EUA i la sol·licitud de la Presidenta de Libèria. L'expresident serà jutjat pel tribunal Especial per a Sierra Leone.
- ❑ La Comissió Europea, el Govern d'Unitat Nacional, el Govern regional del Sud del Sudan i el PNUD van engegar un **Programa de Rehabilitació i Recuperació** per un període de quatre anys que té un pressupost de 50 milions d'euros i que s'implementarà a 10 Estats del Sudan.

En el següent capítol s'hi recull l'evolució trimestral de 20 països considerats en fase de rehabilitació postbèlica. Atès que aquest procés cobreix un ampli espectre temporal, s'hi han dividit els països objecte d'anàlisi entre aquells en els que el procés de rehabilitació es va iniciar en els últims cinc anys, considerant-los en fase de transició, i aquells en què aquest procés es va iniciar fa més de cinc anys, considerant-los en fase avançada de rehabilitació. Segons les Nacions Unides la fase de **transició** correspon al període en una crisi en el qual els acords amb la comunitat internacional són crucials per donar suport i enfortir alts el foc o acords de pau encara fràgils, creant les condicions necessàries per a una estabilitat política, seguretat, justícia i equitat social². Després de la fase de transició, la **rehabilitació** cerca no només reforçar programes humanitaris preexistents, sinó catalitzar el desenvolupament sostenible per assegurar que els canvis realitzats es converteixin en recursos per al desenvolupament³. Per últim, s'hi inclou un apartat que recull aspectes relacionats amb **la teoria i l'anàlisi**, així com les **bones pràctiques i lliçons apreses**.

Quadre 4.1. Evolució de la rehabilitació postbèlica

Fase de transició	Data d'inici de la rehabilitació	Evolució durant el trimestre
Afganistan	2001	Avanç
Angola	2002	Avanç
Congo	2003	Estancament
RD Congo	2003	Avanç
Costa d'Ivori	2003	Deteriorament
Eritrea	2000.	Estancament
Haití	2004.	Avanç
Indonèsia (Aceh)	2005.	Avanç
Iraq	2003.	Deteriorament
Libèria	2003	Avanç
Macedònia, ERY	2001.	Avanç
Sierra Leone	2001.	Avanç
Sudan	2004	Estancament
Fase de rehabilitació	Data d'inici de la rehabilitació	Evolució durant el trimestre
Bòsnia i Herzegovina	1996	Avanç
Guatemala	1996	Estancament
Guinea Bissau	1999	Deteriorament
Rwanda	1994	Avanç
Sèrbia i Montenegro (Kosovo)	1999	Avanç
Tadjikistan	1997	Deteriorament
Timor-Leste	1999	Estancament

¹ S'entén per rehabilitació postbèlica l'acció coordinada de diversos actors primaris, secundaris i terciaris, amb o sense mandat o lideratge internacional, encaminada a abordar el manteniment de la seguretat; les prioritats de caràcter humanitari i el reassentament de les persones desplaçades o refugiades; la reconstrucció física i dels serveis institucionals bàsics; la resolució de les incompatibilitats de fons (normalització socioeconòmica, democràtica i institucional); la reconciliació, el respecte dels drets humans i la lluita contra la impunitat; la dimensió regional i la reincorporació als fóruns i organismes internacionals i l'apoderament de la societat civil i la construcció de bon govern a través de l'acompanyament internacional.

² Informe del Grup de Treball UNDG/ECHA en dimensions de la transició. Febrer de 2004 . http://www.peacebuild.ca/dw/documents/3330-UNDG_ECHA_WG_on_Transition_Issues_ReportFinal_Report.doc

³ Citat a l'Informe del Grup de Treball UNDG/ECHA op.cit.

4.1. Països en fase de transició

A continuació es fa una descripció dels contextos, classificats per continents i regions, que es troben en aquesta fase, que es caracteritza principalment per la simultaneïtat d'activitats característiques de l'emergència amb aquelles més pròpies de la rehabilitació. En aquesta etapa la inestabilitat i el risc d'un ressorgiment de l'enfrontament armat obliguen al fet que l'estratègia d'intervenció dels actors internacionals implicats en la resposta sigui bastant flexible.

Àfrica

Al continent africà la inestabilitat va continuar sent l'element predominant en els processos oberts, destacant els primers passos de la nova mandatària de Libèria com el fet més positiu del trimestre i la continuació de la crisi entre Eritrea i Etiòpia com el més negatiu.

a) Àfrica Austral

A **Angola**, l'ACNUR va concloure finalment el seu **programa de repatriació** i a partir d'ara es concentrarà en les activitats de reintegració de la població retornada des de la seva oficina de Luanda a través de programes que puguin transformar-se fàcilment en autosuficients. L'agència va assenyalar una lleugera disminució de l'interès per part dels **donants** que tractarà de pal·liar amb aquest programa. Pel que fa a la **situació humanitària** es va observar una lleugera millora, encara que el PMA es va comprometre a continuar present al país durant els pròxims tres anys. En aquest sentit, el Govern va anunciar l'extensió del mandat de la Unitat Tècnica de Coordinació de l'Ajuda Humanitària, per tant les activitats més pròpies de l'emergència i les de transició continuaran convivint estretament.

b) Àfrica Occidental

A **Costa d'Ivori**, la **persistència de la crisi** va continuar impedit l'avanç del procés de transició. El Consell de Seguretat de l'ONU mitjançant la resolució 1652⁴ va ampliar el mandat de l'ONUCI i les FFAA franceses de suport, *Licorne*, fins a finals de 2006. Pel que fa a la formació de Govern, el Primer Ministre, C. Konan Banny, va publicar la composició del Govern de Transició, en el qual els membres del partit governamental compten amb la meitat dels càrrecs de responsabilitat; l'oposició, amb deu ministeris; i la coalició armada *Forces Nouvelles*, amb sis carteres. Els principals objectius seran el desarmament dels grups armats d'oposició i les milícies progovernamentals, la reunificació del país i la preparació d'eleccions generals previstes per a l'octubre d'aquest any. D'altra banda, la **Comissió Europea** es va comprometre a donar prop de 34 milions d'euros per a un programa de regulació del procés de ciutadania.

A **Libèria**, una de les primeres mesures anticorrupció que va adoptar la nova Presidenta, E. Jonson-Sirleaf, va ser la destitució de tots els càrrecs polítics del Ministeri d'Economia, i l'inici d'una investigació de tot el personal funcionari. Durant el trimestre es va formar el nou Govern compost per 22 carteres ministerials, algunes d'elles ocupades per exfuncionaris de les Nacions Unides. La Comissió Europea va concedir **16,4 milions de dòlars en concepte d'ajuda humanitària** per maximitzar les possibilitats del procés de transició. Aquests fons contribuiran al procés de reintegració de 191.000 persones refugiades que encara estan vivint a campaments fora de Libèria i de 80.000 persones desplaçades internes. Quant a la **reconciliació**, la líder de l'Executiu va engegar una Comissió de la Veritat la finalitat de la qual serà els abusos de drets humans comesos al país entre 1979 i 2003. La Comissió, creada segons el model sud-africà, no té capacitats processals. Finalment, cal destacar la detenció a Nigèria de C. Taylor, que serà jutjat a Sierra Leone pel tribunal Especial de les Nacions Unides per crims de guerra i crims contra la humanitat. Nigèria va cedir a les pressions rebudes dels

⁴ Vegeu resolució 1652 de 24 de gener de 2006 a:
<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/220/24/PDF/N0622024.pdf?OpenElement>

EUA perquè lliurés l'expresident i antic senyor de la guerra amb la condició que hi anés la Presidenta, E. Jonson-Sirleaf, que sol·licitarà oficialment el seu lliurament.

Pel que fa a **Sierra Leone**, la corrupció i la falta de llocs de treball són els principals obstacles per a l'evolució del procés de rehabilitació. Segons les ONG, la **corrupció** està àmpliament estesa i és habitual que els funcionaris de Govern sol·licitin un 20% per a la concessió de contractes, així com que part dels diners invertits pels donants acabin a comptes privats. D'altra banda, el **nou responsable de la UNIOSIL** encapçalarà també la missió del PNUD, un aspecte que es pot considerar positiu. Respecte a la **seguretat**, un contingent de policia de les Nacions Unides va reemplaçar els 17.500 cascos blaus que formaven part de la missió de la UNAMSIL. En relació al procés de **justícia**, el líder de les antigues milícies progovernamentals CDF, S. Hinga Norman, acusat de crims de guerra, va comparèixer davant el Tribunal Especial per a Sierra Leone, on va declarar que l'actual President, A. Tejan Kabbah, va ser el responsable de dirigir els objectius de la milícia. La seva compareixença davant el Tribunal va provocar el descontentament entre els sectors de la població que consideren les CDF com un dels principals opositors del RUF.

c) Banya d'Àfrica

Eritrea va mantenir la **tensió amb Etiòpia** malgrat la retirada parcial de les tropes d'ambdós països de la frontera comuna⁵. El Govern d'Asmara va continuar amb la implementació del procés de regularització de les ONG internacionals presents al país i va ordenar la sortida de sis organitzacions italianes argumentant que aquestes no havien completat els tràmits necessaris per poder dur a terme la seva labor segons els requisits establerts per l'Executiu l'any passat. D'altra banda, les traves imposades pel govern a la UNMEE fan que sigui impossible l'execució del mandat de la missió, fet que va fer que el Secretari General plantegés en el seu últim informe la pertinència de la continuació de la presència de les Nacions Unides al país.

Al Sud del Sudan l'Enviat Especial de les Nacions Unides a la zona, J. Pronk, va indicar que la falta de **transparència** en la distribució dels beneficis obtinguts a través de l'explotació de petroli és un dels principals obstacles per a la implementació de l'Acord de Pau. Les Nacions Unides van calcular que més de 500.000 persones **desplaçades internes** retornaran als seus llocs d'origen durant els dos primers trimestres de l'any, motiu pel qual la Comissió Europea va decidir ampliar en vuit els 40 milions de dòlars que va destinar a ajuda humanitària global per donar suport al procés de tornada. Els països donants es van comprometre a lliurar 484 milions de dòlars al fons fiduciari multilateral⁶ del Sud (MDTF, per les seves sigles en anglès) per a la reconstrucció de zones devastades per la guerra durant els pròxims dos anys. Finalment, la Comissió Europea, el Govern d'Unitat Nacional, el Govern regional del Sud de Sudán i el PNUD van anunciar l'acord conclòs per dur a terme l'engegada d'un **Programa de Rehabilitació i Recuperació** per un període de quatre anys i un finançament de 50 milions d'euros, que anirà a càrrec de la Comissió Europea, mentre que la gestió recaurà en el PNUD amb la col·laboració i supervisió del Govern d'Unitat Nacional i l'Executiu del Sud de Sudan. 50 ONG nacionals i internacionals engegaran aquest programa a 10 dels Estats.

Avaluació de necessitats en el postconflicte armat

Des de l'última dècada els donants posen cada vegada més atenció a la necessitat de proporcionar suport substancial i a temps a la rehabilitació postbèlica i la construcció de la pau. Una gran part d'aquesta assistència es canalitza a través de conferències de donants, conferències internacionals per a la reconstrucció dels països que surten d'un conflicte armat, en les quals els països i organitzacions participants comprometen fons basant-se en una avaluació general de les necessitats de rehabilitació d'una situació postbèlica. Per tant, aquestes avaluacions en el postconflicte armat (PCNA, per les seves sigles en anglès) s'han convertit recentment en un punt clau d'entrada per conceptualitzar, negociar, i finançar les estratègies de rehabilitació. Els sectors al PCNA no estan associats a cap agència o organisme en concret, de manera que els donants poden triar els mecanismes d'implementació que consideren més adequats. Així, el PCNA no inclou propostes individuals de programes, sinó que és un

⁵ Vegeu apartat de processos de pau i de tensions.

⁶ Existeixen dos MDTF al Sudan un per al nord i l'altre per al sud, que reflecteixen l'estructura de Govern existent al país i que van ser creats a petició del Govern, encara que ambdós estan gestionats pel BM.

document tècnic que conté les necessitats objectives del país amb el major grau d'exactitud possible.

El PCNA és un procés analític complex liderat per les autoritats nacionals amb el suport de la comunitat internacional i realitzat per agències multilaterals, en col·laboració amb els actors nacionals i la societat civil. L'objectiu d'aquesta avaluació de necessitats és superar les conseqüències del conflicte o la guerra, prevenir nous brots violents del conflicte i donar forma a les prioritats de la rehabilitació en el curt i, potencialment, mitjà termini, així com articular les implicacions financeres que comportarà en el llarg termini⁷.

Per tant, el PCNA és un full de ruta per a la rehabilitació postbèlica, fet pel qual s'ha d'adequar el màxim possible al context nacional i local per a:

- Reflectir el procés polític que dona suport a la transició postconflicte armat.
- Reflectir una comprensió en profunditat de les realitats nacionals.
- Assegurar que els resultats de l'avaluació són assumits i presentats a la població per les autoritats nacionals de transició.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Al **Congo**, la situació va continuar inestable a la regió de Pool, fet que va obligar els equips de MSF, PNUD i CICR a retirar-se de la zona. Tot i així, el CICR va tornar a la zona al final del trimestre. Malgrat la **persistència d'aquesta situació d'inestabilitat**, que impedeix l'execució de programes en una àmplia zona del país, el BM i l'FMI van decidir incloure al país en el programa de condonació del deute per als països HIPC⁸. L'objectiu d'aquest programa és alliberar recursos perquè aquests puguin destinar-se a educació, sanitat i altres serveis essencials que beneficiïn la població. Tot i així, per a això és imprescindible la transparència en la gestió del Govern. Els ingressos que s'han pres com a base per calcular si el país podia o no ser considerat com HIPC han estat els corresponents a 2003. Si s'hagués calculat utilitzant els beneficis de 2004 el país no hauria entrat en el programa a causa de l'increment dels preus del petroli dels últims anys. Finalment, l'Organització de les Nacions Unides per al Desenvolupament (ONUDI) va alliberar 6,8 milions de dòlars per a relançar la indústria congoleesa.

Al gener es van publicar els resultats del referèndum constitucional que va tenir lloc a final d'any a la **RD Congo**. Es va aprovar la Constitució amb prop del 85% dels vots en unes eleccions que van tenir una participació massiva de la població, segons els observadors internacionals. Després de la publicació dels resultats, la **Comissió Electoral Independent** va establir un calendari provisional d'eleccions en el qual es preveu la primera volta de les presidencials i legislatives pel 18 de juny i queda encara pendent la data de la segona volta. L'actual responsable del Govern Nacional de Transició, J. Kabila, ha estat designat candidat pel partit del Poble per a la Reconstrucció i el Desenvolupament. L'increment de l'activitat electoral ha motivat que la **MONUC** sol·licités a la UE l'enviament d'una força d'intervenció ràpida addicional per garantir la seguretat. Brussel·les va acceptar aquesta proposta i enviarà un contingent d'un mínim de 250 soldats i un màxim de 1.250, que serà liderat per Alemanya. Pel que fa a la **situació humanitària**, el país va continuar afrontant una situació d'extrema duresa.

Amèrica

Durant el trimestre es van celebrar, després de diversos retards, les eleccions presidencials a **Haití** amb un alt nivell de participació per part de la població. L'expresident, R. Préval, va ser declarat vencedor dels comicis, malgrat les irregularitats en el recompte de vots, que van ser denunciades per algunes organitzacions internacionals d'observació electoral. La **inseguretat** va continuar sent la nota predominant del país, motiu pel qual el Consell de Seguretat de l'ONU va decidir prorrogar per sis mesos més el mandat de la **MINUSTAH**⁹. Finalment, els principals actors internacionals implicats en el procés de rehabilitació del país van acordar proposar al

⁷ PNUD, UNDG, BM; *Practical Guide to Multilateral Needs Assessment in Post-Conflict Situations*. Agost de 2004. En: http://www.undg.org/documents/4937-PCNA_-_#Practical_#GuidetoMultilateral_#Needs_#Assessmentsin_#Post-Conflictsituations.pdf

⁸ Altament endeutats.

⁹ Vegeu resolució 1658 de 14 de febrer de 2006 en:

<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/242/91/PDF/N0624291.pdf?OpenElement>

nou Govern la realització d'una **avaluació independent i integrada del CCI** que serveixi de base per al document Estratègia Nacional per a la Reducció de la Pobresa, que haurà de ser preparat per l'Executiu amb l'acompanyament de la comunitat internacional.

Àsia i Pacífic

Respecte a la situació a l'Afganistan, es va celebrar una conferència internacional de donants a Londres per llançar oficialment l'**Afganistan Compact**. Aquest document, elaborat pel govern afganès i la comunitat internacional recull el compromís d'ambdós amb els objectius de rehabilitació marcats per l'Executiu en l'**Estratègia Nacional de Desenvolupament (ANDS)**, per les seves sigles en anglès) i la manera que cadascun contribuirà al seu compliment. Els terminis assenyalats per a la consecució d'aquests objectius seran supervisats pel comitè Conjunt de Coordinació i Supervisió, un òrgan de nova creació que estarà codirigit per les autoritats afganeses i les Nacions Unides i comptarà amb el suport d'un petit secretariat. Alguns dels objectius marcats són bastant ambiciosos, com la dissolució de tots els **grups armats il·legals** a totes les províncies per a final de 2007, tenint en compte que la situació d'inseguretat i violència s'ha incrementat durant els últims mesos al país. El fet que les milícies talibanes continuïn disputant una guerra que no consideren perduda fa que molts dels pilars d'activitat assenyalats pel govern tant a *el Compact* com a l'ANDS trontollin, fet que recorda novament que, sense unes condicions de seguretat i estabilitat mínimes, la sostenibilitat dels progressos realitzats en el plànol polític és reduïda. En aquest sentit, cal esmentar l'anunci realitzat aquest trimestre del **futur desplegament de les tropes de la ISAF** per tot el país. Això comportarà una ampliació de la presència militar internacional al sud del país, encara que també implicarà la reducció del contingent americà i el traspàs de la responsabilitat de la seguretat del país dels EUA a l'OTAN.

A **Indonèsia (Aceh)** es va iniciar durant el trimestre l'anàlisi del procés d'implementació del Memoràndum d'Enteniment (MoU, per les seves sigles en anglès) signat entre el Govern d'Indonèsia i el Moviment per un Aceh lliure, GAM. El MoU contemplava l'establiment d'una Missió de Supervisió per a Aceh (AMM, per les seves sigles en anglès) liderada per la UE amb el suport de Noruega, Suïssa i cinc països contribuents de l'ASEAN (Brunei, Malàsia, Filipines, Tailàndia i Singapur) per supervisar la implementació de l'acord. L'**AMM** es va engegar al setembre amb un mandat de sis mesos que ha estat ampliat fins a juny, després de la invitació del Govern. És interessant destacar que malgrat que no s'ha dut a terme una conferència de donants específica per donar suport a la implementació d'aquest acord de pau, alguns països i organismes donants ja han especificat **partides econòmiques addicionals** als fons destinats a la resposta al tsunami que contemplen el finançament d'aspectes concrets del MoU com són: la reintegració dels antics combatents del GAM, la tornada de les persones desplaçades internes i refugiats a tercers països, la supervisió internacional de les eleccions locals previstes per al 2006, l'assistència tècnica i la construcció de capacitats del sistema de justícia i policial, la millora de l'administració pública local i el foment del respecte pels drets humans.

Europa

A **Macedònia** la reforma judicial i de la policia són els dos àmbits en els quals la **nova missió de la UE**, EUPAT, i l'Enviat Especial de la UE volen fer especial èmfasi i requereixen de més treball i implicació del Govern, tal com reflecteix l'últim informe sobre el país publicat per *International Crisis Group*¹⁰. Durant el trimestre, el Parlament va aprovar la nova Llei Electoral, que adopta els suggeriments recollits a l'informe realitzat per la missió de l'Oficina per a les Institucions Democràtiques i els Drets Humans de l'OSCE sobre eleccions locals anteriors. Pel que fa a la pròxima **celebració d'eleccions**, Govern i oposició encara no han aconseguit posar-se d'acord en una data per celebrar els comicis ni respecte a la composició de la Comissió Electoral. Finalment, és necessari indicar que existeixen entre 200 i 250 zones, predominantment albaneses, considerades calentes, on mai no han tingut lloc eleccions regulars. En aquest sentit, el Partit Albanès per a la Prosperitat Democràtica, un partit petit i de tradició pacífica, ha suggerit al Primer Ministre, B. Buckovski, la possibilitat que es produeixi

¹⁰ International Crisis Group; *Macedònia Wobbling toward Europe* en: <http://www.crisisgroup.org/library/documents/europe/balkans/b041macedoniawobblingtowardurope.pdf>

l'observació **internacional** a la seu dels partits diversos dies abans, durant i després dels comicis.

Orient Mitjà

A **l'Iraq**, la destrucció de la mesquita al-Askari va suposar un important revés per a les negociacions que s'estaven duent a terme entre les tres faccions polítiques iraquianes per a la **formació del Govern** resultant de les eleccions celebrades final de 2005. La sortida immediata de la coalició sunnita va posar de manifest les diferències irreconciliables de les tres faccions polítiques. L'objectiu **de la comunitat internacional**, representada principalment per les forces d'ocupació nord-americanes, és la formació d'un Govern d'Unitat Nacional en el qual cadascun dels blocs ètnics tingui una parcel·la de poder i contribueixi amb les seves milícies a la formació d'un exèrcit nacional i una policia unificada. Sembla inevitable la formació d'un Govern central feble que tindrà enormes problemes per mantenir la seguretat donada l'actual tendència cap al regionalisme. En aquest sentit, és necessari esmentar un estudi publicat per la universitat de les Nacions Unides¹¹ que assegura que els esforços internacionals per restaurar l'estabilitat estan tenint un efecte contrari. Finalment, un informe realitzat pel ministeri de Treball iraquí, en coordinació amb l'FMI i el PNUD, va assenyalar que **la pobresa s'ha incrementat** en un 30% des d'abril de 2003 arribant a un 20% de la població. Dos milions d'iraquians tenen dificultats per trobar aliment i refugi i viuen amb uns ingressos inferiors als dos dòlars diaris. L'informe atribueix l'increment de la pobresa al desmantellament del sector públic, la falta d'accés a l'educació i la violència, fets que afecten principalment la població sunnita.

4.2. Països en fase avançada de rehabilitació

En aquest apartat s'hi duu a terme una anàlisi per països dels contextos que han sortit de la fase de transició. Durant aquest període l'objectiu és avançar i consolidar els assoliments de l'etapa anterior, en la qual alguns factors clau de la rehabilitació, com la reconciliació, entre d'altres, han ocupat un segon pla respecte a aspectes més d'emergència. En aquesta fase continua sent clau supervisar l'actuació dels governs electes, motiu pel qual és fonamental l'acompanyament internacional.

El debat polític a **Bòsnia i Herzegovina** es va centrar principalment en **la reforma constitucional**, que ha estat finalment acordada pels principals líders polítics dels set partits majoritaris després de quatre mesos de deliberacions. Aquesta reforma busca harmonitzar el funcionament de les institucions de Govern del país amb les de la UE, dintre de l'Acord d'Associació i Estabilització. Tot i que encara està pendent la seva aprovació per majoria simple al Parlament, el paquet de reformes facilita el procediment parlamentari que substitueix el vot per entitats vigent fins ara. Així, la presidència tripartida serà substituïda per un President i dos Vicepresidents, que seran designats d'entre els membres del Parlament que hagin estat triats directament. Mentre que els EUA, que han jugat un paper important durant tot el procés de negociacions, i la UE s'han mostrat satisfets amb aquests primers resultats, alguns analistes polítics han criticat el fet que, de nou, s'hagi deixat la ciutadania fora del debat i la presa de decisions d'aquest procés de reformes constitucionals. Així mateix, han indicat que, tret que es redacti una nova Constitució amb un únic espai econòmic i en la qual desapareguin les entitats, no s'assolirà cap canvi. La data límit per a l'aprovació d'aquest paquet de reformes és el 2 d'abril, principalment per poder preparar les pròximes eleccions generals previstes per a octubre.

A **Guatemala** les ràdios indígenes i comunitàries van denunciar la **persecució** a la qual es veuen sotmeses i han exigint al Govern el compliment dels Acords de Pau i les recomanacions de la Comissió Interamericana de Drets Humans. Durant el trimestre, diversos representants de les **emissores comunitàries** van ser detinguts per la policia que també va decomissar els seus equips de comunicació. Aquestes ràdios comunitàries formen part del Consell Guatemaltenc de Comunicació Comunitària i duen a terme una labor que beneficia les comunitats, un fet

¹¹ 'Security Sector Reform and Post-Conflict Peacebuilding' en: <http://www.unu.edu/unupress/2005/securitysectorreform.html#contents>

reconegut per l'Executiu i motiu pel qual aquest es va comprometre fa un any a incorporar-les dintre del marc legal de telecomunicacions del país. És interessant destacar que, tant la policia com els Governos municipals utilitzen aquestes ràdios per a difondre missatges d'interès per a la població. *Survival* va denunciar la falta d'accés equitatiu a les ones d'emissió pel seu elevat preu, un fet que ha motivat que solament puguin adquirir-les emissores evangèliques i estacions de ràdio comercials que només utilitzen el castellà, una llengua desconeguda per a molts indígenes guatemaltencs.

A **Guinea-Bissau** onze partits polítics de l'oposició van decidir agrupar-se i formar el **Front Republicà Ampli** (FRA) en resposta als nomenaments polítics duts a terme després de la celebració d'eleccions a final de 2005. El mateix partit en el govern, el PAIGC, és un reflex d'aquesta polarització, atès que els seus seguidors es divideixen entre els que donen suport al Primer Ministre, A. Gomes, designat per l'actual President i capdavanter del PAIGC, J. Bernardo Vieira, i els que no. El nomenament ha estat confirmat pel Tribunal Suprem i, segons el portaveu del FRA, aquesta situació obre el camí per a la implantació d'una dictadura del President de la República. La missió de construcció de pau de les Nacions Unides al país, UNOGBIS, ha tractat conjuntament amb la Comunitat de Països de Parla Portuguesa i el ECOWAS d'intervenir entre el FRA i el President perquè negociïn les seves diferències de manera constructiva engegant unes activitats de mediació que han motivat que alguns representants de la societat civil prenguin consciència que aquesta situació de bloqueig polític tan sols pot ser superada a través del diàleg. En aquest sentit, UNOGBIS ha dut a terme un seminari conjunt amb l'Institut Nacional d'Investigació i Estudi de Guinea Bissau i el projecte *War-Torn Societies*, amb la participació de representants clau de la societat civil, durant el qual s'han examinat les causes de l'actual crisi política i s'han proposat estratègies per fomentar un desenllaç positiu de la situació.

A **Rwanda**, es van celebrar eleccions a representants governamentals locals. D'aquesta manera **les províncies del Nord, Sud, Est, Oest i Kigali substitueixen l'anterior divisió a 12 províncies**, abolida a principi d'any. L'objectiu del Govern és diluir les antigues administracions en àrees més multiètniques. Els nous líders locals jugaran un paper important en els tribunals *Gacaca*, atès que aquests depenen de la seva cooperació, motiu pel qual a final de trimestre van dur a terme un procés de formació sobre aquests. L'engegada dels *Gacaca* s'ampliarà a tot el país a mitjan abril de 2005, després de la setmana de commemoració del genocidi, durant la qual se suspenen moltes de les activitats de Govern i dels tribunals. S'espera que aquesta nova divisió administrativa també contribueixi al desenvolupament comunitari.

A **Kosovo (Sèrbia i Montenegro)** les **dues reunions** que s'han dut a terme durant el trimestre a Viena per debatre sobre aspectes clau **per a la determinació de l'estatut** van finalitzar sense conclusions. El procés de descentralització va ocupar el debat principal d'aquesta primera ronda de negociacions atès que és un element clau per garantir els drets de les minories ètniques. Durant les trobades, Belgrad va defensar el dret dels serbis de Kosovo a formar municipalitats monoètniques mantenint estrets llaços amb Belgrad, mentre que Pristina ho ha rebutjat per considerar que això equivaldria a una partició de la província. El Secretari General de l'ONU va publicar l'informe periòdic sobre l'execució del mandat de la UNMIK en el qual ha indicat la lentitud en l'aplicació dels estàndards internacionals i l'engegada de processos polítics d'importància per part de les institucions provisionals de Kosovo, en contrast amb els avanços significatius en els preparatius del procés per a l'estatut de Kosovo.

A **Tadjikistan** va continuar la **pressió del Govern sobre els mitjans de comunicació independents**. Segons organitzacions defensores de la llibertat de premsa, com Reporters Sense Fronteres o el Comitè per a la Protecció dels Periodistes, i periodistes tadjics, i l'arma emprada per l'Executiu és la burocràcia. Així, a principis de gener, el Govern va suspendre les emissions de FM de la BBC¹² utilitzant com a excusa una nova llei que exigeix als mitjans de comunicació estrangers el registre en el Ministeri de Justícia per a poder sol·licitar una llicència d'emissió. Així mateix, el Govern va imposar una multa a la televisió independent *Somonion* que havia de pagar per poder recuperar la seva llicència d'emissió. Segons l'amo de *Somonion*, el Govern va elevar el preu de la llicència en un 80%, com a càstig per proporcionar espais

¹² La BBC era fins al moment l'única emissora internacional disponible en FM al Tadjikistan i disposa d'un contracte legal així com d'una llicència d'emissió per a FM des de 2004.

d'emissió als partits de l'oposició abans de les últimes eleccions generals de febrer de 2005. Altres televisions independents han sofert pressions similars que les han dut a la fallida. Segons el responsable de l'Associació Nacional de la Premsa Independent de Tadjikistan, N. Karshiboev, el Govern sempre busca controlar els mitjans de comunicació abans dels esdeveniments polítics d'importància. Les pròximes eleccions presidencials estan previstes per al novembre de 2006.

Pel que fa a **Timor Leste**, el President, X. Gusmao, va presentar davant les Nacions Unides les principals conclusions de l'informe **de la Comissió per a l'Amistat, la Veritat i la Reconciliació** (CAVR, per les seves sigles en portuguès). El President va explicar els motius pels quals el seu Govern va decidir que l'informe estava encara fora de l'abast de l'opinió pública. Per X. Gusmao l'informe es pot agrupar en dues àrees principals: la dimensió internacional, que implica la manera que la comunitat internacional es posiciona davant la qüestió de Timor Leste, i la dimensió interna, que contempla els actes de violència comesos contra el poble timorès. Pel que fa a aquest últim aspecte, va concloure que algunes de les recomanacions de l'informe relacionades amb la justícia són massa ambicioses. Com per exemple l'exigència als membres del Consell de Seguretat de l'ONU, els Governos que van vendre armes a Indonèsia i van donar la seva política, així com als Governos d'Indonèsia i Portugal el pagament de compensacions a les víctimes. Finalment, X. Gusmao, apel·lant a un discurs del Premi Nobel D. Tutu va justificar la no iniciació d'un procés de restitució que podria durar molts anys enfront de la necessitat de conviure amb Indonèsia. Per la seva banda, l'Aliança Nacional per un Tribunal Internacional per a Timor Leste va destacar en dues cartes remeses tant al President del Govern com al Secretari General de l'ONU el dret dels timoresos a conèixer les troballes i recomanacions de la CAVR. Per a l'Aliança, tots els que van patir la violència política van contribuir, a través d'un procés dolorós de record, a l'elaboració d'aquest informe creient que amb això contribuirien a un procés de justícia significatiu, i per això apel·len a la normativa internacional vigent per recordar al President que no pot impedir la difusió de l'informe.

4.3. Altres temes de l'agenda

En aquest apartat s'hi recullen aspectes relacionats amb la teoria i l'anàlisi, així com les bones pràctiques i lliçons apreses, en un intent de facilitar informació que pugui contribuir a enriquir les possibilitats de la resposta internacional.

a) Els mitjans de comunicació com a mitjà per a facilitar l'apropiació de la població dels processos de rehabilitació

Sovint s'esmenta l'apropiació de la població i la societat civil del procés de rehabilitació postbèlica com un dels factors clau per al seu èxit, sobretot perquè assegura en cert sentit la seva sostenibilitat i li dona legitimitat. **Per poder assumir un procés** en primer lloc **cal conèixer-lo**, és a dir, saber en què consisteix, la seva finalitat, els seus assoliments i els seus impediments. Una circumstància que, en moltes ocasions, és obviada per la comunitat internacional i per aquells responsables d'implementar els projectes i programes que formen part d'un procés de rehabilitació postbèlica. En un gran nombre de casos no es té en compte aquesta part fet que produeix que la població desconeixi què és el que s'està fent i amb quina finalitat. Però, sobretot, desconeix els seus drets i obligacions, la qual cosa permet un espai ampli per a la desinformació, la manipulació amb objectius polítics i la "rumorologia". El gran aliat per a contrarestar aquests elements que juguen en contra d'un procés de rehabilitació i assolir la proximitat i la responsabilitat de la població cap a aquest procés són els mitjans de comunicació en el seu sentit més ampli, és a dir, no només considerats com a proveïdors de notícies, sinó com a educadors i formadors d'opinió.

Els mitjans de comunicació poden fomentar l'apropiació del procés de la població en: facilitar la informació necessària per poder prendre decisions basades en informació exacta i veraç, fomentar la responsabilitat de la societat cap a aquest en donar-li a conèixer la seva evolució, i informar la població sobre les seves obligacions i drets perquè en puguin fer un ús adequat. No obstant això, la seva capacitat d'influència no s'utilitza en el seu màxim potencial.

A manera d'exemple de l'abast de la influència dels mitjans, en aquesta ocasió negativa, es pot esmentar dos dels casos més coneguts: el paper jugat per les emissions radiofòniques de la ràdio "Mille coline" en la neteja ètnica duta a terme a Rwanda, o la manipulació dels mitjans orquestrada pel règim serbi de S. Milosevic per fomentar l'odi ètnic. En aquest sentit és important dir que l'ús adequat dels mitjans de comunicació no només pot contribuir a desarticular aquestes accions, sinó també a la construcció de la pau després de la fi d'un enfrontament armat i a que la població s'apropii del procés de rehabilitació.

b) Comissió per a la Consolidació de la Pau

Durant el trimestre, la Comissió establerta a final de 2005 va dur a terme el procés de selecció del Comitè d'Organització, amb 31 membres¹³. El Consell de Seguretat de l'ONU, a més dels cinc membres permanents, que tenen el seu lloc assegurat en aquesta Comissió, va designar a Dinamarca i Tanzània. Per la seva banda, l'ECOSOC (cinc membres) va assenyalar que probablement assignarà un lloc per a cadascuna de les regions deixant dos de rotatoris.

La selecció dels 10 membres procedents d'entre els principals contribuents tant de tropes com financers ha estat la que va presentar més obstacles, per la qual cosa es va designar als Ambaixadors dels EUA per elaborar la llista dels principals contribuents financers i al de Jordània per elaborar la corresponent als contribuents de tropes. A més, els representants diplomàtics de Jordània i els EUA tenien la responsabilitat de proposar un criteri de selecció. Finalment, els principals contribuents financers són: Japó, Alemanya, Holanda, Itàlia i Noruega. Pel que fa als països triats d'entre els principals contribuents de tropes aquests són: Nepal, Jordània, Uruguai, Etiòpia i Kenya. Aquests deu països formaran part del Comitè durant els quatre primers anys després dels quals seran substituïts pels següents a la llista seguint un model rotatori.

Encara queden per triar set membres més que seran designats per l'Assemblea General, una vegada que acabin de definir-se els països que procedeixen de la resta dels grups, segons va informar el President de l'Assemblea General en una carta dirigida als països membres. El Secretari General també va assenyalar la intenció de l'Assemblea d'aprovar una resolució que contingui els criteris que aquesta utilitzarà per a dur a terme la seva selecció.

Els obstacles oposats per designar els membres de la Comissió han ocasionat que la primera reunió, prevista per al mes de març, s'hagi hagut de retardar fins a la primera setmana d'abril.

¹³ Vegeu Alerta 2006 para més detalls sobre la composició del Comitè d'Organització.

Crisis humanitàries i acció humanitària

- ❑ Les Nacions Unides van advertir del risc de catàstrofe humanitària a la Banya d'Àfrica davant la persistència de la sequera.
- ❑ La recrudescència dels enfrontaments a països com **Sudan, R. Congo, R. Centreafricana o RD Congo** va deteriorar enormement l'accés humanitari a les poblacions afectades.
- ❑ Es va engegar l'anomenat **Fons Central per a Respostes d'Emergència de les Nacions Unides** que pretén reaccionar de forma immediata davant les catàstrofes naturals.
- ❑ El nombre total de **desplaçats interns** va créixer lleument durant el 2005 i es va situar en 23,7 milions de persones, segons l'*Internal Displacement Monitoring Centre*.

Aquest apartat aborda la situació en la qual es troben alguns dels actuals contextos de crisis humanitàries i la seva recent evolució, així com els principals esdeveniments ocorreguts durant el trimestre en relació amb l'acció humanitària.

5.1.- Evolució dels contextos de crisi humanitària¹

A continuació s'hi analitza l'evolució d'alguns dels diferents contextos de crisi humanitària en els quals s'han produït esdeveniments rellevants durant l'últim trimestre. Actualment, existeixen **44 països o regions en situació de crisi humanitària**², 26 dels quals es troben al continent africà, nou a la regió de l'Àsia i Pacífic, cinc a Europa i Àsia Central, dos a Amèrica i dos més a l'Orient Mitjà. Cal destacar durant aquest trimestre la **incorporació del Txad com a situació de crisi humanitària** davant la creixent deterioració de les condicions de vida de bona part del país, especialment a l'est.

Àfrica

El continent africà va continuar sent el principal **escenari on tenen lloc les crisis humanitàries**. Si bé s'ha constatat una certa **millora d'alguns països** durant aquest trimestre (**Angola o Libèria**, entre d'altres), l'impacte de la sequera a la regió de la Banya d'Àfrica o de la violència a països com el **Sudan, la R. Centreafricana o la RD Congo**, van centralitzar la **preocupació de la comunitat humanitària**. A més, el PMA va advertir que el nombre de persones que rebia ajuda alimentària al continent s'havia duplicat durant l'última dècada. Per la seva banda, un informe de l'organització *Save the Children* alertava que uns nou milions de menors africans havien perdut la seva mare com a conseqüència del VIH/SIDA, alhora que exhortava a incrementar les partides destinades per a la lluita contra la pandèmia³.

a) Àfrica Austral

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Angola	Procés de tornada i reassentament	Millora
Lesotho	Sequera, VIH/SIDA	Estancament

¹ S'entén per 'crisi humanitària' una situació en la qual existeix una excepcional i generalitzada amenaça a la vida humana, la salut o la subsistència. Aquestes crisis acostumen a produir-se en contextos de pobresa, fragilitat de l'Estat i precarietat alimentària, en els quals un desastre natural o un conflicte armat generen l'aparició d'una crisi alimentària, malalties i desplaçaments forçats de població dintre del país o cap a l'exterior, i una mobilització important de recursos internacionals en termes d'ajuda.

² Es considera que s'ha produït una millora o una deterioració d'aquestes crisis en funció d'alguns aspectes concrets, com són la seguretat alimentària, l'accés a la població del personal humanitari, els desplaçaments de població o la resposta de la comunitat internacional a un context determinat. No obstant això, el fet de considerar aquests contextos com a crisis humanitàries ja comporta el reconeixement d'una situació de gravetat.

³ Vegeu Save the Children, *Missing Mothers, Meeting the needs of children affected by AIDS*, març 2006, a: http://www.savethechildren.org.uk/scuk_cache/scuk/cache/cmsattach/3936_mm.pdf

Madagascar	Desastres naturals, VIH/SIDA	Estancament
Malawi	Sequera, VIH/SIDA	Estancament
Swazilàndia	Sequera, VIH/SIDA, crisi política	Estancament
Zimbabwe	Sequera, VIH/SIDA, crisi política i econòmica, aïllament internacional	Deterioració

A l'Àfrica Austral cal destacar la situació de tres països durant aquest trimestre. En primer lloc, **Angola**, on tot i constatar-se una **millora de la situació alimentària**, tant el PMA com la governamental Unitat Tècnica de Coordinació de l'Ajuda Humanitària van anunciar la seva permanència al país durant els pròxims anys per continuar plantant cara a les mancances alimentàries. Un segon escenari va ser el **Malawi**, on les **Nacions Unides van celebrar els compromisos efectuats per diversos països donants per acabar amb la crisi alimentària** que afecta més de cinc milions de persones a tot el país. Finalment, a **Zimbabwe**, algunes organitzacions humanitàries van denunciar la **creixent vulnerabilitat dels menors** a causa de la deterioració de la crisi humanitària.

b) Àfrica Occidental

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Costa d'Ivori	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Deterioració
Guinea	Impacte conflictes regionals, volum de desplaçaments forçats i crisi política	Estancament
Libèria	Impacte conflictes regionals, volum de desplaçaments forçats	Millora
Sahel (Mauritània, Mali i Níger)	Sequera, plaga de llagostes del desert	Millora
Sierra Leone	Impacte de conflictes regionals, volum de desplaçaments forçats	Estancament

En relació a la situació d'Àfrica Occidental, d'especial rellevància va ser la situació a **Costa d'Ivori**, país en el qual les **organitzacions humanitàries es van veure obligades a retirar-se de diverses localitats de la zona oest** durant el mes de febrer després dels atacs perpetrats per diversos grups organitzats, fet que va suscitar la condemna unànime de la comunitat internacional. Com a aspecte positiu, cal assenyalar la reunió que van mantenir a mitjan de març diversos països de la regió del **Sahel**. La trobada, auspiciada per Nacions Unides i el Comitè Interestatal Permanent per a la Lluita Contra la Sequera al Sahel (CILSS, per les seves sigles en anglès), tenia com principal objectiu el disseny i **discussió d'un pla d'acció a llarg termini per plantar cara a la greu crisi alimentària** que afecta milions de persones.

Desplaçats interns a Nigèria: impotència o negligència?

El problema del desplaçament intern s'ha convertit en un assumpte de creixent rellevància per al conjunt de la comunitat internacional, arran de l'incessant increment d'aquesta població (entorn de 24 milions de persones, en contraposició dels nou milions de refugiats) i de la inexistència d'un marc legal vinculant que garanteixi la seva protecció. Al marge del Sudan (on s'hi comptabilitzen 5,4 milions de desplaçats interns) i Colòmbia (on algunes fonts han assenyalat fins i tot la xifra de 3,7 milions), **Nigèria podria haver-se convertit en el tercer país del món més afectat per aquesta qüestió, amb uns tres milions de persones desplaçades fins al moment.**

Les disputes pel control de la terra, els recursos naturals o el poder polític entre grups de diversa índole, enfrontats principalment a la zona nord i septentrional del país i a la regió del Delta del Níger, són les principals causants d'aquesta dinàmica, aguditzada des de finals de la dècada dels noranta. En aquest sentit, la mateixa **Comissió Nigeriana per als Refugiats ha alertat de la magnitud que ha arribat a aquest problema, així com de la constant deterioració de les condicions de vida que enfronta aquesta població.** No obstant això, com passa en altres contextos afectats per aquest assumpte, la principal **preocupació radica en l'actitud de passivitat i inacció mostrada cap a aquest col·lectiu per les autoritats nacionals**, fet que ha valgut les queixes i denúncies de diverses organitzacions. El cas de Nigèria, especialment rellevant en aquests últims anys, amb el d'altres països també afectats per la violència i el fenomen del desplaçament intern, evidencia la necessitat que les Nacions Unides i els governs afrontin sense dilació el disseny de mesures que assegurin la protecció i l'assistència de tants milions de persones.

c) Banya d'Àfrica

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Eritrea	Conflicte fronterer, volum de desplaçaments forçats, sequera	Deterioració
Etiòpia	Conflicte fronterer, volum de desplaçaments forçats, sequera	Deterioració
Somàlia	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera	Deterioració
Sudan	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera	Deterioració

La situació humanitària a la Banya d'Àfrica, especialment a **Etiòpia** i **Somàlia**, va patir una preocupant **deterioració** durant el passat trimestre **a causa de l'impacte de la sequera, la pitjor dels últims 50 anys**, segons nombroses fonts. En aquest sentit, les Nacions Unides van alertar del perill que es produeixi una **catàstrofe humanitària** i van demandar una resposta internacional immediata per assistir els més de 18 milions de persones que sofreixen actualment desnutrició. Igualment, les Nacions Unides van subratllar la importància de prestar més atenció a les causes de fons de la inseguretat alimentària i la necessitat d'enfortir la coordinació entre tots els actors presents a la regió. Per la seva banda, l'organització regional **IGAD va acordar** la creació d'un **fons d'emergència** per ajudar els seus països membres a donar **resposta a tot tipus de desastres naturals**.

Per altra banda, la crisi al **Sudan** va experimentar una nova **recrudescència de les hostilitats** a la regió de **Darfur** i una **deterioració de la seguretat al sud**, repercutint severament en les organitzacions humanitàries, que van perdre diversos dels seus treballadors. De la mateixa manera, les agències d'ajuda van advertir de la necessitat d'enfortir amb caràcter d'urgència la **missió de manteniment de la pau que la UA té desplegada a Darfur (AMIS)** amb l'objectiu de garantir l'accés i distribució de l'assistència⁴. Si bé els 7.000 efectius de la missió haurien possibilitat en els últims mesos protegir determinades àrees, altres zones de la regió quedaven encara dominades pels bel-ligerants, fet que ha forçat la retirada d'algunes organitzacions (especialment ACNUR o UNICEF) o bé la retallada de les seves activitats. A més, la UA va proposar la creació de zones de protecció per a la població civil davant la constant omisió de l'acord d'alto el foc. L'anomenat "**Acord Humanitari d'Alto el Foc Reforçat**" pretén la retirada de les forces bel-ligerants de determinades zones amb l'objectiu de garantir les rutes de subministrament d'ajuda alimentària a la població desplaçada i afectada per la violència. Pel que fa al sud del país, són destacables els **acords de repatriació** que el Govern sudanès va signar el mes de febrer amb diversos països de la regió per possibilitar en breu la repatriació de centenars de milers de persones als seus llocs d'origen. No obstant això, el PMA va anunciar la retallada **de l'ajuda** que subministra a més de 230.000 refugiats sudanesos i somalins a Kenya, com a conseqüència de la imperant falta de fons.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Burundi	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Deterioració
Txad	Disputes armades internes, inestabilitat regional, volum de desplaçaments forçats	Deterioració
Congo	Disputes armades internes, volum de desplaçaments forçats	Deterioració
Kenya	Volum de desplaçats interns, sequera	Deterioració
R. Centreafricana	Disputes armades internes, volum de desplaçats interns	Deterioració
RD Congo	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats	Deterioració
Rwanda	Impacte de conflictes regionals, volum de desplaçaments forçats	Estancament
Tanzània	Volum de persones refugiades, sequera	Estancament
Uganda	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera	Deterioració

Són diverses les situacions esdevingudes en aquesta regió durant el trimestre que val la pena assenyalar. A **Burundi**, les autoritats van decretar com a **catàstròfiques diverses regions del país** (principalment, el nord i l'est) a causa de la greu crisi alimentària. Segons el PMA, l'escassetat de pluges, l'impacte de les plagues a les collites i l'extrema pobresa, eren els factors

⁴ Vegeu capítol de conflictes armats.

subjacents d'aquesta situació que ja afectava més de dos milions de persones. D'especial rellevància durant aquest període va ser l'esdevingut a la **R. Congo**, on la paulatina **inseguretat a la regió de Pool va forçar la retirada puntual d'organitzacions** com MSF i el CICR. Una situació similar es va registrar a la **RD Congo**, on l'escalada **dels enfrontaments a la regió de Katanga** va posar al límit de les seves possibilitats totes les organitzacions humanitàries. A més, les Nacions Unides, la Comissió Europea i el Govern belga van presentar un **Pla d'Acció Humanitària** per intervenir en aquest país durant el 2006, que requeria d'uns 680 milions de dòlars per a assistir a més de 30 milions de persones.

A **Kenya**, el Govern i el PMA van advertir que més de 3,5 milions de persones necessitaven assistència alimentària davant la deterioració **de la sequera**, mentre que a la **R. Centreafricana**, es va experimentar una recrudescència de les disputes armades sense precedents que van generar el **desplaçament de milers de persones**. En aquest sentit, OCHA va advertir del potencial existent perquè es produeixi una agudització de la crisi humanitària que ja estava **desbordant les possibilitats de les organitzacions** que operen al país. Pel que fa a **Uganda**, una coalició d'unes **40 ONG locals i internacionals van alertar** que la violència generalitzada i les pèssimes condicions de vida existents als camps per a desplaçats interns del nord estaven deixant un **balanç d'almenys 131 persones mortes diàriament**. A més, altres importants organitzacions internacionals van exigir a la comunitat internacional solucions concretes per garantir la protecció dels dos milions de desplaçats interns.

Manual per a negociacions humanitàries amb els bel-ligerants

Per als treballadors humanitaris, **l'habilitat de negociar amb tots els actors que participen en un escenari de conflicte armat o de crisi s'ha convertit en essencial per garantir la provisió d'ajuda i protecció humanitària**. Diàriament, aquests planten cara a situacions que requereixen d'algun tipus de negociació, que va des de la recerca d'un acord per accedir a aquells que depenen de l'assistència, fins a assolir l'enteniment amb altres actors per determinar la millor forma de protegir la població, fet que sovint implica la interacció amb grups armats d'oposició. L'absència fins a la data d'una fórmula estructurada de negociacions humanitàries amb grups armats s'ha traduït en importants dilemes per a l'acció humanitària.

Per aquest motiu, diverses agències, organismes i Governos van decidir desenvolupar l'anomenat "Manual sobre negociacions humanitàries amb grups armats", que tracta de proporcionar un enfocament clar i estructurat sobre aquest tipus de negociacions. Aquest manual considera que les negociacions humanitàries són aquelles dutes a terme per civils implicats en la gestió, coordinació i subministrament d'assistència i protecció humanitària amb **els objectius** de: 1) garantir la provisió de protecció i assistència humanitària a les poblacions vulnerables; 2) preservar l'espai humanitari, i 3) promocionar un millor respecte del dret internacional.

L'enfocament defensat pel manual consisteix en **nou passos dividits en tres fases diferenciades: A) PREPARACIÓ:** i) enfocament coordinat amb els socis humanitaris, ii) decidir objectius i estratègies i iii) aprendre sobre els participants en la negociació; **B) BUSCAR UN ACORD:** iv) construir consens en el procés de negociacions, v) identificar els temes, vi) desenvolupar opcions i vii) treballar per trobar un acord sobre les opcions que millor compleixin amb els objectius humanitaris; **3) IMPLEMENTACIÓ:** viii) definir el criteri per a la implementació i ix) seguiment i supervisió. Si bé **cada context i cada negociació humanitària poden ser diferents**, el manual elaborat **suposa una base consistent i útil per abordar les negociacions humanitàries amb grups armats**.

Finalment, cal subratllar la incorporació del **Txad** com a situació de crisi humanitària a causa de la **incessant deterioració de les condicions de vida d'importants sectors de la població**. La creixent inseguretat interna, així com la desestabilització registrada a l'est com a conseqüència del conflicte armat a la veïna regió sudanesa de Darfur, des d'on han entrat fins al moment més de 200.000 persones refugiades, són els principals pilars d'aquesta crisi.

Amèrica i Carib

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Colòmbia	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Deterioració
Haití	Desastres naturals, crisi política i econòmica	Estancament

A l'hemisferi americà, dos van continuar sent els escenaris de crisi. D'una banda, **Colòmbia**, país en el qual l'ACNUR va denunciar l'inesgotable **augment del nombre de colombians que intentaven fugir als països veïns**, principalment a l'Equador (250.000 sol·licituds d'asil), Veneçuela (200.000), Panamà (40.000) i Costa Rica (20.000), a causa dels efectes de la lluita contrainsurgent i contra el narcotràfic duta a terme pel govern d'A. Uribe.

Pel que es fa a **Haití**, la situació de seguretat va continuar volàtil (especialment als suburbis de la capital, Port-au-Prince), mentre que la pràctica del **segrest** va continuar afectant el conjunt del país, si bé les **organitzacions humanitàries no es van veure tan perjudicades** com en trimestres anteriors. Igualment, la UNICEF va advertir que tres quarts parts dels **menors haitians s'havien vist afectats per la inestabilitat política durant els últims anys**, principalment a causa de la interrupció dels serveis bàsics i a la falta d'accés a la distribució de l'ajuda humanitària.

Àsia i Pacífic

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Afganistan	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera	Deterioració
Bangla Desh	Inundacions	Estancament
Indonèsia	Tsunami, conflicte armat, volum de desplaçaments forçats	Estancament
Maldives	Tsunami	Estancament
Myanmar	Volum de desplaçats interns	Deterioració
Nepal	Conflicte armat	Millora
Pakistan	Terratrèmol	Estancament
RPD Corea	Crisi econòmica, alimentària i sanitària	Millora
Sri Lanka	Desastres naturals, conflicte armat, volum de desplaçaments forçats	Estancament

Al continent asiàtic destaca la situació de crisi de diversos països. A l'**Afganistan**, la situació d'inseguretat registrada a diverses províncies **es va traduir novament en la mort de diversos treballadors humanitaris**. Així mateix, el PMA va reclamar l'arribada de fons a la comunitat internacional per plantar cara a l'escassetat alimentària que afecta uns 3,5 milions de persones. A **Indonèsia**, el Govern va declarar que prop de mig milió de persones **víctimes del tsunami encara vivien a camps de refugiats** o llars temporals, la majoria d'elles al districte de Pidie, mentre que a **Myanmar**, **milers de persones es van veure obligades a desplaçar-se** com a conseqüència dels enfrontaments armats.

Al **Nepal**, no obstant això, la notícia positiva es va produir gràcies a l'anunci **del grup armat d'oposició maoista CPN de permetre les tasques humanitàries** a totes les zones que es trobaven sota el seu control i a la crida de la seva cúpula a respectar els principis humanitaris, fet que va ser àmpliament celebrat per les Nacions Unides. Pel que fa al **Pakistan**, país que tractava de recuperar-se del terratrèmol que a l'octubre passat més de 85.000 víctimes mortals, cal assenyalar l'informe elaborat per l'*International Crisis Group* (ICG) en el qual es denunciava que la **pèssima gestió de l'ajuda humanitària realitzada pel règim militar havia suposat un increment de la mortalitat**⁵. A més, l'ICG considerava que la política governamental de distribuir l'assistència de manera conjunta amb organitzacions yihadistes havia enfortit aquestes organitzacions, incrementant la inseguretat interna i regional.

⁵ Vegeu International Crisis Group, *Pakistan: Political Impact of the Earthquake*, a: http://www.crisisgroup.org/library/documents/asia/south_asia/b046_pakistan_political_impact_of_the_earthquake.pdf

Respostes emergents als desastres naturals

Tal i com va ocórrer al 2004 amb els tsunamis que van afectar diversos països de l'Oceà Índic, el terratrèmol del mes d'octubre passat al **Pakistan va ser la principal causa que es registrés un nou increment anual de la quantitat de persones que van sofrir les conseqüències dels desastres naturals**. Segons l'*International Strategy for Disaster Reduction* (ISDR), **al 2005 es van comptabilitzar 360 desastres naturals** (principalment inundacions i sequeres) per 305 durant 2004, és a dir, un **augment del 18%**. Al mateix temps, un total de **157 milions de persones es van veure afectades** per aquests fenòmens (set milions més que al 2004). No obstant això, el nombre de víctimes mortals va ser molt inferior (92.000 en 2005, per les 244.500 registrades l'any anterior), tenint en compte que al 2004 la mortalitat va venir copada per la catàstrofe dels tsunamis. Quant al **cost econòmic** d'aquests desastres, l'ISDR revela un **increment del 71%**, amb un total de **159.000 milions de dòlars** (92.900 milions en 2004), si bé 125.000 milions (gairebé el 80%) van ser destinats pel govern nord-americà per sufragar les conseqüències de l'Huracà Katrina a la costa sud dels EUA.

En relació a aquest problema, a principi de març les **Nacions Unides van efectuar el llançament formal de l'anomenat Fons Central per a Respostes d'Emergència** (CERF, per les seves sigles en anglès), iniciativa integrada en l'actual procés de reforma del sistema de resposta humanitària. El Fons, que **pretén assistir de forma immediata les víctimes de qualsevol desastre natural** o crisi sense dependre de la reacció dels països donants, no comptarà, no obstant això, amb els 500 milions de dòlars inicialment estipulats, ja que fins al moment **només se n'han pogut recaptar un total de 188 milions**. Sorprenentment, països com Armènia, el Pakistan o Sri Lanka es troben entre els 19 països que han aportat fons ara com ara. Per la seva banda, algunes organitzacions humanitàries han denunciat la inutilitat de la iniciativa sempre que el CERF no estigui proveït d'una reserva d'almenys mil milions de dòlars.

Finalment, a la **RPD Corea** va destacar la reunió celebrada a mitjan de març entre membres del Govern nord-coreà i del PMA a Pyongyang amb l'objectiu d'explorar les **possibilitats de reprendre el subministrament d'ajuda alimentària**, després que a final de l'any passat les Nacions Unides decidissin abandonar el país davant les persistents restriccions imposades per les autoritats. En aquest sentit, el PMA va aprovar en el mes de febrer un programa alimentari per als dos pròxims anys per al qual ha reclamat uns 100 milions de dòlars.

Europa i Àsia Central

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Caucas (Armènia, Azerbaidjan i Geòrgia)	Volum de desplaçats interns, crisi política i econòmica	Estancament
Rússia (Txetxènia)*	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Estancament
Sèrbia i Montenegro (Kosovo)	Disputes civils internes, volum de desplaçats interns	Estancament

*Repúbliques veïnes (Daguestan, Ossètia del Nord i Ingushetia)

A la subregió del **Caucas**, la situació va seguir caracteritzant-se per les paupèrrimes condicions de vida que enfronta la població desplaçada interna. En aquest sentit, d'especial preocupació era **la falta de fons denunciada pel PMA per assistir els 130.000 desplaçats àzeris** pel conflicte a l'enclavament de Nagorno-Karabajh, fet que va suposar des del passat mes de setembre la interrupció de l'assistència. Mentre, a **Geòrgia** cal destacar la signatura **d'un memoràndum d'enteniment entre les autoritats georgianes i el CICR**, la qual cosa possibilitarà la millora de les condicions de vida de milers de desplaçats.

Un problema similar enfrontaven els desplaçats pel conflicte a **Txetxènia**, on les **Nacions Unides** també es van **veure obligades a suspendre les seves operacions com a conseqüència de l'escassetat de fons** (a final de trimestre s'havia rebut poc més del 10% dels 22 milions de dòlars sol·licitats). Tota aquesta situació ha evidenciat novament la marginalitat en la qual subsisteixen nombroses crisis humanitàries.

Orient Mitjà

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Iraq	Conflicte armat, sequera	Estancament
Palestina	Conflicte armat, aïllament humanitari de la població	Estancament

Finalment, a la regió de l'Orient Mitjà es van produir dues situacions de crisis. D'una banda, la que tenia lloc a l'**Iraq**, país que seguia enfrontant una **constant i generalitzada inseguretat** que durant aquest trimestre va ser **especialment visible a la localitat de Kirkuk (nord)**. En aquesta ciutat les condicions humanitàries es van deteriorar enormement a causa dels nombrosos desplaçaments i les tensions intercomunitàries, fet aquest últim que hi va dificultar en gran mesura les tasques d'assistència de les organitzacions humanitàries. D'igual manera, cal destacar el considerable impacte humanitari que van produir les contínues pluges durant el mes de febrer a determinades zones del nord i est del país.

Quant a la situació a **Palestina**, l'aspecte més rellevant va ser la denúncia efectuada per organitzacions humanitàries cap a les **traves imposades per les autoritats israelianes per al subministrament d'aliments a desenes de milers de persones a la franja de Gaza**, fet que va forçar la posterior decisió israeliana de reobrir alguns punts d'accés humanitari. Igualment, l'Autoritat Palestina va ser instada a garantir la seguretat dels treballadors humanitaris davant la volatilitat de la situació. En aquest sentit, la UE va exigir la fi dels atacs que durant els últims mesos han afectat el seu personal.

5.2. L'acció humanitària⁶ durant el trimestre

A continuació s'hi destaquen alguns dels esdeveniments, iniciatives o informes rellevants per al desenvolupament de cadascuna de les activitats que componen l'acció humanitària.

a) Inseguretat i treballadors humanitaris

L'assistència **humanitària** a països en conflicte s'ha convertit en una **tasca molt més perillosa del que solia ser anteriorment**. Així ho constata novament l'informe elaborat aquest trimestre pel *Center for Refugee and Disaster Response*⁷, que situa la violència directa com a principal causa de mortalitat entre els treballadors humanitaris, molt per sobre dels accidents de trànsit, anteriorment principal motiu de mort entre aquest col·lectiu.

Taula 5.1.- Algunes dades per a l'anàlisi

<ul style="list-style-type: none"> ▪ La violència intencionada va causar el 60% de totes les víctimes mortals entre els treballadors humanitaris, i va ser la responsable del 25% de les evacuacions o hospitalitzacions. ▪ El 65% dels actes de violència va tenir lloc de camí al lloc d'assistència o bé en el mateix projecte, en comptes de a les oficines centrals del país en el qual s'intervenien. ▪ El 71% dels casos no estaven relacionats amb robatoris o saquejos. ▪ El personal local va ser l'objectiu del 63% dels actes de violència i copava el 77% de les víctimes mortals. ▪ El 56% dels casos va culminar amb la mort d'un treballador humanitari, mentre que el 22% va comportar l'hospitalització i l'altre 22% va suposar la seva evacuació. ▪ Les armes lleugeres van ser utilitzades en almenys el 56% dels casos analitzats.
--

Segons aquest document, el clima de **desconfiança generalitzada cap a les persones de procedència occidental generat després dels atemptats de l'11 de setembre de 2001**, seria **un dels principals motius** que explicaria aquesta alarmant tendència. A aquest fet, cal sumar-hi també la creixent incursió de l'àmbit militar en l'humanitari, amb el desdibuixament de funcions i

⁶ Per "acció humanitària" s'entén aquell conjunt d'activitats que tenen com a objectiu salvar vides i alleujar el sofriment en situacions de crisi humanitària. Aquestes activitats estan guiades pels principis d'humanitat, imparcialitat, neutralitat i independència. L'acció humanitària també inclou la protecció de civils i la provisió d'assistència bàsica.

⁷ Vegeu Center for Refugee and Disaster Response, a: <http://www.jhsph.edu/Refugee/index.html>

d'imatge que això implica; o bé el mateix caràcter de molts dels grups armats actuals, que fan cas omís de les normes internacionals que estipulen la protecció dels efectius humanitaris. D'especial esment és **la figura del treballador humanitari local**, menys reconeguda o publicitada que la de l'internacional, però, no obstant això, convertida en el principal focus dels atacs dels bel·ligerants. Així mateix, el fet que només el 29% dels assassinats de treballadors humanitaris tinguin a veure amb actes pròpiament de saqueig o bandidatge, revela fins a quin punt **el treballador humanitari s'ha convertit en un objectiu de guerra per a les parts enfrontades** i la magnitud del repte que l'acció humanitària té davant.

b) La situació dels desplaçaments interns durant 2005.

Com cada any, l'*Internal Displacement Monitoring Centre* (IDMC) del *Norwegian Refugee Council* ha fet públic el seu informe anual sobre la situació de la població desplaçada interna al món. Si bé **el nombre total ha decrescut lleument, passant dels 25,3 milions de desplaçats registrats en 2004 als 23,7 milions de 2005**, la situació d'aquest col·lectiu continuava sent especialment preocupant. En aquest sentit, el document mostra com **la majoria de governs de països en conflicte solen evadir les seves responsabilitats** tant en la prevenció de desplaçaments arbitraris com en la certificació de la seguretat i benestar d'aquest col·lectiu. Per si no fos poc, moltes vegades, afirma l'IDMC, són fins i tot els mateixos governs que s'han compromès a respectar els seus compromisos internacionals amb aquest assumpte els principals instigadors dels desplaçaments.

Taula 5.2.- Algunes dades sobre els desplaçaments interns en 2005.	
Total població desplaçada	23,7 milions (desembre 2005)
Nombre de països afectats	Almenys 50.
Nombre de situacions de desplaçaments diferenciats que estan sent supervisats	63.
Continent més afectat	Àfrica (12,1 milions de desplaçats a 20 països)
Principals situacions de desplaçament	Sudan (5,4 milions), Colòmbia (3,7 milions), Uganda (2 milions), RD Congo (1,7 milions), Iraq (1,3 milions)
Principals nous desplaçaments durant 2005	Zimbabwe, RD Congo, Colòmbia, Iraq i Sudan
Principals processos de tornada durant 2005	RD Congo, Sudan, Libèria, Iraq
Pitjors situacions de desplaçament	Myanmar, Sudan, RD Congo, Zimbabwe, Costa d'Ivori, Colòmbia, Iraq, Somàlia, Uganda, Nepal
Nombre de desplaçats en situació de risc per la violència	14 milions
Governos o forces d'ocupació directa o indirectament implicades en el desplaçament durant 2005	Myanmar, R. Centreafricana, Colòmbia, Costa d'Ivori, Indonèsia (Papua Occidental), Iraq, Mèxic, Nepal, Pakistan, Israel (Territoris ocupats palestins), Filipines, Rússia (Txetxènia), Sudan (Darfur), Togo, Turkmenistan, Zimbabwe
Nombre estimat de desplaçats sense assistència humanitària significativa per part dels seus governs	Prop de sis milions en almenys 12 països
Nombre estimat de desplaçats sense protecció per part dels seus governs	Prop de sis milions en almenys 13 països
Nombre de països en els quals no hi ha una implicació de les Nacions Unides en l'assistència o protecció de desplaçats interns	16 (prop d'un terç de tots els països afectats)
Proporció de dones i menors entre els desplaçats interns	70-80%

Font: *Internal Displacement Monitoring Centre*

Igualment, l'informe també posa de manifest el fracàs **dels governs donants i de les Nacions Unides** en els avanços durant el 2005 per a l'elaboració d'un marc internacional que garanteixi la protecció dels desplaçats, fet que per a l'IDMC passa ineludiblement per una efectiva reforma del sistema humanitari i per un major esforç econòmic en la prevenció de conflictes, la construcció de la pau i els processos de rehabilitació postbèlica.

c) La resposta dels donants durant el trimestre

Aquest quadre contempla les **tendències en l'actitud dels donants de forma trimestral** tant des del marc de l'ajuda humanitària global com la realitzada a través de les Crides Humanitàries de les Nacions Unides.

Taula 5.3.- Resposta dels donants durant el trimestre					
	Principals Crides Humanitàries ¹	Principals organismes receptors ²	Principals sectors receptors ³	Principals donants ⁴	TOTAL ⁵
Ajuda realitzada a través de Nacions Unides ⁶	1.- Uganda (38%) 2.- Àfrica Occidental (36%) 3.- Regió de Grans Llacs (30%) 4.- Nepal (26%) 5.- Somàlia (25%)	1.- PMA 2.- CERF* 3.- UNICEF 4.- CARE Somàlia 5.- OCHA	1.- Alimentació 2.- No especificat 3.- Coordinació 4.- Protecció /Drets humans 5.- Educació	1.- EUA (29,6%) 2.- Suècia (12,9%) 3.- Noruega (8,6%) 4.- Japó (7,1%) 5.- Regne Unit (6,2%)	488 milions de dòlars
Ajuda Humanitària Global ⁷		1.- PMA 2.- CICR 3.- CERF* 4.- ACNUR 5.- OCHA	1.- Alimentació 2.- No especificat 3.- Multisector 4.- Coordinació 5.- Protecció /Drets humans	1.- EEUU (19,4%) 2.- Suïssa (11,9%) 3.- Noruega (11,4%) 4.- Suècia (9,2%) 5.- Dinamarca (6,5%)	894 milions de dòlars
<p>1 Realitzats per les Nacions Unides anualment. El tant per cent indica quins han estat fins al moment els més finançats per la comunitat internacional, independentment de la quantitat que sol·liciten.</p> <p>2 Agències de les Nacions Unides o ONG que han concentrat fins al moment una major part de l'ajuda</p> <p>3 Principals sectors als quals agències o ONG han decidit destinar l'ajuda</p> <p>4 Donants que han destinat una major quantitat d'ajuda, sense tenir en compte el seu PIB</p> <p>5 Quantitat total destinada a les crisis humanitàries fins a 28 de setembre de 2005</p> <p>6 Ajuda humanitària multilateral</p> <p>7 Ajuda humanitària lliurada fora del marc de Nacions Unides</p> <p>* Fons Central per a Respostes d'Emergència</p>					

Font: Reliefweb, www.reliefweb.int/fts

Respecte a les crides realitzades en el marc de Nacions Unides, podria afirmar-se que en el que duem d'any s'ha produït un **important canvi de tendència**, reflectit principalment en **el major suport financer** que han passat a tenir **crides de contextos habitualment oblidats**. Si bé és cert que bona part del CAP 2006 integra crisis poc mediàtiques (a diferència de la inclusió de l'escenari del tsunami en 2005), una comparació amb el nivell de finançament rebut per aquest tipus de crisi fa exactament un any revela un considerable increment⁸. Quant als principals organismes receptors, l'aspecte més destacable és **la rellevància adquirida per l'anomenat Fons Central per a Respostes d'Emergència (CERF)**, que ha acaparat sensiblement les aportacions dels donants tant en el marc de les Nacions Unides com en el global i cal subratllar també el finançament concedit a l'organització nord-americana CARE amb base a Somàlia. Entre els **sectors receptors**, com és habitual, sobresurt el de **l'alimentació**, encara que el dedicat a el de **"protecció i respecte dels drets humans i imperi de la llei"**, activitats també enquadrades en el que s'entén per acció humanitària, s'ha situat entre les principals prioritats dels donants. Finalment, si bé els EUA van continuar sent el principal donant en termes absoluts, **els països de l'àmbit nòrdic o bé Suïssa** (tots ells amb un PIB molt inferior al nord-americà) **s'han acostat a la quantitat total de donacions que realitzen els EUA**, evidenciant l'ampli lideratge d'aquest grup pel que fa a donacions.

⁸ Vegeu apartat de crisis humanitàries de Baròmetre 7.

Desarmament

- ❑ El Comitè de Preparació per la Conferència de Revisió del Programa d'Acció contra les Armes Lleugeres va acabar amb uns resultats decepcionants, a causa principalment del bloqueig de països com Egipte, EUA, Iran i Israel, alguns tradicionalment enfrontats.
- ❑ Per entendre el comportament i la proliferació de l'oferta, cal analitzar també els motius per a la demanda d'armes, entès com un element essencial.
- ❑ Més d'un milió d'antics combatents participen en programes de DDR a 20 països, segons un estudi de l'Escola de Cultura de Pau.
- ❑ El Banc Mundial (BM) i el Govern de la República del Congo van firmar un acord pel procés de DDR d'uns 30.000 combatents.

Aquest apartat analitza les qüestions relatives al desarmament i la seguretat humana des de l'òptica de la militarització. Per a això, en matèria de desarmament, es realitza el seguiment de la proliferació d'armament lleuger durant el darrer trimestre amb especial atenció a les iniciatives internacionals en el marc de les Nacions Unides, així com els esdeveniments més rellevants en els diferents contextos regionals. D'altra banda, es dóna una especial importància als elements dels programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR), tant per les iniciatives internacionals com pels progressos en els diferents contextos on aquest tipus de programes tenen lloc.

6.1. Proliferació d'armament lleuger

Aquesta primera part del capítol es divideix en tres subapartats: un primer que s'emmarca en els aspectes de les armes lleugeres que han estat tractats des de les **Nacions Unides** durant els últims tres mesos, un segon amb les **iniciatives més rellevants que s'han dut a terme a escala internacional**, en matèria d'estudis i projectes, fora de l'àmbit de les Nacions Unides, i un tercer amb els esdeveniments **més destacats del trimestre**, és a dir, l'evolució conjuntural de contextos amb presència d'armament lleuger.

a) Nacions Unides

Pel que fa a les tasques de les **Nacions Unides**, en primer lloc s'hi analitza la qüestió dels **embargaments d'armes**. Les sancions contra la RD Congo van tornar a ser el principal focus d'atenció per la imposició d'un nou embargament del Consell de Seguretat contra els **líders del grup rwandès FDLR**, a causa de la seva obstrucció al desarmament i repatriació dels seus membres¹. A més, el mateix Consell va instar al Secretari General de l'ONU a renovar el Grup d'Experts per al seguiment d'aquest embargament. Un altre d'aquests comitès, el del **Sudan**, va emetre un informe on denunciava la proliferació il·lícita d'armament lleuger i munició al país, procedent de diversos països de la regió (**Eritrea, Líbia o Txad**) i destinats als grups armats d'oposició de la regió de **Darfur**. Com a conseqüència, el mateix grup va instar aquests països a paralitzar aquest tràfic il·legal i el Consell de Seguretat de l'ONU a estendre i enfortir la sanció imposada.

A més, el **Secretari General de l'ONU** va publicar un informe² que reflectia les recomanacions que realitza al Consell de Seguretat per tal de contribuir en la lluita contra el tràfic il·lícit de les armes lleugeres. Posteriorment, el **Consell de Seguretat de l'ONU** va defensar aquesta postura, a causa de les elevades xifres anuals de víctimes de la violència armada o les sumes econòmiques ocasionades pel comerç legal i il·legal d'armes, entre d'altres aspectes.

¹ Vegeu tota la resolució a <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/229/07/PDF/N0622907.pdf?OpenElement>

² Informe del Secretari General sobre armes lleugeres, febrer 2006, a <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/246/04/PDF/N0624604.pdf?OpenElement>

Recomanacions de l'informe del Secretari General sobre les armes lleugeres

- Elaboració d'un instrument internacional que permeti als Estats identificar i rastrejar les armes petites i lleugeres il·lícites.
Suport tècnic i econòmic al Sistema de Rastreig d'Armes i Explosius de la INTERPOL.
- Assessorament al Secretariat sobre la matèria per part dels Estats membre que estiguin en posició de fer-ho.
- Enfortiment de les relacions amb l'Assemblea General en matèria d'armes lleugeres, a través d'instruments com el Programa d'Acció.
- Enfortiment de la implementació de resolucions del Consell de Seguretat, incloent-hi les imposicions d'embargaments d'armes, en el marc de la Carta de les Nacions Unides.
- Identificació de vincles entre el tràfic il·lícit de les armes lleugeres amb l'explotació de recursos i el narcotràfic.
- Consideració de la importància d'activitats de DDR en contextos postbèl·lics, incloent-les en els acords pertinents, així com l'enfortiment del seu finançament.
- Enfortiment de les mesures necessàries per assegurar un control efectiu de l'exportació i trànsit d'armes lleugeres.
Consideració de mesures coercitives per a aquells Estats que violin els embargaments d'armes.
- Foment de la transparència, instant a la participació dels Estats en els Registres d'Armes Convencionals i de Despeses Militars.

Per altra banda, l'esdeveniment més important relacionat amb aquesta matèria va ser la celebració del **Comitè de Preparació del Programa d'Acció per al Control de les Armes Lleugeres**, que va tenir lloc a la seu de les Nacions Unides a Nova York a mitjan de gener. Aquest Comitè havia de servir perquè els grups intergovernamentals i representants de la societat civil discutissin els punts a tractar durant la **Conferència de Revisió**, que tindrà lloc del 26 de juny al 7 de juliol, així com per establir **les primeres bases per a la signatura d'un Tractat Internacional per al Comerç d'Armes**. A l'inici del debat, el Secretari General Adjunt de les Nacions Unides per Assumptes de Desarmament, N. Abe, va anunciar l'**evidència de l'increment de mesures governamentals** a través dels més de 100 informes nacionals presentats al seu Departament, encara que va advertir de la **persistència i amenaça de les armes per a la vida de les persones i l'estabilitat de molts països**. Així mateix, el President del Comitè, S. Rowe, va subratllar la necessitat de centrar-se en aquells aspectes que no s'han dut a terme fins al moment i va instar al disseny d'una estratègia d'accions a realitzar per pels Estats.

Punts clau per a la Conferència de Revisió

Cinc anys després de la seva aprovació, el Programa d'Acció per al Control de les Armes Lleugeres de les Nacions Unides se sotmetrà a una primera revisió entre els mesos de juny i juliol. La voluntat dels Estats delimitarà la profunditat de revisió sobre aspectes relacionats amb aquest tipus d'armament, entre els quals se'n destaquen:

- **Marcatge i rastreig de les armes lleugeres:** diversos representants demanen que el tractat aprovat passi a ser legalment vinculant.
- **Control de la intermediació**³: sense el seguiment, així com els mecanismes de control, se seguiran duent a terme transferències il·lícites d'armament a zones de conflicte on persisteixen les greus violacions del Dret Internacional Humanitari, aprofitant-se de les esclertes legals i inconsistències de les regulacions nacionals i regionals.
- **Relació entre desenvolupament, pau, seguretat, drets humans i proliferació d'armes:** alguns Estats van qüestionar el fet de si s'havien de discutir qüestions com la salut i la pobresa en el procés de la Conferència de Revisió, ja que no ho consideren pertinent.
- **Adopció d'un Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes:** es tracta del principal objectiu de les ONG de la campanya "Armes Sota Control" per a la seva inclusió en l'agenda de la Conferència, on fins al moment 52 països s'han mostrat disposats a implementar-lo.
- **Rol dels actors no estatals:** aquest punt és un dels més conflictius i clau per a la falta d'avenç en la revisió del Programa d'Acció.

A més d'aquests cinc punts principals, altres dels aspectes que s'hi han observat són: la **disponibilitat excessiva, acumulació i proliferació d'armes lleugeres; la ratificació dels instruments legals vinculants; els certificats d'ús final; els controls d'exportació i importació; i el compliment dels règims de sanció de les Nacions Unides**.

En acabar el Comitè de Preparació no hi va haver **cap tipus d'acord en el document final**, principalment per dues raons. En primer lloc, la imposició de **sis grups temàtics**⁴, per a la inclusió

³ S'entén per intermediació d'armes com l'acció realitzada per qualsevol persona, que des de la seva condició participa en la negociació o millora d'un contracte de compravenda, permuta o acció de pagament per l'adquisició o transferència d'armes convencionals. També s'inclou la facilitació o transferència de qualsevol arma de foc convencional, entre qualsevol fabricant o proveïdor d'armes convencionals.

d'aspectes de cara a la Conferència de Revisió, va provocar més desconcert que claredat en la seva implementació. Aquesta decisió va comportar el sorprenent criteri d'incloure els temes per a l'agenda de la Conferència en funció del nombre de vegades que fossin anomenats, fet que va provocar que simplement s'hi **incloguessin els més anomenats**, però que mai no es poguessin considerar de consens els més crucials. En segon lloc, la raó probablement més greu va ser el **bloqueig d'un grup de països**, alguns tradicionalment enfrontats en temes de desarmament (els **EUA** amb l'**Iran** o **Egipte** amb **Israel**), que van paralitzar qualsevol intent de progrés en el control del comerç de les armes lleugeres pel seu rotund veto a la prohibició de transferències a actors no estatals. Una altra de les decisions derivades d'aquest Comitè de decebedors resultats va ser la de suspendre un segon Comitè de Preparació, previst inicialment per a final del mes de març.

D'altra banda, durant la celebració de la primera sessió de la **Conferència de Desarmament** a la seu de les Nacions Unides a Ginebra, el Sotssecretari General de Nacions Unides per als Desplaçats Interns, D. McNamara, va instar a **no realitzar cap tipus de venda d'armes lleugeres al continent africà** per tractar-se del "*cor del problema*" dels conflictes armats, que segons les seves xifres provoquen entorn de 12,5 milions de desplaçats en el continent africà. Finalment, la **Junta Consultiva del Secretari General de l'ONU en Aspectes de Desarmament** es va reunir a principi de febrer a la seu de les Nacions Unides a Nova York per a la discussió de les mesures de prevenció de proliferació de sistemes d'armes contra els actors no estatals, com a principal punt d'atenció.

b) Iniciatives internacionals

Com acostuma a ser habitual, representants de la campanya **Armes Sota Control** van estar presents al Comitè de Preparació, i fins i tot van tenir l'oportunitat en una de les sessions d'expressar les seves opinions. En aquest sentit, els membres de **IANSA** van instar a tots els governs a **iniciar les converses per a la millora de la situació** pel que fa a aquest tipus d'armament, denunciant una vegada més la falta de control. Per exemplificar aquest fet, en iniciar-se el comitè, la mateixa campanya va publicar tres informes que denunciaven la proliferació descontrolada a **Haití, República del Congo i Sierra Leone**⁵. Aquests se centraven principalment en l'**impacte humà** que té aquest tipus d'armament, l'**origen** de les armes i les **mesures** que s'han de dur a terme per a solucionar aquesta problemàtica.

D'altra banda, l'organització **Small Arms Survey** va publicar un informe⁶ focalitzat en l'aspecte de la demanda, per a així promoure una millor comprensió dels **factors que poden provocar i estimular la dinàmica que caracteritza l'ús de les armes lleugeres**. A més, aquest informe va servir per a presentar una sèrie d'estratègies per al bon desenvolupament de les iniciatives de control de l'oferta, entenent el **comportament, les motivacions i els mitjans competitiu dels actors no estatals**:

La perspectiva de la demanda d'armes

Les deliberacions multilaterals en l'àrea del control de les armes petites segueixen enfocades en l'oferta, en bona part com a **resultat de la intervenció dels Estats** i de la importància atorgada als seus interessos. Aquestes iniciatives presentades suposen l'existència d'un cicle format per la regulació de la manufactura i producció d'armes petites, el disseny i la implementació de mecanismes de control de l'emmagatzematge, la negociació, el comerç legal i il·lícit i el tràfic, així com l'enfortiment dels controls fronterers.

No obstant això, els debats internacionals sobre el control d'armes petites i lleugeres tot just han començat a integrar una perspectiva complementària: la **demanda**. El creixent interès actual pels vincles que existeixen entre el desenvolupament i el desarmament, així com la **importància atorgada a la seguretat humana i el desenvolupament humà** haurien de conduir a la reducció de la demanda.

De fet, **l'efectivitat del desarmament depèn no només de la cooperació dels Estats i Governos locals, sinó també de la participació d'actors no estatals**, ja que, sense ells, l'èxit dels règims normatius convencionals dissenyats per dictar i regular el comportament i la cooperació (de l'Estat) seria parcial. És per això que s'ha

⁴ Els sis grups temàtics van ser: 1) problemes humanitaris, socioeconòmics i d'altres dimensions de les armes lleugeres; 2) normes, regulacions i procediments administratius; 3) acumulació excessiva, mal ús i proliferació incontrolada; 4) cooperació internacional i assistència; 5) comunicació; i 6) mecanismes de revisió.

⁵ Aquests tres informes, com tots els de la campanya, es poden veure a http://www.controlarms.org/find_out_more/reports/

⁶ Atwood, D.; Glatz, A.; Muggah, R: *Cambio de perspectiva: la dinàmica de la demanda de armes*. Documento Ocasional 18, Small Arms Survey, Ginebra, 2006 a <http://www.smallarmssurvey.org/OPs/OP18%20Demand%20Spanish.pdf>

començat a reconèixer la importància no només de la identificació dels actors no estatals, sinó també de la **comprensió dels seus interessos i motivacions**, amb l'objectiu de trobar i implementar solucions adequades per controlar la disponibilitat de les armes petites. En definitiva, per poder potenciar aquesta nova perspectiva, es realitzen les següents recomanacions:

- **Establir un vincle clar entre seguretat i desenvolupament:** certs factors de desenvolupament, desigualtat i inseguretat intervenen en el cicle de la demanda d'armes petites. L'eliminació, o com a mínim la reducció, d'aquests efectes pot contribuir a una reducció de la demanda.
- **Considerar la reducció de la demanda com a part integrant de la governabilitat i de la reforma del sector de seguretat:** necessitat d'incitar als Estats a enfortir la reforma del sector de seguretat com a element essencial per un control eficient de les armes lleugeres.
- **Integrar la dimensió local:** els enfocaments participatius són essencials per a la reducció de la proliferació d'armament.
- **Forjar aliances amb la societat civil:** importància del paper que ocupen com a catalitzadors de les activitats de la reducció de la demanda.
- **Considerar la reducció de la demanda com a part integrant de les accions de resolució de conflictes i promoció de la pau:** la reducció de la demanda està estretament relacionada amb les formes no violentes de resolució de conflictes a les societats.
- **Parar esment a grups particularment afectats:** la violència causada per les armes petites té conseqüències diverses sobre els diferents sectors de la societat.
- **Promoure i realitzar anàlisis específiques orientades cap a l'acció amb la finalitat d'avaluar l'efectivitat de la reducció de la demanda:** objectiu d'entendre els factors que componen la demanda i desenvolupar polítiques adequades dels actors en un context específic.

Font: Atwood, D.; Glatz, A.; Muggah, R: *Cambio de perspectiva: la dinàmica de la demanda de armes*. Documento Ocasional 18, Small Arms Survey, Ginebra, 2006.

c) Fets més rellevants del trimestre

La campanya “**Armes Sota Control**” va llançar la iniciativa dels **100 Dies d'Acció**, entès com un compte regressiu per a la Conferència de Revisió del Programa d'Acció de les Nacions Unides, que se celebrarà a la seu de les Nacions Unides a Nova York. Aquesta campanya, duta a terme per les ONG Amnistia Internacional, IANSA i *Oxfam*, pretén recollir un milió de rostres per plantar cara al comerç d'armes i s'han realitzat multitud d'accions a països de tot el món. Així mateix, aprofitant aquesta iniciativa, la campanya va publicar un informe⁷ que denunciava les **violacions dels embargaments d'armes** imposats per les Nacions Unides durant l'última dècada, a més de no haver dut als tribunals cap dels seus infractors.

A més, la campanya va fer acte de presència a la celebració del **Fòrum Social Mundial**, celebrat a **Mali i Veneçuela** a final del mes de gener, per donar a conèixer la necessitat d'implantar un Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes, i denunciar la **circulació il·lícita d'uns vuit milions d'armes lleugeres a la regió de l'Àfrica Occidental**, per la qual cosa s'hauria de treballar per modificar la **Moratoria de l'ECOWAS**⁸. D'altra banda, la **Xarxa d'Acció contra les Armes Lleugeres a la regió dels Grans Llacs** va celebrar la seva tercera trobada a **Uganda** amb el compromís d'unir la societat civil i treballar en la lluita contra la proliferació de les armes lleugeres, assegurant que aquest tipus d'armament representa la major amenaça per a la seguretat pública, ja que incentiva el crim i la violència. Seguint al continent africà, la Xarxa d'Acció contra les Armes Lleugeres de **Sierra Leone** va assegurar que durant els 10 anys de guerra civil es van utilitzar més de 25.000 armes lleugeres, procedents de diversos països del centre i est europeu.

D'altra banda, l'existència d'importants arsenals d'armes ha estat notícia durant el trimestre. Les FFAA d'**Uganda** van denunciar l'existència d'un arsenal d'unes 30.000 armes lleugeres a la regió de Karamoja i van anunciar la utilització de qualsevol mètode al seu abast (voluntari o forçós) per recol·lectar-les. En aquest sentit, experts procedents de **Sud-àfrica** es van desplaçar per procedir a la destrucció d'armes d'origen il·legal i situat a barracons de les FFAA i la policia. No obstant això, no tots els esdeveniments prenen un caire negatiu en aquest continent. Els treballs per al desminatge a Angola, amb l'anunci de la represa de les seves activitats o l'inici a **Libèria** d'activitats de recol·lecció d'armes lleugeres a canvi del

⁷ Armas Bajo Control: *Embargos de Armas de Naciones Unidas: un análisis de los últimos 10 años*, Control Arms, Londres, març 2006 a http://www.controlarms.org/es/descarga/dc160306_embargo_armas.pdf

⁸ La Moratòria del ECOWAS sobre la importació, exportació i fabricació d'armes petites i lleugeres, firmada al 1998, és la primera moratòria regional sobre armes petites a l'Àfrica Occidental.

finançament d'un projecte de desenvolupament a la província de Nimba en són una bona mostra. . Sobre aquest últim aspecte, cal ressenyar que les bones pràctiques sobre aquest tipus de projectes, més conegudes com "**armes per desenvolupament**", han estat extretes de les que encara es duen a terme a la veïna **Sierra Leone**. En aquest sentit, representants dels programes d'ambdós països es van reunir per idear-ne una planificació conjunta la qual va finalitzar amb tres grans línies de recomanacions: enfortiment de les **rutes entre les comunitats frontereres** per al control de les armes lleugeres; **construcció de la capacitat institucional de les comissions nacionals** d'armes lleugeres; i **harmonització de les legislacions nacionals** sobre aquest tipus d'armament. A **Amèrica**, la lluita contra la violència armada segueix estant d'actualitat a través de diverses iniciatives, demostrant l'increment de la sensibilitat cap a aquesta problemàtica dels actors estatals, sumant-se així a les iniciatives no governamentals. Durant el trimestre s'han realitzat campanyes de sensibilització sobre la tinença domèstica d'armes a l'**Argentina**, on un 70% dels homicidis al país són conseqüència d'això. Altres iniciatives van ser la destrucció d'arsenals d'armes a **Guatemala** i el **Perú**, en aquest últim cas acompanyat de l'anunci d'un nou període d'amnistia per a la regulació de llicències. Finalment, a **Colòmbia** es va constatar durant 2005 la taxa d'homicidis més baixa dels darrers 17 anys, segons la Policia Nacional, qui al seu torn ha augmentat en 17.000 el nombre d'efectius en el seu cos, fet que podria explicar aquest descens. Finalment, a **Europa**, la **Comissió Europea** ha proposat durant aquest trimestre l'establiment de **regulacions més estrictes per al control de les vendes d'armes**, incloent-hi un requisit que especifica que es mantinguin durant 10 anys els registres de vendes, a més de l'obligació del marcatge d'armes en el procés de producció i assegurar les penalitzacions pertinents en cas d'incompliment. Aquesta proposta haurà de ser aprovada pels Ministres del Consell i pel Parlament Europeu. D'altra banda, s'ha constatat la persistència de grans arsenals d'armes lleugeres a països en situació de rehabilitació postbèlica, com és el cas de **Bòsnia i Hercegovina**, on l'EUFOR va anunciar la troballa d'un arsenal amb 3 Tm d'armes lleugeres i munició. A **Irlanda**, la Comissió Internacional encarregada de controlar el cessament de l'activitat armada del grup IRA va certificar la seva voluntat de renúncia a la violència armada, encara que d'altra banda va manifestar les seves sospites sobre el fet que el grup hagi guardat una petita part del seu arsenal, bàsicament armes lleugeres, encara que per a la seva protecció.

Proliferació d'armes lleugeres a Albània

Molts dels aspectes que han aparegut en aquest apartat en referència a la **proliferació d'armament lleuger** es poden veure plasmats en el cas d'**Albània**. El centre britànic *Saferworld* ha realitzat una investigació⁹ sobre la proliferació d'aquest tipus d'armament i sobre la **seguretat** en aquest país europeu. Aquest informe, realitzat en col·laboració amb el centre per a l'Educació per a la Pau i el Desarmament d'Albània, pretén ser una contribució sobre les polítiques de resposta davant aquesta problemàtica, originada durant la crisi de 1997, on una gran part de l'arsenal del Govern va ser saquejat.

Entre les principals conclusions d'aquesta investigació destaca el **descens del nombre de morts per armes de foc** en els últims anys. No obstant això, s'hi constata una **legitimació de l'ús d'armes lleugeres**: una tercera part de la població civil veu acceptable la possessió d'aquest tipus d'armament, tot i ser conscients de la seva perillositat. Respecte al seu ús, la **disputa de propietats, l'alcoholisme, la violència domèstica, l'ús innecessari d'armes de les forces de seguretat i policials** (en part d'origen privat) són les principals causes de mort per arma de foc al país. D'altra banda, en xifres absolutes s'hi observa com gràcies als esforços de recollida d'aquest armament en mans de la ciutadania s'ha aconseguit **recollir unes 200.000 armes lleugeres, encara que es creu que segueix pendent per controlar una xifra similar**. Respecte a les forces de seguretat, es calcula que entre les seves mans tenen un **excedent d'armes lleugeres** que oscil·la entre les 80.000 i les 140.000. Tot i això, **el nombre d'arsenals s'ha reduït ostensiblement**: de 167 al 1998 a 57 durant l'any passat. L'ús de l'armes en festivitats públiques (amb trets a l'aire) o l'existència d'un mercat il·lícit de comercialització són altres dels aspectes que cal tenir en compte.

En definitiva, aquestes causes i xifres que il·lustren la proliferació d'armes lleugeres a Albània poden resultar un **cas paradigmàtic**, sobretot pel seu costat més negatiu, de **països en fase postbèlica per diversos motius**: gran quantitat excedentària d'armes lleugeres, especialment entre la població civil, i a pesar dels esforços realitzats de recollida; legitimació de possessió i, en certes circumstàncies, del seu ús; la necessitat d'una reforma en el sector de la seguretat per l'ús innecessari que realitzen; la laxitud i poca implementació de la legislació sobre el port d'armes; i la falta de transparència en la seva política d'exportacions.

Font: Saferworld: *Turning the page. SALW in Albania*. Saferworld, desembre 2005.

⁹ Saferworld: *Turning the page. SALW in Albania*. Saferworld, desembre 2005. a <http://www.saferworld.org.uk/images/pubdocs/Albania%20ENG%20report.pdf>

6.2. Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)

El següent apartat se subdivideix entre les principals iniciatives internacionals, a més dels esdeveniments més rellevants del trimestre en matèria dels programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR) d'antics combatents.

a) Iniciatives internacionals

L'aspecte més transcendent en matèria d'iniciatives internacionals de DDR procedeix del **Consell de Seguretat de l'ONU**, que va adoptar una resolució¹⁰ que instava tots els grups armats d'oposició que operen a la regió dels **Grans Llacs**, el rwandès FDLR, les FNL (Burundi) i l'LRA (Uganda), a lliurar les seves armes de forma incondicional. A la vegada, el Consell de Seguretat va subratllar la **necessitat que tots els Estats de la regió procedissin al desarmament i a la desmobilització** dels grups estrangers i les milícies locals i cooperessin entre ells i amb les Nacions Unides en la seva repatriació o reasseentament.

En un altre ordre de coses, el **Govern de Suècia** va finalitzar el seu projecte de l'**Iniciativa d'Estocolm** amb la presentació del seu **informe final**¹¹. Aquesta Iniciativa va començar al novembre de 2004 amb l'objectiu de revisar les pràctiques actuals en matèria de DDR, observar els reptes pendents i realitzar noves recomanacions sobre això, per tal de desenvolupar una concepció de DDR amb la identificació dels seus límits i la relació amb altres iniciatives en contextos de rehabilitació postbèlica. Cal també recordar que el funcionament d'aquest projecte ha estat a través de la divisió en tres grups temàtics, els quals també han servit de referència per realitzar les següents recomanacions:

Recomanacions sorgides de la Iniciativa d'Estocolm sobre els programes de DDR

DDR en els processos de pau:

- Creació d'una **situació sostenible** caracteritzada per una **seguretat suficient** i les mínimes condicions bàsiques per al **desenvolupament pacífic a llarg termini**.
- Provisió d'una **estructura global de seguretat** durant la transició política i **identificació de la rellevància del DDR**.
- Creació de **mecanismes flexibles** per incloure la informació sortint durant el procés.
- Consideració del fort **component polític del procés de pau**.
- Establiment d'un **equip consultiu internacional** per assistir a les negociacions.
- Foment del **lideratge** des de les **institucions estatals**.
- Foment de la **transparència** en la **presa de decisions**.

Reintegració i construcció de pau:

- Diferenciació seqüencial entre la fase de **reinserció** (transicional el primer any) i **reintegració** (mitjà-llarg termini).
- Provisió de "**xarxes transitòries de seguretat**" en la fase de reinserció, focalitzada en els antics combatents.
- Foment i desenvolupament de la **dimensió de gènere**.
- Estimulació del **sector empresarial privat** i de la **societat civil estatal** a través de les polítiques i incentius necessaris.
- Disseny i implementació dels programes de DDR en relació amb les mesures de **justícia transicional**.

Mecanismes de finançament del DDR:

- Compromís amb una estructura de **finançament global** en **fórmules pluriestatals**.
- Adopció d'una **actitud pacient** i **no pressionadora** amb els donants fins que no s'assegurin les **condicions polítiques i de seguretat**.
- Adopció de **decisiones institucionals** en la **gestió del finançament** en funció de les actuals competències.
- Consideració de la **seqüenciació dels instruments de finançament** en funció de les seves procedències i constreyniments legals.
- Suport dels membres de la **comunitat internacional a les seves contraparets nacionals** a través d'un **procés de planificació**, per a així evitar possibles buits.

¹⁰ Vegeu tota la resolució a <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/226/48/PDF/N0622648.pdf?OpenElement>

¹¹ Stockholm Initiative on DDR: *Final Report*, en <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/03/52/81/691ce8d1.pdf>

- Impuls d'un major treball en la recopilació d'**informació per a una major transparència**.
- Finançament des de la **Comissió de Consolidació de la Pau** com una contribució significativa.

Per altra banda, l'**Escola de Cultura de Pau** va presentar una **anàlisi comparativa** dels 20 casos actuals on es dona un programa de DDR, incloent-hi dos que estan en fase exploratòria (Costa d'Ivori i Haití). Aquesta anàlisi és fruit de la realització d'unes **fitxes analítiques** de cadascun dels contextos¹². Respecte a l'anàlisi comparativa, són diversos els paràmetres que es tenen en compte: des del procés de pau i de reconstrucció postbèlica on s'emmarca, la disparitat de quantitat i grups per desmobilitzar, el tracte als grups de major vulnerabilitat, i el cost o la durada d'aquest tipus de programes, entre d'altres aspectes.

Principals resultats de l'anàlisi comparativa dels programes de DDR actuals

- 1.129.000 persones estan participant en aquests moments en algun dels diferents programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR) existents a 20 països.
 - Un 42% d'aquestes persones són membres de FFAA que han iniciat una reducció d'efectius en finalitzar un conflicte armat, un 37% pertanyien a **milícies armades**, un 14% a **guerrilles** i un 6% a **grups paramilitars**.
 - Prop d'un 10% d'aquests efectius són menors-soldat.
 - **Dos terços dels excombatents pertanyen a països africans**, que es perfila com el continent amb major nombre de països amb programes d'aquest tipus.
- El cost total dels 20 programes assenyalats és de gairebé 2.000 milions de dòlars, amb una mitjana de 1.686 dòlars per persona, encara que amb notables diferències segons els països.
 - El Banc Mundial i la UE són els organismes que contribueixen amb més recursos al finançament d'aquests programes, mentre que Japó, EUA, Països Baixos, Canadà i Regne Unit, són els països amb majors contribucions individuals.
 - Les grans dificultats que tenen molts països per obtenir el finançament necessari per desmobilitzar els antics combatents, i tot i que el **desarmament i la reintegració social de més d'un milió de persones equival només al 2% de la despesa militar mundial**.
- Excepte a Colòmbia, a la resta de països la desmobilització de grups paramilitars ha anat en paral·lel a la desmobilització de la resta de grups armats, com a resultat d'acords polítics globals.
 - Els riscos derivats de la **tardança en engegar-se aquests programes després de signar-se un acord de pau**, ja que molts d'ells no comencen fins haver transcorregut un any.
 - La mitjana mundial és d'**una arma lliurada per cada dues persones que es desmobilitzen**.
 - El temps mig d'un programa d'aquest tipus és de tres anys i mig, sent la fase de reinserció i reintegració la que dura més temps (un mínim de dos anys).
 - La fase inicial de desarmament s'allarga en més d'un any en la majoria dels casos, ja sigui per falta de fons, per mala planificació o per altres motius.
- Quant a l'**aplicació de mesures de justícia i reparació** en aquests països, quan totes les parts enfrontades concorden un cessament d'hostilitats i l'inici d'un nou cicle polític, **pot produir-se un context psicosocial favorable a l'amnistia, el perdó i la reconciliació**.
 - Si només es desarma una part dels actors, aquest context no pot produir-se de la mateixa forma, en no poder-se tancar el cicle de violència.

¹² Tant l'estudi comparatiu com les fitxes analítiques de cada cas estan disponibles a <http://www.escolapau.org/castellano/programas/ddr.htm>

b) Esdeveniments més rellevants del trimestre

La següent taula mostra l'evolució dels principals contextos amb programes de DDR en marxa durant els últims tres mesos:

Taula 6.1. Països que han estat objecte d'atenció internacional en matèria de DDR	
ÀFRICA	
País	Comentari
Angola	Els Països Baixos van anunciar el suport del seu Govern al procés de reintegració d'antics combatents, així com al de desminatge. A més, es va iniciar el registre dels excombatents desmobilitzats a la província de Cunene, al sud del país, en nom de la seva reintegració social i per a la creació de condicions més segures a la zona. Finalment, la Delegació Municipal d'Antics Combatents i Veterans de Guerra de Luanda va anunciar la realització de diversos cursos al centre de formació professional. Aquests cursos beneficiaran uns 144.000 antics combatents.
Burundi	Anunci de l'inici de l' última etapa de la fase de desmobilització , amb 5.000 antics combatents. L'ONUB va assegurar que les Forces de Defensa Nacionals s'han reduït fins a 25.000 efectius, tal com estava estipulat, mentre que 20.000 excombatents, incloent-hi els menors-soldat, han retornat amb les seves famílies. Per la seva banda, 11.000 antics milicians, incloent-hi 7.000 que pertanyien als <i>Guardians de la Paix</i> , van rebre els seus pagaments per desmobilització. No obstant això, els problemes de reemborsament del BM han provocat el retard en la planificació inicialment prevista.
Costa d'Ivori	El Primer Ministre, C. Konan-Banny, va presentar al President, L. Gbagbo, la planificació per al desarmament , la reunificació i la realització d'eleccions al país abans de final d'octubre de 2006. El document va ser lliurat pel Grup de Treball Internacional (GTI) , que va instar a iniciar sense retard el desarmament i la identificació de la població en nom del procés de pau i de reconciliació. Aquesta postura és la mateixa que mantenen els mediadors internacionals, encara que els grups armats situats al nord del país no semblen disposats a lliurar les seves armes fins que no es resolgui el seu estatus de ciutadania.
Libèria	El Representant Especial del Secretari General de l'ONU, A. Doss, va advertir de la necessitat de reforma del sector de seguretat , assegurant que es tracta d'una de les prioritats més importants per al Govern i la comunitat internacional. Així mateix, va assegurar que la reducció eventual dels efectius de la UNMIL dependrà del desenvolupament de la capacitat del mateix sistema de seguretat nacional. Per altra banda, el Govern del Japó va contribuir amb 6,7 milions per a la UNICEF i més concretament per a la provisió d'ajuda a uns 5.000 menors desmobilitzats, associats amb els grups armats.
RD Congo	El BM va instar a les autoritats estatals, especialment a les estructures militars, a assumir les seves responsabilitats en el procés de DDR . De la seva banda, la Comissió Nacional de Desarmament i Reinserció social (CONADER, per les seves sigles en francès) va inaugurar un nou centre d'orientació amb la finalitat d'acollir cada excombatent que desitgi tornar a la vida civil durant un període d'un any. Així mateix, uns 300 antics combatents de les milícies Mai Mai van protestar a causa de les irregularitats i la lentitud en els procediments d'admissió . Finalment, un informe ¹³ de l' <i>International Crisis Group</i> (ICG) va advertir de la necessitat de dur a terme una reforma del sector de seguretat , assenyalant les enormes diferències salarials i d'incentius existents entre la desmobilització de combatents respecte a la baixa proporció destinada a la millora en la gestió de les FFAA i policials i denunciant la falta de coordinació de les missions policials i militars de la UE.
Rep. Congo	El Banc Mundial i el Govern van signar un acord valorat en uns 17 milions de dòlars per al procés de DDR d'uns 30.000 combatents . Aquest acord va suposar una retallada de set milions respecte a la demanda realitzada pel govern al febrer de 2005.
Sudan	El Comitè per al DDR al país va signar un Memoràndum d'Enteniment amb la xarxa d'organitzacions Voluntàries per la Pau i el Desenvolupament de la regió de Darfur. Aquest Memoràndum pretén mobilitzar totes les organitzacions que treballin conjuntament amb els grups armats de la regió.
AMÈRICA	
País	Comentari
Colòmbia	Constatació de la desmobilització massiva de diversos blocs de les AUC , arribant als 13.000 efectius, tants com entre 2004 i 2005, a més de 6.700 armes lliurades . El President, A. Uribe, va reconèixer que entre 15.000 i 20.000 reinsertats es podrien convertir en policies cívics, que cuidarien carreteres i estadis, sense estar armats. No obstant això, des de l'OEA es va afirmar que almenys 4.000 paramilitars desmobilitzats han tornat a les seves activitats delictives , a més de relatar la connexió d'aquests grups amb el negoci del narcotràfic i el control territorial per a l'exportació de

¹³ ICG: *Security sector reform in the Congo*, ICG, febrer 2006 a http://www.crisisgroup.org/library/documents/africa/central_africa/104_security_sector_reform_in_the_congo.pdf

	cocaïna i contraban d'armes.
ÀSIA	
País	Comentari
Afganistan	Els membres de l'ANBP i la UNAMA, així com efectius de la policia local, a l' Afganistan , van seguir duent a terme el programa de recol·lecció d'armament dels grups armats (DIAG, per les seves sigles en anglès), que fins al moment ha aconseguit recol·lectar unes 17.000 armes des del passat mes de juny, més de 100.000 peces de munició i assolir el suport de diversos senyors de la guerra.
Indonèsia	L'OIM va mostrar el seu suport al procés de desmobilització amb una contribució de 8,6 milions de dòlars, realitzada pel govern del Japó.

Haití va tornar a ser centre d'atenció durant el trimestre i no solament per la celebració dels comicis electorals¹⁴. Mentre que es van anunciar nous operatius de seguretat a diversos barris de la capital (amb la constatació de nous morts), polítics i civils van criticar la **laxitud de la MINUSTAH** que ha portat a la **perpetuació de la inseguretat**, a pesar de dur un any i mig al país. La **proliferació descontrolada de les armes lleugeres** i els **reptes pendents per a la restauració de la seguretat humana** van ser novament tema de debat després de la publicació de dos informes al respecte. En aquest sentit, el centre d'investigació suís *Small Arms Survey* va actualitzar, a través d'un informe¹⁵, la **situació en matèria de seguretat humana i perspectives per al DDR al país caribeny**, que va viure un episodi simbòlic amb la realització d'un acte de lliurament d'armes voluntari a la localitat de *Martissant*. En aquest informe s'hi remarquen els grans reptes que encara queden per a la restauració de la seguretat humana i l'estabilitat nacional al país, instant a la ràpida realització d'un programa de DDR sostenible per a així garantir l'assistència humanitària al país. Finalment, diverses **organitzacions nacionals i internacionals** van llançar una **campanya per a la reducció de la violència armada**. Entre els seus objectius estan la sensibilització, mobilització i informació sobre les dimensions, causes i conseqüències d'una violència que afecta tots els actors de la societat haitiana.

Com a **conclusió**, els precedents desalentadors en les postures governamentals respecte la revisió del **Programa d'Acció contra les Armes Lleugeres** contrastaven amb les iniciatives promulgades per la societat civil en l'inici d'un any transcendent de cara a la possible **implantació d'un Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes**. El motiu d'aquest bloqueig governamental es basa en la divisió d'opinions sobre les transferències als actors no estatals: aquest aspecte no només ha de discutir-se des del punt de vista legislatiu, sinó també sota la comprensió dels motius que duen a la demanda d'armes per part d'aquest tipus d'actors i les seves característiques. Finalment, el trimestre es va tornar a caracteritzar per l'aparició de nous informes d'**anàlisi sobre els programes de DDR**, ja sigui per les reflexions de la seva implementació, com per la presentació de certs resultats dels programes actuals. Aquesta informació no ha de fer oblidar la necessitat d'observació de l'evolució dels programes de DDR actualment en funcionament, bé sigui pels nous acords o superació de fases, com també per la **necessitat de major compromís i capacitació de les comissions nacionals**, com també de **reforma dels sistemes de seguretat estatals**.

¹⁴ Vegeu apartats de tensions i rehabilitació postbèlica.

¹⁵ Muggah, R.; Securing Haiti's Transition: Reviewing Human Insecurity and the Prospects for Disarmament, Demobilization, and Reintegration, Small Arms survey, febrer 2006, a <http://www.smallarmssurvey.org/OPs/OP14B-Haiti-English.pdf>

Drets humans

- ❑ L'Assemblea General de l'ONU va aprovar per àmplia majoria la creació del nou Consell de Drets Humans, a pesar de l'oposició del Govern dels EUA.
- ❑ Les Nacions Unides es van pronunciar en relació amb les persones detingudes a Guantánamo sol·licitant el tancament d'aquest centre.
- ❑ El Parlament Europeu i el Consell d'Europa van dur a terme investigacions sobre els centres secrets d'internament de la CIA a Europa.
- ❑ La publicació de vinyetes al·lusives al profeta Mahoma va desencadenar una forta tensió entre els defensors de la llibertat d'expressió i determinades comunitats religioses.

En aquest capítol s'hi analitza la situació relativa als drets humans i a les llibertats fonamentals a partir del seguiment de les violacions denunciades per organitzacions no governamentals de drets humans (Amnistia Internacional i Human Rights Watch, principalment) i per organitzacions internacionals i intergovernamentals, especialment en l'àmbit europeu i de les Nacions Unides. Durant aquest primer trimestre de l'any s'ha posat una especial atenció al **Consell de Drets Humans** de les Nacions Unides, de recent creació.

7.1. Violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals

a) Aspectes destacats per les organitzacions no governamentals

Durant aquest trimestre, la majoria d'ONG entre elles, **Amnistia Internacional i Human Rights Watch**, han centrat la seva atenció entorn del debat sobre el nou **Consell de Drets Humans**. A més, aquestes ONG destaquen, entre d'altres, les violacions de drets humans comeses per les forces de seguretat d'Angola, la discriminació a la qual el Govern de **Bostwana** sotmet la comunitat bosquimana, les fortes sancions aplicades a les organitzacions de la societat civil pel govern de **Zimbabwe**, les execucions extrajudicials i tortures perpetrades a **Burundi**, el tracte donat a un elevat nombre d'immigrants que es desplaça en pasteres des de Mauritània cap a les Canàries, els fets violents ocorreguts a **Colòmbia**, l'estat d'emergència en algunes províncies de l'Equador per la vaga dels treballadors de l'empresa Petroecuador i el primer judici per genocidi d'Estat a Bòsnia i Herzegovina.

b) Aspectes destacats per les organitzacions internacionals i intergovernamentals

En l'àmbit europeu, cal destacar l'informe sobre la situació dels drets humans a França elaborat pel comissari per als Drets Humans del Consell d'Europa, A. Gil-Robles, com a resultat d'una missió oficial al país durant la qual va visitar diversos centres d'internament per a estrangers, comissaries de policia, presons, hospitals psiquiàtrics i centres d'atenció a víctimes de la violència domèstica. Per altra banda, el Comitè del Consell d'Europa per a la Prevenció de la Tortura i Altres Tractes Cruels, Inhumans o Degradants posa especial atenció aquest trimestre a Lituània i Moldàvia arran de la publicació dels respectius informes: el primer referent al tracte que s'aplica a les persones detingudes per la policia i a les condicions dels centres de detenció a Lituània i el segon sobre la situació dels drets humans a Moldàvia. L'altra qüestió

que ha centrat l'interès, tant del Parlament Europeu com del Consell d'Europa al llarg d'aquest trimestre, ha estat la qüestió dels centres secrets d'internament de la CIA a Europa.

Pel que fa a l'Amèrica Llatina, la **Cort Interamericana de Drets Humans** condemna per sisena vegada l'Estat colombià, fent-lo responsable per acció o omissió dels seus agents de no adoptar suficients mesures de prevenció per evitar que un grup de paramilitars ordenés la desaparició de 43 habitants de Pueblo Bello (Urabá Antioqueño) el 1989.

En l'àmbit de les **Nacions Unides** s'han realitzat diverses visites dels procediments especials, entre elles al **Sudan**, arran de la qual l'Experta independent de les Nacions Unides sobre la situació dels drets humans al país, S. Samar, declara que els defensors de drets humans, els partits d'oposició, els desplaçats interns i els líders tribals segueixen estant en el punt de mira per les seves activitats; a **Azerbaidjan** després de la qual l'Expert independent de la Comissió de Drets Humans de l'ONU sobre la llibertat d'opinió i d'expressió, A. Ligabo, va fer una crida perquè s'enforteixin les institucions democràtiques i imparcials al país, i a **Myanmar**, a partir de la qual P. S. Pinheiro, Relator Especial sobre la situació dels drets humans al país, ha condemnat la detenció perllongada de més de mil presos polítics per haver exercit el seu dret a la llibertat d'expressió, assemblea i associació. Finalment, el Relator Especial sobre la situació dels drets humans a **Belarús**, A. Severin, condemna amb fermesa l'escalada de violacions de drets humans perpetrada pel Govern contra la premsa independent, els candidats de l'oposició i els seus simpatitzants i els defensors de drets humans i el Relator Especial sobre drets humans i lluita contra el terrorisme, M. Scheinin, visita Tanzània i Turquia.

L'altra qüestió que cal ressaltar és la denúncia, per part de diversos procediments de drets humans de les Nacions Unides, de la situació dels detinguts a **Guantánamo**. La membre del Grup de Treball sobre Detenció Arbitrària, S. Villagra de Bierdermann, qualifica de tortura les tècniques d'alimentació forçosa aplicades per les autoritats nord-americanes als detinguts d'aquest centre i cinc relators especials designats per la Comissió per avaluar la situació dels detinguts a Guantánamo sol·liciten de la seva banda el tancament d'aquest centre, així com l'alliberament o el procés judicial de les més de 500 persones detingudes com més aviat millor.

Durant aquest trimestre, cal ressaltar també que l'Alta Comissionada de Nacions Unides per als Drets Humans, L. Arbour, manifesta la seva preocupació a partir de la seva visita a la **Federació Russa** pels nombrosos casos de tortura, segrests, maltractaments i execucions extrajudicials comesos pels cossos de seguretat russos a Txetxènia. Així mateix, en la seva visita a Ingushetia i Beslan (Ossètia del Nord) revela nombrosos temes relacionats amb migracions forçades, tortura i la persistència d'un clima de terror a tota la regió. S'hi destaca igualment que l'Oficina de l'Alta Comissionada de les Nacions Unides per als Drets Humans (OACDH) i la Missió d'Assistència de l'ONU a l'Iraq (UNAMI) hagin deliberat sobre les bases per a la creació d'una comissió nacional independent de drets humans a l'Iraq, tal com estipula la Constitució.

Sens dubte, un altre dels aspectes destacats d'aquest trimestre ha estat el debat entorn de la primacia de la **llibertat d'expressió o de creença** arran de la polèmica de les vinyetes representant el profeta Mahoma i les seves repercussions a escala internacional. La publicació de les vinyetes representant el profeta Mahoma en un diari danès va provocar una àmplia reacció de la comunitat musulmana a tot el món. Si bé els dibuixos havien aparegut al setembre, la polèmica es va desencadenar a mitjan de gener quan un altre diari noruec també els va publicar i el van seguir altres de França, Alemanya, Itàlia i Espanya. Així, l'Alta Comissionada de l'ONU per als Drets Humans, la Relatora Especial sobre la llibertat de religió i de creences i el Relator Especial sobre la promoció i protecció del dret a la llibertat d'opinió i d'expressió condemnen les caricatures del Profeta Mahoma i els actes de violència que aquestes han desencadenat i insten les parts a iniciar un diàleg.

En concret **A. Ligabo, Relator sobre el dret a la llibertat d'opinió i d'expressió** reitera al seu últim informe¹ que aquest dret, amb els drets subsidiaris de llibertat d'associació i reunió, són drets fonamentals i inalienables que contribueixen a la consolidació de la democràcia i al desenvolupament socioeconòmic i que qualsevol obstacle a la lliure circulació d'idees i

¹ Vegeu informe E/CN.4/2006/55.

persones limita la llibertat d'expressió i les seves conseqüències positives. Segons A. Ligabo, la democràcia i la llibertat d'expressió es reforcen mútuament i les seves activitats conjuntes faciliten la promoció de la indivisibilitat i interdependència de tots els drets humans. Només règims veritablement democràtics poden garantir un terreny fèrtil en el qual floreixi la societat de la informació. El Relator insta així els governs que revisen les pràctiques actuals en relació amb totes les esferes de la llibertat d'expressió i d'opinió i els convida a crear una autoritat independent per a l'àrea de comunicació. Així mateix, insta les autoritats i les associacions dels mitjans de comunicació independents que adoptin mesures per a posar fi a l'ús de formes d'expressió caracteritzades per connotacions discriminatòries. La conscienciació sobre els drets humans, el sentit de la responsabilitat personal i el professionalisme poden ajudar a impedir actituds professionals que no s'ajustin a l'ètica de la professió.

Per la seva banda, **A. Jahangir, Relatora Especial sobre la llibertat de religió i de credo** observa amb preocupació al seu informe² que, per a moltes persones de tot el món aquest dret no és una realitat. Durant el període en examen la Relatora Especial va continuar rebent denúncies de casos i situacions en les quals s'ha ofès deliberadament la religió aliena. Admet que, en molts d'aquests casos, les afirmacions o altres formes de expressió poden haver estat el resultat de l'exercici a la llibertat d'expressió. No obstant això, li preocupa que en ocasions aquestes formes d'expressió puguin posar de manifest una falta de tolerància a la religió aliena, la qual cosa constitueix una amenaça a l'harmonia religiosa d'una societat, ja que aquestes actituds acostumen a estar motivades per estereotips i podrien exacerbar la polarització. Recorda així mateix que el 2006, se celebrarà el 25è aniversari de l'aprovació de la Declaració sobre l'eliminació de totes les formes d'intolerància i discriminació fundades en la religió.

Finalment, l'**Alta Comissionada de l'ONU per als Drets Humans**, en el seu informe sobre formes de combatre la difamació de les religions³, expressa que els Estats membre, el sistema de les Nacions Unides i la comunitat internacional (en la qual s'inclouen les organitzacions no governamentals) estan prenent mesures per lluitar contra la intolerància religiosa. A pesar d'aquests esforços, l'Alta Comissionada manifesta gran preocupació pel creixent nombre de casos d'intolerància i discriminació que es produeixen pel que fa a religions i creences sent la difamació una de les manifestacions més agressives. Per tot això l'Alta Comissionada insta els Estats membre a contrarestar aquest fenomen elaborant estratègies a nivell local, regional i internacional i que aquestes vagin acompanyades de mesures legislatives i educatives.

7.2. El Consell de Drets Humans: reptes i perspectives

En el mes de març, l'Assemblea General de l'ONU va adoptar per amplia majoria una resolució històrica que permet la creació del nou Consell de Drets Humans que pretén consolidar el compromís dels Estats membre amb l'enfortiment dels mecanismes de les Nacions Unides en matèria de drets humans.

a) L'origen de la reforma

La Comissió de Drets Humans ha estat durant gairebé seixanta anys el principal òrgan encarregat de promoure i protegir els drets humans a escala internacional. Òrgan subsidiari del Consell Econòmic i Social (ECOSOC) va mantenir la seva primera reunió el 1946 i un dels seus grans assoliments ha estat la redacció de la Declaració Universal de Drets Humans el 1948.

A pesar de les nombroses crítiques rebudes al llarg dels seus anys de marxa, centrades principalment en la seva creixent politització, les principals tasques de la Comissió van ser les d'establir normes de drets humans, supervisar el seu compliment i protegir i promocionar els drets humans a tot el món. En aquest sentit, un gran avanç en la promoció dels drets humans a escala mundial va ser la creació dels anomenats *Procediments Especials*, als quals la Comissió encomanava el mandat d'examinar i vigilar la situació dels drets humans a determinats països (mandats geogràfics) i qüestions importants relacionades amb els drets humans (mandats

² Vegeu informe E/CN.4/2006/5.

³ Vegeu informe E/CN.4/2006/12.

temàtics).

La reforma dels mecanismes de les Nacions Unides no és un tema recent però el debat mai no ha estat tan intens com amb la presentació de l'informe del Secretari General de l'ONU, K. Annan, *Un concepte més ampli de la llibertat* i durant aquest primer trimestre de l'any. En aquest informe, el Secretari General hi proposava una reestructuració profunda per substituir la Comissió de Drets Humans per un organisme permanent, més reduït, amb un estatus més elevat, a saber el Consell de Drets Humans. La proposta va ser inclosa en els preparatius per a la Cimera Mundial de 2005 i els esborranys del document amb els resultats de la cimera van donar suport pràcticament a totes les propostes del Secretari General. El document final acceptava la creació d'un Consell però deixava la negociació de tots els detalls en mans del President de l'Assemblea General, l'Ambaixador suec, J. Eliasson. Les consultes es van iniciar doncs al setembre de 2005 i han conclòs amb l'aprovació de la resolució A/RES/60/251 d'una gran majoria dels Estats membre de l'Assemblea General.

Així doncs, aquesta reforma ve acompanyada d'altres mesures per revitalitzar l'eix dels drets humans en el sistema de les Nacions Unides a través de l'enfortiment del mandat de l'Alt Comissionat de Drets Humans; l'assignació d'un paper més actiu a l'Alta Comissionada en els debats del Consell de Seguretat, amb especial èmfasi en l'aplicació de les clàusules rellevants de les resolucions del Consell de Seguretat; una major eficiència dels organismes respecte als tractats de drets humans; la provisió de més recursos i personal i l'enfortiment dels programes de formació de l'Oficina de l'Alta Comissionada.

b) Característiques del nou Consell de Drets Humans

El Consell de Drets Humans va ser aprovat mitjançant el vot a favor de 170 dels 190 Estats membre de l'Assemblea General de l'ONU i tot i l'oposició dels EUA i d'altres tres països (Israel, Illes Marshall i Palau) i l'abstenció d'altres tres Estats (Veneçuela, Iran i Belarús). El nou organisme de l'ONU estarà conformat per 47 països, les primeres eleccions dels seus membres estan previstes per al 9 de maig que ve i la seva primera sessió de treball tindrà lloc el 19 de juny de 2006. El nou procediment requereix la majoria absoluta dels membres de l'Assemblea General mentre que l'elecció de membres per a la Comissió de Drets Humans la realitzaven els 53 membres de l'ECOSOC a través d'una majoria dels votants que es trobaven presents.

A la taula adjunta comparativa s'hi analitzen les característiques del nou Consell de Drets Humans en relació a la Comissió de Drets Humans:

Taula 7.1. Anàlisi comparativa del Consell de Drets Humans respecte a la Comissió

COMISSIÓ DE DRETS HUMANS (CDH)	PROPOSTES PER AL CONSELL	PROPOSAT PER PROPOSTA	ACTUAL ⁴
Status			
Organisme subsidiari del Consell econòmic i social (ECOSOC en les seves sigles en anglès)	Organisme subsidiari de l'Assemblea General (AG) amb revisió d'estatus als 5 anys	Panell d'Alt nivell ⁵ Esborrany del document amb els resultats de la Cimera (22/07/05) ⁶	Òrgan subsidiari de l'AG amb revisió d'estatus als 5 anys (OP1)
Es reuneix una vegada l'any durant 6 setmanes	Òrgan permanent que es reuneix periòdicament al llarg del any	SG d'ONU	Mínim de 3 sessions anuals de no menys de 10 setmanes de duració. Possibilitat d'organitzar sessions especials a sol·licitud d'1/3 del Consell (OP10)
Mandat i Funcions			
Examinar, supervisar i informar sobre aspectes temàtics i de la situació dels drets humans a determinats països	Analitzar violacions dels drets humans, incloses les violacions greus i sistemàtiques i fer recomanacions a partir d'aquestes.	Document amb els Resultats de la Cimera	Analitzar violacions de drets humans incloses les violacions greus i sistemàtiques (OP3)
	Revisió periòdiques de tots els Estats del món.	SG durant el seu discurs davant la CDH d'abril de 2005 i Nota explicativa de l'informe ' <i>Un concepte més ampli de la llibertat</i> ' a càrrec del SG.	Revisions periòdiques de tots els Estats del món (la modalitat haurà de dir-la el Consell durant el seu primer any de funcionament (OP5i))
Membres			
53 membres: Grup Africà (15), Grup Asiàtic (12), Grup d'Europa de l'Est (5), Grup de l'Amèrica Llatina i el Carib (GRULAC), (11), i Grup d'Europa Occidental i altres Estats (WEOG), (10)	Mes reduït que la CDH	SG – ' <i>Un concepte més ampli de la llibertat</i> ' ⁷ (EUA va proposar entre 20-30 membres)	47 membres: Grup africà (13), Grup asiàtic (13), Grup d'Europa de l'aquest (6), GRULAC (8), WEOG (7); (OP7)
	Igual que la CDH	Grup africà CARICOM	
	Major que la CDH	Grup asiàtic, Cuba	
	Amb la participació de membres procedents de tot el món.	Panell d'Alt nivell	
Triat per l'ECOSOC	Elecció per majoria simple de l'AG	Document amb els resultats de la Cimera (12 de setembre de 2005)	Triat per majoria absoluta de l'AG (OP7)
	Elecció per 2/3 de la majoria de l'AG	SG- ' <i>On concepte més ampli de la llibertat</i> '	
3 anys de participació sense límits per a la reelecció	Període de tres anys	Revisions del Document amb els Resultats de la Cimera (5 d'agost de 2005) ⁸	Període de tres anys i límit de 2 períodes consecutius (OP7)
	Període de dos anys	CARICOM, CANZ, Singapur	
No existeix un criteri per a ser membre	Els membres de Consell hauran de complir escrupolosament la	SG – ' <i>Un concepte més ampli de la llibertat</i> '	Possibilitat que hi participin tots els Estats Membres de l'ONU. Els membres podran

⁴ Fa referència a l'esborrany de la resolució o avantprojecte presentat pel president de l'Assemblea General (23/02/06).

⁵ Informe del Panell d'Alt nivell sobre Amenaces, Reptes i Canvis; A/59/565.

⁶ A/59/HLPM/CRP.1/Rev.1.

⁷ *Un concepte més ampli de la llibertat* : desenvolupament, seguretat i drets humans per a tots, informe del Secretari General, març 2005, paràgraf 182.

⁸ A/59/HLPM.1/Rev.2.

	normativa en matèria de drets humans	Grup africà	ser expulsats per greus violacions dels drets humans amb 2/3 dels vots de l'AG (OP8)
	Possibilitat que hi participin tots els Estats Membres de l'ONU	EUA	
	Filiació descartada en cas de sancions del Consell de Seguretat		
Altres assumptes			
Creació d'un sistema per a Procediments Especials	Conservar els punts forts de la CDH, inclòs el sistema per als Procediments Especials	SG- Nota explicativa per a 'Un concepte més ampli de la llibertat'	Mantenir els Procediments Especials a revisar pel consell en el termini d'un any (OP6)
Participació de les ONG d'acord amb la Resolució 1996/31 de l'ECOSOC	Augmentar la participació de les ONG i de la societat civil	Document del SG amb els Resultats de la Cimera (3 de juny de 2005)	Participació de les ONG d'acord amb la Resolució 1996/31 de l'ECOSOC i amb les practiques emprades per la CDH a ser revisades pel Consell en el termini d'un any (OP11)
Normativa de la Comissió ⁹	Normativa dels òrgans subsidiaris de l'AG	Canvi d'estatus com òrgan subsidiari de la AG	Normativa dels comitès de la AG (fins que l'AG/Consell decideixi el contrari) (OP11)

Font: *International Service for Human Rights* (ISHR), 2006.

En definitiva, algunes de **les principals innovacions** que planteja la resolució A/RES/60/251 i que han estat considerades més rellevants, tant per part de les ONG com dels Governes, són les següents:

- El nou Consell comptarà amb un estatus superior en ser un òrgan subsidiari de l'Assemblea General i no de l'ECOSOC;
- Els seus membres seran triats per vot secret entre els Estats membre de l'Assemblea General amb un mínim de 96 vots i d'acord a la següent distribució geogràfica: Grup Àfrica: 13; Grup asiàtic: 13; Grup d'Europa de l'Est: 6; Grup de l'Amèrica Llatina i el Carib 8; Grup d'Europa Occidental i altres Estats: 7;
- Els membres del Consell seran triats per períodes de 3 anys sobre la base del seu respecte als drets humans i no poden ser reelegits després de dos períodes consecutius;
- El Consell haurà d'estudiar les violacions dels drets humans i fer-ne recomanacions referents, així com coordinar les activitats en matèria de drets humans dintre de les Nacions Unides;
- El Consell revisarà i hauria de millorar els procediments especials de la Comissió abans d'un any;
- El Consell es reunirà al llarg de tot l'any o per un període no inferior a 10 setmanes i podrà reunir-se en sessions especials a petició d'un Estat membre sempre que compti amb el suport d'un terç dels Estats membres;
- L'Assemblea General pot, per majoria de 2/3 dels seus membres, suspendre la participació en el Consell d'un Estat per abusos greus als drets humans;
- El tracte als observadors, ONG i altres organitzacions serà establert d'acord amb la resolució 1996/31 de l'ECOSOC així com amb les pràctiques de la Comissió però serà revisat pel consell.

La desaparició de la Comissió implica també la del seu òrgan subsidiari, la **Subcomissió per a la Promoció i Protecció dels Drets Humans**, que es reunia una vegada l'any a Ginebra i el mandat de la qual consistia a: a) realitzar informes i fer recomanacions a la Comissió per prevenir qualsevol tipus de discriminació en matèria de drets humans i de llibertats fonamentals i la protecció de les minories racials, religioses i lingüístiques; i b) ocupar qualsevol altra funció que li encomanés el Consell Econòmic i Social o la Comissió.

⁹ <http://www.ohchr.org/english/bodies/chr/rules.htm>

En tot cas, i tal com plantegen algunes ONG, el retard a aprovar la resolució per a la creació del nou Consell va ocasionar un bloqueig *de facto* de l'inici del 62è període de sessions ja que, degut al fet que l'Assemblea General havia d'aprovar aquest Consell, es va suspendre la celebració d'aquest període de sessions en repetides ocasions. Aquestes organitzacions argumenten que la decisió de l'Assemblea General no hauria d'haver condicionat el funcionament normal de la Comissió ja que l'ECOSOC va decidir dissoldre la Comissió 'amb efecte al 16 de juny de 2006', la qual cosa li hauria permès a aquesta funcionar normalment del 13 de març al 21 d'abril, segons estava previst. Aquesta situació ha provocat, en opinió de les ONG un **'buit' en la protecció dels drets humans** fins a la celebració de la primera sessió de treball del nou Consell. En l'última sessió de la Comissió només va ser autoritzada a prendre la paraula una ONG (el Servei Internacional de Drets Humans, amb seu a Ginebra) que va dir parlar en nom de 265 ONG i ho va fer només per queixar-se que no se li donés la paraula a les ONG en general. Per la seva banda, el Grup d'Estats de l'Amèrica Llatina i el Carib (GRULAC) va manifestar el seu total desacord amb la suspensió del període de sessions de la Comissió en el qual hi havia assumptes summament importants per tractar.

En **conclusió**, la creació del Consell de Drets Humans ofereix una oportunitat única per introduir millores en el sistema de les Nacions Unides i molt especialment, en els mecanismes de promoció i protecció dels drets humans. La resolució aprovada sobre el Consell suposa millores pel que fa a la Comissió de Drets Humans però també és cert que són molts els reptes que es plantegen a partir de l'establiment d'aquest nou organisme. En aquest sentit, des de determinats sectors s'alerta de la possibilitat que els governs exerceixin fortes pressions per a acordar una normativa interna que beneficiï els seus interessos menyscabant la labor dels Procediments Especials o minvant i dificultant la participació de les ONG en aquest fòrum. De fet el Consell haurà de dur a terme una revisió d'aquests Procediments en el termini d'un any i regular així mateix la participació de les ONG amb estatut consultiu o d'altres agències i observadors. Finalment, serà crucial que els països candidats al Consell expressin públicament el seu compromís de promoure i protegir els drets humans i que funcioni correctament el mecanisme que permet suspendre la seva participació en el Consell en cas que l'Estat que representa cometi alguna violació greu dels drets humans.

Desenvolupament

- ❑ El Fòrum Social Mundial 2006 va celebrar edicions paral·leles a Amèrica, l'Àsia i l'Àfrica i va discutir amb major deteniment que en anteriors ocasions qüestions relacionades amb els conflictes armats i els processos de pau.
- ❑ Es van iniciar les activitats de l'Any Internacional dels Deserts i la Desertificació, fenomen que avança ràpidament, que afecta les maneres de subsistència d'uns 2.000 milions de persones i que en els pròxims anys podria provocar fluxos massius de població a tot el planeta.
- ❑ El IV Fòrum Mundial sobre l'Aigua va culminar sense reconèixer l'aigua com un dret humà i entre les mobilitzacions d'organitzacions de la societat civil que protesten per la creixent mercantilització de l'aigua.
- ❑ Es va crear un comitè per supervisar el compliment dels compromisos continguts al Protocol de Kyoto.
- ❑ A la Conferència Internacional sobre Reforma Agrària i Desenvolupament rural es va reconèixer l'impacte que tenen la falta d'accés a la terra en bona part dels conflictes i les tensions actuals, encara que no es va aprovar un pla internacional vinculant.

En aquest apartat s'hi analitzen alguns dels principals aspectes de l'agenda de desenvolupament esdevinguts durant el trimestre. En una primera part s'hi utilitza la matriu dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni¹ (ODM) per classificar aquests aspectes, mentre que en una segona part es fa una anàlisi una mica més extensa d'altres qüestions que, o bé no s'emmarquen dins dels ODM o bé requereixen d'un major aprofundiment.

Taula 8.1. Fets més rellevants en relació amb els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni

META ²	ESDEVENIM ENT/ INFORME	ASPECTES A DESTACAR
POBRESA i FAM (1 i 2)	Sessió anual de la Conferència per al Desenvolupament Social	<ul style="list-style-type: none"> • El Secretari General Adjunt per als Assumptes Econòmics i Socials va assenyalar que s'estimen taxes de creixement altes i perllongades als països d'ingrés mitjà i baix, però que això no és suficient per reduir els índexs de pobresa. • Entre 2004 i 2006, aquests països hauran crescut un 6%, una taxa propera també a la dels LDC, mentre que l'Àfrica Subsahariana ho haurà fet en un 5,4%, una xifra sense precedents. Aquestes dades s'expliquen per la combinació dels alts preus de determinats productes, pels baixos tipus d'interès i per l'increment de l'AOD. • Les taxes de desigualtat han augmentat en la majoria de països en les tres últimes dècades, per la qual cosa s'insta la comunitat internacional a dissenyar estratègies específiques de reducció de la pobresa i redistribució de la riquesa.
MORTALITAT INFANTIL (5)	Informe del BM sobre malnutrició infantil	<ul style="list-style-type: none"> • L'informe sosté que la malnutrició és una de les principals amenaces a la seguretat humana encara sense abordar i insta la comunitat internacional a redoblar els esforços en la matèria i a seguir l'exemple de la lluita contra el VIH/SIDA en l'última dècada. • El 30% de la població infantil mundial pateix malnutrició, que té una incidència decisiva en el 60% de la mortalitat infantil. • L'Àsia, amb un 50% de desnutrició infantil, és el continent més afectat, seguit de l'Àfrica Subsahariana (25%). A països com Indonèsia, l'Uzbekistan, el Iemen, Guatemala o el Perú la incidència també és molt elevada.
VIH/SIDA (7)	Acord de lluita contra el VIH/SIDA	<ul style="list-style-type: none"> • L'acord, participat per la UNESCO i <i>Global Business Coalition</i>, serà vigent fins a 2010 i inclourà programes d'educació i prevenció, així com l'impuls de partenariats en la matèria. • La <i>Global Business Coalition</i> inclou unes 200 empreses (que donen feina a 54 milions de persones) que tenen en la lluita contra el VIH/SIDA un dels seus principals objectius.

¹ Per consultar els objectius i les metes de desenvolupament del Mil·lenni, vegeu///// <http://www.un.org/millenniumgoals> o remeteu-vos al Baròmetre nº 1:///// <http://www.pangea.org/unescopaubarometredesenvolupament.pdf>.

² En aquest quadre s'hi utilitzen les 18 metes en les quals es desglossen els vuit Objectius del Mil·lenni.

MALALTIES GREUS (8)	Crida de l'OMS contra la tuberculosi	<ul style="list-style-type: none"> • L'OMS insta a redoblar els compromisos de la comunitat internacional envers la tuberculosi, que cada any provoca la mort d'uns dos milions de persones. • El <i>Global Plan to Stop Tuberculosis</i>, afavorit per l'OMS, preveu evitar la mort d'uns 14 milions de persones i atorgar tractament a 509 milions de persones més. • El Govern britànic ha anunciat una donació de 74 milions de dòlars per combatre la malaltia a l'Índia, mentre que la Fundació Bill i Melinda Gates ha anunciat que triplicarà les seves donacions fins als 900 milions de dòlars per a 2015.
	Anunci de l'OMS i UNICEF sobre la polio	<ul style="list-style-type: none"> • Ambdós organismes van anunciar que el nombre de països en els quals encara persisteix la polio s'ha reduït a quatre (Nigèria, Índia, Pakistan i Afganistan), després que els Governos d'Egipte i Níger aconseguissin eradicar aquesta malaltia gràcies a campanyes d'immunització massiva.
	Dia Internacional del Càncer	<ul style="list-style-type: none"> • L'OMS va anunciar un pla global per reduir l'impacte de la malaltia als països d'ingrés mitjà i baix, on actualment un 70% dels casos detectats provoca la mort del malalt. • Si es compleixen els objectius de l'OMS (reduir en un 2% el nombre de morts fins a 2015), podrien evitar-se uns vuit milions de morts. • En 2005, uns 7,6 milions de persones van morir de càncer. S'estima que els esforços internacionals que s'estan fent contra el tabac també es reflecteixen en la disminució de la mortalitat per aquesta malaltia.
	Informe de l'OMS sobre la tuberculosi	<ul style="list-style-type: none"> • El 2004 es van detectar 8,9 milions de nous casos de tuberculosi i 1,7 milions de persones van morir a causa de la malaltia, la qual cosa significa un lleu increment percentual respecte d'anys anteriors. • A l'Àfrica, Europa Oriental i el Mediterrani oriental s'han experimentat serioses dificultats en la gestió de la pandèmia o fins i tot s'han registrat tendències a l'alça. • L'OMS sol·licita una resposta més enèrgica especialment en el cas de l'Àfrica.
MEDI AMBIENT (9)	Acord sindical en matèria mediambiental.	<ul style="list-style-type: none"> • Representants de més de 150 sindicats de tot el món reunits a Nairobi sota els auspicis del PNUMA van aprovar la <i>Worker's Initiative for a Lasting Legacy</i> (WILL2006), que contempla una major cooperació entre sindicats, Governos i organismes internacionals com el PNUMA, l'OMS o l'OIT en matèria mediambiental i que preveu la inclusió de drets com l'accés a l'aigua o l'energia als anomenats drets laborals. • La WILL2006 també incentiva una major acció en matèria de canvi climàtic i de patrons sostenibles de producció i consum.
	Posada en marxa d'un Comitè de Compliment del Protocol de Kyoto	<ul style="list-style-type: none"> • El Comitè, impulsat per la Convenció Marc de les Nacions Unides sobre Canvi Climàtic, amb el doble objectiu de supervisar el compliment del Protocol (i l'aplicació de les mesures corresponents en cas d'incompliment) i de proporcionar assistència als Estats que així ho requereixin. • Tant la UNFCCC com el PNUMA s'han felicitat per l'establiment d'aquest comitè, doncs segons ambdós organismes tindrà beneficis palpables en la reducció de les emissions contaminants a escala planetària.
LDC (13)	Reunió a Addis Abeba dels 34 LDC africans	<ul style="list-style-type: none"> • Objectiu: revisar i avaluar el Programa d'Acció de Brussel·les (2001-2010) i dissenyar una estratègia comuna de reducció de pobresa per als pròxims anys. • L'Enviat Especial per als LDC, A. Chowdhury, va assenyalar que en els últims cinc anys hi ha hagut una millora substantiva en la governabilitat i els indicadors macroeconòmics de la major part dels països africans. • No obstant això, els països sense litoral segueixen tenint seriosos problemes d'infraestructures i accés als mercats, mentre que tant els conflictes armats en el continent com la dependència de determinats productes primaris segueixen obstaculitzant el desenvolupament de molts països africans.
TREBALL (16)	Advertiment de l'OIT	<ul style="list-style-type: none"> • El Director General de l'OIT, J. Somavia, va advertir que la creixent crisi d'atur a escala mundial és una de les principals amenaces a la seguretat que enfronta actualment la humanitat. • Actualment, hi ha 192 milions de persones sense ocupació, gairebé la meitat de les quals són joves d'entre 15 i 24 anys. • A pesar que l'any passat l'economia mundial va créixer un 4,3%, això no es va traduir en un increment de les taxes d'ocupació, per la qual cosa J. Somavia va instar a la comunitat internacional a redoblar els esforços en matèria de creació d'ocupació i de promoció de la cohesió social com a principal estratègia de reducció de la pobresa.
TIC (18)	Creació de l' <i>Internet Governance Forum</i>	<ul style="list-style-type: none"> • La decisió de crear aquest organisme, anunciada pel Secretari General de l'ONU, es va prendre a la Cimera sobre la Societat de la Informació celebrada a Tunis al novembre de 2005 • La creació del Fòrum va ser una solució de compromís entre la postura dels EUA (que supervisa l'organisme responsable d'administrar els dominis d'Internet) i la voluntat de multilateralitzar el govern d'Internet expressada per alguns països.

Altres aspectes de l'agenda de desenvolupament

En aquest apartat s'hi analitza l'última edició descentralitzada del Fòrum Social Mundial en tres continents i, posteriorment, s'hi aborden quatre conferències internacionals mediambientals celebrades durant el trimestre que evidencien l'íntima i perniciosa vinculació entre l'escassetesa i degradació dels recursos, l'empobriment de la població i les diferents tensions i formes de violència organitzades que es deriven d'ambdós. Aquests quatre esdeveniments són el Fòrum Mundial de l'Aigua, la Conferència Internacional sobre Reforma Agrària i Desenvolupament Rural, la Vuitena Conferència de les Parts de la Convenció de les Nacions Unides sobre Diversitat Biològica i l'Any Internacional dels Deserts i la Desertificació.

a) Fòrum Social Mundial

La VI edició del Fòrum Social Mundial va tenir un caràcter policèntric i es va celebrar separatament a Caracas (**Veneçuela**) i Bamako (**Mali**) durant el mes de gener i a Karachi (**Pakistan**) a final de març. Aquest fet, així com l'heterogeneïtat a les agendes temàtiques de cada esdeveniment³ o la celebració més o menys paral·lela de nombrosos fòrums regionals i temàtics⁴, evidencia la tendència i la **voluntat de descentralització del procés** observada en els últims anys. A Bamako unes 10.000 persones van participar en l'esdeveniment, mentre que a Caracas ho van fer unes 80.000 i a Karachi unes 30.000, xifres una mica inferiors a les esperades i a les d'edicions anteriors, però que en qualsevol cas posen de manifest la **fortalesa i el poder de convocatòria del Fòrum**. Encara que resulta difícil extreure conclusions comunes d'un fenomen tan divers, aquesta última edició del FSM sembla haver plantejat de manera especialment nítida dues qüestions, més enllà dels ja tradicionals dilemes sobre la naturalesa, el futur i l'organització del Fòrum.

En primer lloc, el debat sobre l'articulació **entre moviments socials i partits polítics i Governos**. Aquesta discussió ja es va plantejar en els orígens del Fòrum per l'activa aportació del PT brasiler en l'organització de l'esdeveniment i per la participació de diverses formacions polítiques d'altres països. D'alguna manera, els dilemes que es van plantejar amb l'arribada al poder de **L. I. Lula da Silva** al Brasil semblen repetir-se actualment amb els casos d'**H. Chávez** a Veneçuela i d'**E. Morales** a Bolívia: quins han de ser els espais i els mecanismes de trobada entre societat civil i institucions?, quina postura cal prendre davant règims que assumeixen i impulsen algunes de les reivindicacions del FSM però alhora reben crítiques per violacions dels drets humans i involució democràtica?, existeix risc de cooptació i capitalització dels moviments socials de determinats Governos?. A tall d'exemple, a Veneçuela, col·lectius crítics amb H. Chávez van celebrar un Fòrum Social Alternatiu de manera paral·lela i proclamant la seva independència respecte de líders polítics.

En segon lloc, la **reivindicació, recuperació o reinterpretació d'algunes idees o esdeveniments del passat**, com el concepte de "Socialisme del segle XXI" propugnat per H. Chávez, la revolució bolívariana del propi Chávez o la revolució democràtica i cultural anunciada per E. Morales. En la mateixa línia, a Bamako es va celebrar l'anomenada Conferència de Bandung, amb el doble objectiu de commemorar el seu 50è aniversari i de recuperar l'esperit de la Conferència i del Moviment dels No Alineats (1961) al qual va donar lloc. Aquest esperit apel·la directament a la **cooperació Sud-Sud**, a la

³ A **Bamako**, els eixos temàtics van ser: a) Guerra i militarització, seguretat i pau; b) Liberalisme mundial; c) Agressions contra les societats camperoles; d) Aliança entre el patriarcat i el neoliberalisme i marginació de les lluites de les dones; e) Cultura i mitjans de comunicació; f) Destrucció dels ecosistemes i la diversitat biològica i control dels recursos; g) Ordre internacional; h) Comerç internacional, deute i polítiques econòmiques i socials; i) Lluites socials, drets socials i humans, organitzacions socials i drets polítics; j) Alternatives. A **Karachi** van ser: a) Imperialisme, militarització i conflictes armats en la regió i moviments pacifistes; b) Drets sobre els recursos naturals, control social i privatització i disputes transfrontereres; c) Desenvolupament comercial i globalització; d) Justícia social, drets humans i governabilitat; e) Estat i religió, pluralisme i fonamentalisme; f) Nació, nacionalitats i identitats ètniques i culturals; g) Estratègies de desenvolupament, pobresa, atur i desplaçament; h) Moviments populars i alternatives estratègiques; i) Dona, patriarcat i canvi social; j) Medi ambient, ecologia i mitjans de subsistència. A **Caracas** van ser: a) Poder, política i lluites per l'emancipació social; b) Estratègies imperials i resistències dels pobles; c) Recursos i drets per a la vida: alternatives al model civilitzadori depredador; d) Diversitats, identitats i cosmovisions en moviment; e) Treball, explotació i reproducció de la vida; f) Comunicació, cultures i educació: dinàmiques i alternatives democratitzadores; g) Eixos Transversals: Gènere i Diversitats.

⁴ A tall d'exemple destaquem el II Fòrum Social de les Amèriques (celebrat conjuntament a Caracas amb el VI FSM); Fòrum Mundial de l'Educació; el Fòrum Mundial de la Salut; el Foto de la Diversitat Sexual; el Fòrum d'Autoritats Locals, el Fòrum Parlamentari Mundial, el Fòrum Social Pan Amazònic, el Fòrum de la Joventut, etc.

resistència contra noves formes de dominació i colonialisme, a la conformació d'aliances **en el pla internacional** o a la reducció de la dependència respecte dels països industrialitzats.

El Fòrum Social Mundial i els conflictes armats

Una de les conseqüències immediates de la celebració paral·lela del Fòrum Social Mundial a Bamako i Karachi va ser l'acostament **de l'agenda temàtica de l'esdeveniment a la realitat i els problemes de l'Àfrica i l'Àsia**, continents ambdós en els quals els conflictes armats i els processos de pau tenen una preponderància major que en altres latituds del planeta: excepte els casos de Txetxènia, l'Iraq, Colòmbia i Israel – Palestina, tots els conflictes armats actuals es desenvolupen en algun dels dos continents, i alguna cosa semblant succeeix amb la immensa majoria dels 35 processos de negociacions de pau actualment en curs.

A **Bamako**, el primer eix de l'agenda va ser el de **“Guerra i militarització, seguretat i pau”** i es van discutir llargament la situació a la RD Congo o el Sudan, la violència sexual com a arma de guerra generalitzada en alguns dels conflictes armats africans o el contenciós que mantenen des de fa dècades el Front POLISARIO i el Govern marroquí pel Sàhara Occidental. Precisament un enfrontament entre delegacions d'ambdues parts no solament va obligar la televisió de Mali a interrompre la retransmissió de l'esdeveniment, sinó que va evidenciar la precarietat en la qual es troba en procés de resolució d'aquesta longeva disputa. Tots els debats específicament “africans” probablement podran tenir continuació l'any que ve, després que el Consell Internacional del FSM anunciés la seva voluntat que l'escenari principal del **Fòrum en 2007** tingui lloc a Àfrica, possiblement a **Kenya**.

A **Karachi**, es va abordar la qüestió de manera encara més exhaustiva, dedicant el primer i més important eix de les discussions a **“Imperialisme, militarització i conflictes armats a la regió i moviments pacifistes”**. Sota aquest títol genèric es van abordar iniciatives de pau concretes (Índia-Pakistan; Myanmar-Tailàndia, Afganistan, etc.), la militarització dels Estats i les societats asiàtiques; les característiques dels grups armats d'oposició; el terrorisme i la violència sectària; els conflictes comunitaris d'àmbit local; la promoció i manipulació de grups ètnics i de la violència sectària de l'Estat; l'impacte de la violència en els menors i les dones; la proliferació d'armes lleugeres o les perspectives de (des)nuclearització a la regió. Addicionalment, en els eixos de **“Nació, nacionalitats i identitats ètniques i culturals”** i **“Estat i religió, pluralisme i fonamentalisme”** es van abordar temes com la discriminació de les minories, la seva mobilització política i la seva expressió armada. Tots aquests assumptes van revestir un **cert caire reivindicatiu** en discutir-se precisament al Pakistan, un règim militar que alberga la major part de les qüestions abordades al FSM.

La dedicació de bona part dels espais i discussions de l'FSM a qüestions específicament vinculades amb la guerra i la pau és encara més important si es té en compte que **en les edicions anteriors aquests aspectes s'havien abordat de manera tímida i tangencial**. Això tal vegada s'explica pel fet que l'epicentre de l'esdeveniment (ja fenomen) hagi estat fins a ara **l'Amèrica Llatina**, un continent amb una agenda més de desenvolupament que de conflictivitat armada i més interpel·lat per les accions d'alguns organismes internacionals o per la política exterior bel·licista, expansionista i unilateralista dels EUA (intervencions armades a l'Afganistan o l'Iraq, expansió de la seva influència política i militar a través de l'anomenada “lluita global contra el terrorisme”, projectes “imperialistes” cap a l'Amèrica Llatina com l'ALCA, el Pla Colòmbia, els Tractats de Lliure Comerç bilaterals, el Pla Poble Panamà, l'obertura de bases militars al continent o la fustigació contra règims que no li són afins) que no per les guerres a l'Àfrica i l'Àsia.

En qualsevol cas, la diversitat, el dinamisme, la gran afluència de públic, el protagonisme de la societat civil o la visibilitat mediàtica de l'FSM el converteixen en un espai idoni per intercanviar i comparar idees i experiències; proposar alternatives o simplement visualitzar iniciatives de pau ciutadanes eclipsades per la diplomàcia internacional o per la letalitat i la violència de molts dels conflictes armats actuals.

A més, el programa (i l'èxit) d'aquesta última edició de l'FSM evidencia la **necessitat** que els **moviments socials** mediàticament anomenats altermundialistes **incloguin de manera més profunda i explícita en el seu àmbit de reflexió i reivindicació les causes profundes, les dinàmiques i les conseqüències dels conflictes armats contemporanis**, més enllà dels que acaparen més atenció internacional (l'Iraq o Israel-Palestina), del sistema sociopolític que permet i alimenta el sorgiment i la perpetuació de tan diverses i nombroses formes de violència organitzada (capitalisme neoliberal i el seu “embolcall”, la democràcia liberal representativa), o dels actors i institucions globals que afavoreixen i canalitzen alguns dels efectes més perversos de la globalització o que donen rostre a unes estructures i relacions internacionals sustentades en la desigualtat crònica i en el desequilibri de poder.

b) Fòrum Mundial de l'Aigua

Unes 13.000 persones representants de Govern, ONG, empreses i organismes internacionals es van reunir a Mèxic en el IV Fòrum Mundial de l'Aigua⁵, considerat el principal **espai de debat sobre la matèria** i que en aquesta edició duia per títol "Accions locals per a un repte global". L'esdeveniment va estar marcat per les **discrepàncies** entre els organitzadors del Fòrum i bona part de les organitzacions de la societat civil que van assistir a Mèxic, com així ho evidencien la celebració d'un acte paral·lel (Fòrum Internacional en Defensa de l'Aigua, al qual van assistir centenars d'ONG) o les **manifestacions** de milers de persones per exigir la declaració de l'accés a l'aigua com **un dret humà** i per protestar contra el que consideren un intent de **mercantilització** dels **recursos hídrics** de determinades empreses, secundades per alguns Govern.

La declaració final que van consensuar els 148 països presents (que no té caràcter vinculant) recull el **compromís dels Estats de promoure l'accés a aquesta i al sanejament bàsic** en els pròxims anys i indica que l'aigua és garantia de vida. No obstant això, **no la reconeix com a dret humà o fonamental**, tal com la defineix la UNESCO i com proposaven les delegacions cubana, veneçolana i boliviana. Aquests tres Govern també van expressar la seva preocupació pels efectes que puguin tenir sobre els recursos hídrics les inversions estrangeres o els tractats de lliure comerç.

La gran aflluència de públic i l'atenció mediàtica de l'esdeveniment reflecteix d'alguna manera la **preocupació** que provoquen en **la comunitat internacional** (Taula 8.2) tant l'escassetat d'aigua com els sistemes de gestió i distribució. Encara que el 70% de la superfície terrestre està coberta per aigua, només el 2,5% és dolça. No obstant això, la gran majoria de l'aigua potable està congelada i concentrada als pols de la terra, de la qual cosa es deriva que **menys d'un 1% de l'aigua de la terra estigui disponible per al consum humà**. Així, si persisteixen les tendències actuals, s'estima que **cap al 2025 dues de cada tres persones** (uns 5.500 milions de persones) **patiran dèficit de recursos hídrics**.

Actualment, uns 1.100 milions de persones (una sisena part de la població mundial) manca d'accés a l'aigua potable, mentre que 2.400 milions de persones no tenen accés al sanejament bàsic. A més, **cada any uns 2,2 milions de persones (6.000 menors cada dia) moren per malalties vinculades amb la qualitat de l'aigua i del sanejament**. El 80% de les malalties als països empobrits guarda estreta relació amb el consum d'aigua no potable o amb els dèficits de sanejament. Així les coses, a la Cimera del Mil·lenni de l'any 2000 es va incloure en els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni la reducció a la meitat per al 2015 de les persones sense accés a l'aigua potable, mentre que a la Cimera Mundial sobre Desenvolupament Sostenible de 2002 es va acordar el mateix objectiu amb les persones sense accés al sanejament bàsic.

Taula 8.2. Una dècada de preocupació per l'aigua

2006: IV Fòrum Mundial de l'Aigua (Mèxic)
2005: Dècada de l'Aigua per a la Vida
2003: Any Internacional de l'Aigua Dolça
2003: III Fòrum Mundial de l'Aigua (Japó)
2002: Cimera Mundial per al Desenvolupament Sostenible (Johannesburg)
2000: Cimera del Mil·lenni
2000: II Fòrum Mundial de l'Aigua (Països Baixos)
1997: I Fòrum Mundial de l'Aigua (Marroc)
1996: Constitució del Consell Mundial de l'Aigua

Font: UNESCO i Fòrum Mundial de l'Aigua

El Fòrum també va dedicar bona part de les seves 200 sessions i 378 conferències a l'anàlisi de l'aigua **com a causa de disputes** transfrontereres i d'enfrontaments pel control del recurs, així com dels mecanismes de gestió i resolució d'aquests conflictes. En aquest sentit, és especialment il·lustratiu un informe⁶ afavorit per la UNESCO que, entre d'altres qüestions, analitza uns 1.830 casos esdevinguts en els últims anys i que llança les següents conclusions:

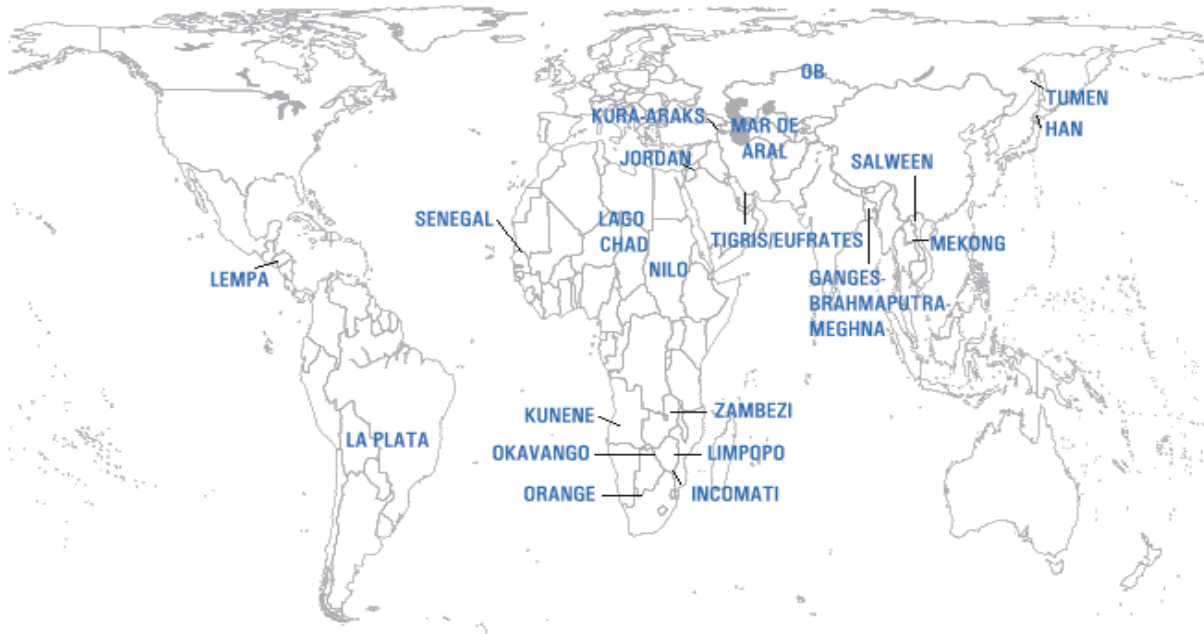
⁵ Vegeu <http://www.worldwaterforum4.org.mx/home/home.asp?lan=spa>

⁶ Aaron T. Wolff, Shira B. Yoffe, i Mark Giordano, "International Waters: Indicators for Identifying Basins at Risk", n° 20, 2003, a <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001333/133306i.pdf>

- a) L'aigua **no ha estat causa fonamental de cap guerra contemporània**. Cal remuntar-se milers d'anys per a trobar una "guerra de l'aigua" pròpiament dita.
- b) El nombre d'interaccions **cooperatives** entre les parts en conflicte és el doble que el de **les interaccions conflictives**. Aquests conflictes estan causats per factors relacionats amb la quantitat d'aigua (61%), les infraestructures (25%), la qualitat de l'aigua (5%), la gestió conjunta dels recursos (3%) o per altres motius (6%).
- c) **Dues terceres parts dels "conflictes" no superen la fase verbal** i les tensions diplomàtiques (Índia – Pakistan, EUA – Canadà, etc.). De totes maneres, l'aigua ha estat una qüestió important en alguns acords de pau. A manera d'exemple, se cita l'acord de pau de 1994 entre Israel i Jordània. En el cas de les negociacions entre Israel i Palestina, la qüestió de l'aigua es va deixar per al final del procés, amb uns altres dels assumptes més controvertits, com les persones refugiades o l'estatus de Jerusalem.
- d) Dels **37 casos de conflicte agut** que es registren, **30 es donen entre Israel i algun dels seus veïns**. Els actes armats vinculats a aquestes disputes van finalitzar en els anys 70. Només hi ha cinc casos fora de l'Orient Mitjà.

Mapa 8.1. Conques d'aigua susceptibles de provocar tensions i enfrontaments en els pròxims cinc o deu anys

Font: Aaron T. Wolff, Shira B. Yoffe, i Mark Giordano, "International Waters: Indicators for Identifying Basins at Risk", 2003.

c) Conferència Internacional sobre Reforma Agrària i Desenvolupament Rural

A **Porto Alegre**, la Conferència Internacional sobre Reforma Agrària i Desenvolupament Rural⁷ afavorida conjuntament per la FAO i l'Executiu brasiler va reunir els representants de 96 governs i de desenes d'organitzacions de la societat civil. El doble objectiu de l'esdeveniment era **avaluar els assoliments** en la matèria arribats des de la celebració de la Conferència Mundial sobre Reforma

⁷ Per a més informació, vegeu <http://www.icarrd.org/index.html>. Els eixos de la Conferència van ser els següents: 1) Dimensió de gènere; 2) Accés a recursos com l'aigua, la terra i recursos filogenètics; 3) Les condicions dels treballadors assalariats del sector agrícola; 4) Agricultura familiar; 5) Grups nòmades i sedentaris; 6) Pobles indígenes i minories ètniques; 7) L'aplicació de legislacions restrictives sobre superfícies màximes de les propietats agrícoles; 8) Agricultura urbana i periurbana; 9) Sistemes d'informació bàsics sobre la tinença de la terra; 10) Dret mediambiental; 11) La relació entre la seguretat alimentària i seguretat de tinença de recursos; 12) Desenvolupament territorial (amb particular atenció a l'accés a la terra i a les aliances públicoprivades); 13) La dimensió cultural i de biodiversitat dels sistemes agraris; 15) El paper de l'estat i del mercat en la reforma agrària.

Agrària i Desenvolupament Rural celebrada el 1979 i **dissenyar les estratègies per a la pròxima dècada**, especialment de cara a l'avanç cap als Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni. En aquest sentit, el Director General de la FAO, J. Diouf, va indicar que alguns dels principals obstacles que enfronten actualment les zones rurals són la pressió del mercat sobre els petits agricultors o l'accés a la terra i a altres recursos naturals per la competitivitat entre el sector agrícola i industrial.

Actualment, les **àrees rurals concentren el 75% dels 1.100 milions de persones** que viuen per sota del llindar de l'extrema **pobresa** i el **95% dels 852 milions de persones que pateixen malnutrició**. Així les coses, el mateix J. Diouf va assenyalar que la batalla de la lluita contra la fam es guanyarà o es perdrà a les àrees rurals. Durant la Conferència es va recordar que en la dècada dels anys 90 les inversions en el sector agropecuari es van reduir en un 50% i es va advertir que si no es reverteixen amb caràcter d'urgència aquestes tendències, això pot acabar repercutint en l'assoliment de diversos Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni i pot provocar que en els pròxims 100 anys el nombre de persones que pateixen desnutrició s'incrementi en uns 100 milions de persones.

Un balanç sobre els resultats de la Conferència

Fonamentant-se en “una **nova visió sobre la reforma agrària** i el desenvolupament rural” i en el principi d’**establir reformes agràries adequades en àrees amb fortes disparitats socials, pobresa i inseguretat alimentària**, com a mitjà per ampliar l'accés sostenible i el control sobre la terra i els seus recursos”, els participants en la Conferència van acordar: a) desenvolupar els mecanismes adequats (a escala mundial, regional, nacional i local) per promocionar el diàleg i avaluar les polítiques i els avanços en la matèria; b) encarregar a la FAO implementar la declaració final de la conferència; c) promoure un Partenariat Internacional d'Iniciatives sobre reforma agrària i desenvolupament rural.

Els organitzadors de la Conferència van considerar que aquesta va ser **un èxit** per haver **reincorporat a l'agenda internacional, després de dues dècades d'absència i irrelevància, les qüestions de reforma agrària i de desenvolupament rural**; per haver establert les bases i definit els mecanismes que permetran avançar en la matèria en els pròxims anys; per haver reconegut la importància de la seguretat alimentària i per haver facilitat, per primera vegada en una conferència internacional de la FAO, la participació de representants de la societat civil en les sessions plenàries i en la proposta de declaració.

Per la seva banda, algunes de les **organitzacions socials** participants, com Via Campesina o el MST, van reconèixer que es van registrar **alguns avanços** significatius però alhora van realitzar diverses reflexions crítiques. En primer lloc, el baix **perfil polític** de l'esdeveniment, al qual no van assistir caps d'Estat o de Govern ni la majoria de ministres. En segon lloc, el fet que **es no s'aprovés**, tal com havia promès la FAO, un **pla d'acció internacional vinculant** per als Estats i que incentivés el suport als petits productors, les modificacions legislatives pertinents o la redistribució de latifundis (i dels seus recursos naturals) entre persones sense accés a la terra. En aquest sentit, algunes organitzacions van denunciar que el Govern dels EUA s'havia negat a aprovar aquest pla, pel qual finalment es va optar per una solució de compromís: transferir la labor a dos òrgans de la FAO. En tercer lloc, el debat **insuficient entre instàncies governamentals i societat civil**, com així ho testifica el fet que es realitzessin esdeveniments paral·lels i separats, com el fòrum “Terra, Territori i Dignitat”, organitzat per ONG i moviments socials. En quart lloc, els **escassos avanços** que s'han registrat des que es va celebrar la primera conferència sobre la matèria el 1979. A més, les organitzacions de la societat civil van recordar la **necessitat d'incloure la reforma agrària en l'agenda de l'OMC**, que pròximament reobrirà les negociacions sobre el sector agrícola⁸.

Finalment, 45 organitzacions camperoles van aprofitar la visibilitat mediàtica de la Conferència per publicar un balanç sobre el pla de reforma **agrària** presentat pel govern **brasiler** en 2003, que preveia l'assentament d'unes 400.000 famílies en tres anys. Segons aquestes organitzacions fins a 2005 havien estat assentades unes 120.000 i només 36.000 de les quals en terres expropiades. A la resta de famílies beneficiàries se'ls van concedir terres legalitzades de l'Amazònia.

Les qüestions que s'han abordat en la Conferència no només tenen incidència en els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni o en el que tradicionalment s'ha entès com a desenvolupament, sinó que també estan estretament relacionades amb **els conflictes armats**. El vincle entre ambdós és complex i canviant, però podem trobar diversos exemples presents i passats que il·lustren aquesta correlació. Avui, l'accés, **la redistribució i la tinença de la terra** es troben en l'arrel de, per exemple, les invasions del MST a Brasil, les marxades a la regió andina, els enfrontaments entre senyors de la guerra a **Somàlia** o entre clans a **Mindanao** (“rido”), els conflictes agraris a **Centreamèrica**, l'alçament zapatista de 1994 o les reivindicacions del CPN al **Nepal**, el NPA a les Filipines o les FARC i l'ELN a

⁸ Per a una valoració de les conferències, vegeu els llocs web de Via Campesina, MST, o *Inter Press Service*.

Colòmbia. Ja durant la segona meitat del segle XX, els intents d'alguns Governos de dur a terme reformes agràries van provocar ràpida i feroç reacció de les oligarquies tradicionals, les FFAA i l'Administració nord-americana, convençuts tots que aquestes reformes equivalien a lliurar el país al comunisme internacional. A **Guatemala**, la reforma agrària de J. Arbenz va culminar amb una intervenció militar afavorida per la CIA que va posar fi a la Primavera Democràtica al país (1944-54). A **Xile**, la política agrícola de S. Allende ("el coure és el sou de Xile i la Reforma Agrària és el pa de Xile"⁹) es va entendre com el màxim exponent de la seva Via Xilena al Socialisme i va culminar en el tristament conegut cop d'estat de 1973.

Encara avui, la reforma agrària segueix sent un controvertit instrument en mans dels Governos: a **Veneçuela**, l'oposició ha protestat amb virulència davant les expropiacions de "terres ocioses" impulsades pel govern per acabar amb el creixent nombre d'invasions de propietats. A **Zimbabwe**, R. Mugabe està intentant subvertir la tradicional concentració de terres en mans de grangers blancs forçant la seva expropiació, fet que ha provocat l'ensorrament d'alguns indicadors socioeconòmics, la condemna de la comunitat internacional i, en la majoria d'ocasions, un simple canvi de propietaris en la tinença de la terra sense un impacte real en el desenvolupament del país. A tot el món, especialment a l'Àfrica, la tornada de les desenes de milers (en ocasions milions) de persones **desplaçades forçosament per la guerra** provoca seriosos conflictes per la propietat de la terra i pels sempre escassos recursos. Quan es compleixen 10 anys dels Acords de Pau a **Guatemala**, segueixen registrant-se enfrontaments entre les persones refugiades que van fugir al sud de Mèxic i les persones que, afavorides o forçades per l'Exèrcit, van ocupar les seves propietats.

Les polítiques de **colonització demogràfica** del **Govern indonesi** ("*transmigras*") impulsades per la dictadura de Suharto per alleujar la pressió demogràfica i l'escassetesa de recursos a Java han provocat seriosos enfrontaments comunitaris (sovint vinculats amb les terres) a Kalimantan, Papua, Moluques o Sulawesi. A les **Filipines**, tant les potències colonitzadores (Espanya i EUA) com les noves autoritats després de la independència han impulsat moviments de població cap a Mindanao per homogeneïtzar el país culturalment i religiosa i per resoldre la falta de recursos a Visayas i Luzon. En massa ocasions, **conflictes que semblen ser de caràcter ètnic ho són en realitat pels recursos naturals**: al nord de **Nigèria**, els enfrontaments entre pastors i nòmades ja ha provocat milers de víctimes en els últims anys; a la **banya d'Àfrica**, la sequera que afecta la regió ha aguditzat la tensió i la competència pels recursos entre ramaders a la zona fronterera de Kenya, Uganda i Etiòpia.

d) Diversitat Biològica

Delegats de 187 Governos es van donar cita a la ciutat brasilera de **Curitiba** en la **VIII Conferència** de les Parts de la **Convenció de les Nacions Unides sobre Diversitat Biològica**, aprovada el 1992 en l'anomenada Cimera de la Terra de Rio de Janeiro. Prèviament, a la mateixa ciutat (coneguda com la "capital ecològica" del Brasil per les seves polítiques de respecte del medi ambient), també es va celebrar la Tercera Reunió dels Estats Part del **Protocol de Cartagena sobre Bioseguretat**, el primer instrument internacional que regula la transferència i ús d'organismes genèticament modificats.

A pesar que a la Cimera Mundial sobre Desenvolupament Sostenible celebrada el 2001 es va establir l'objectiu de reduir dràsticament la depredació d'ecosistemes i formes de vida, en **els últims anys** no només no s'han registrat avanços en la matèria sinó que s'ha **aguditzat la pèrdua de biodiversitat**. En els últims 50 anys **una cinquena part de les terres agrícoles i un terç de la massa forestal han sofert una erosió considerable**: des de l'any 2000, anualment es perden unes sis milions d'hectàrees de boscos verges i la conversió de massa forestal en terra agrícola avança a un ritme alarmant a moltes parts del planeta. Durant l'esdeveniment es va recordar a manera d'exemple que **entre 1970 i 2000 les espècies marines i terrestres s'han reduït en un 30%** i que a l'Atlàntic Nord els peixos grans s'han reduït en dues terceres parts en l'últim mig segle. Davant totes aquestes tendències, que afecten de manera especialment significativa els sectors més vulnerables i empobrits de la població, la Convenció espera que en els pròxims anys s'adoptin uns **100 plans nacionals** per acabar amb un problema íntimament vinculat amb les activitats del ser humà i amb els patrons de consums de les societats industrialitzades.

⁹ <http://www.node50.org/americalibre/esdeveniments/mesareforma0903.htm>

e) Any Internacional dels Deserts i la Desertificació

L'any 2006, que commemora el desè aniversari de l'entrada en vigor de la Convenció de les Nacions Unides per a la Desertificació¹⁰, va ser declarat per l'Assemblea General de l'ONU Any Internacional dels Deserts i la Desertificació¹¹, durant el qual s'han previst nombroses activitats per conscienciar sobre un **fenomen que afecta uns 110 països del món**, que **avança a taxes molt elevades** a diverses latituds del planeta i que cada any provoca unes **pèrdues** aproximades de **42.000 milions de dòlars** només en producció agrícola. Actualment, les terres àrides suposen aproximadament un **41% de la superfície del planeta**, a les quals viuen uns **2.000 milions de persones**. Més de la meitat de la població mundial que viu per sota del llindar de la pobresa resideix precisament en aquestes terres àrides, que es concentren principalment a països d'ingressos baixos o mitjans.

A l'Àfrica, el 73% de les terres àrides sofreixen els efectes de la desertificació, percentatge que s'eleva al 74% en el cas d'Amèrica del Nord. A Austràlia i alguns països de l'Orient Mitjà i l'Àsia Central la desertificació també és un fenomen alarmant, mentre que alguns països de la UE (com Espanya o Itàlia) també està començant a provocar preocupació.

En els últims 40 anys, un terç de les terres collides han estat abandonades per l'erosió del sòl i cada any es perden uns 20 milions d'hectàrees de terres agrícoles. Aquestes dades són especialment preocupants com a mínim des de dos punts de vista. En primer lloc, perquè des de la dècada dels 70 la població mundial s'ha incrementat en 2.200 milions de persones i perquè en **les següents tres dècades es calcula que es necessitarà un 60% més d'aliments**, la qual cosa permet augurar una **creixent pressió sobre la terra i els recursos naturals**. En segon lloc, perquè, al contrari que l'aigua o l'aire, la terra és **de difícil regeneració**: pot costar fins a 500 anys que es formin 2,5 centímetres de sòl.

Desertificació, desplaçament i conflictes armats¹²

En els últims anys, nombrosos informes han abordat el **cercle viciós entre desertificació, pobresa, competició pels recursos naturals, tensions, migracions i conflictes armats**. Així, segons algunes dades, aproximadament **la meitat dels conflictes armats** que existien a mitjan dels anys 90 tenien entre les seves causes algun dels **factors mediambientals** propis de les terres àrides. Per altra banda, s'estima que uns **135 milions de persones estan en risc de desplaçament a causa de la desertificació** i que en 2020 uns 60 milions de persones hauran fugit de zones de l'Àfrica Subsahariana cap al Nord d'Àfrica o Europa. Igualment, es preveu que els fluxos massius d'algunes àrees del Sahel cap a les ciutats caostaneres de l'Àfrica occidental provoquin un increment de la seva població d'un 350% cap al 2020. Per tant, l'èxode de les àrees rurals a urbanes que s'observa en tot procés de modernització es veu accelerat sobre manera pels problemes de desertificació, la qual cosa fa témer un increment substancial de diferents formes de violència a nuclis urbans. A la ciutat brasilera de Sao Paulo, només en 1999 van arribar-hi unes 300.000 persones afectades per la sequera a la regió nord-oriental de Serrato.

Encara que l'Àfrica sigui el continent més afectat per la desertificació i en el qual més fàcilment s'evidencia la seva estreta i perversa vinculació amb els conflictes armats o els desplaçaments massius de població, en altres llocs també es donen situacions semblants. A **Mèxic**, l'aridesa de bona part de l'àrea rural mexicana genera els **grans fluxos de població cap als EUA**, mentre que a la Xina **diverses poblacions han estat abandonades per l'avanç dels deserts**. A **Haití**, l'enorme **d'aforestació i degradació del sòl** han provocat que en l'últim mig segle la quantitat de gra per persona s'hagi reduït a la meitat i és una de les principals causes del progressiu **empobriment** i de l'ensulsiada **de la major part dels índexs de desenvolupament humà** que ha sofert el país en les últimes dècades. Això també ha cristal·litzat en enfrontaments comunitaris, en sovintejades protestes a les àrees rurals i en una inestabilitat política crònica, factors tots ells que expliquen que en les últimes dues dècades 1,3 milions de persones hagin abandonat el país, conformant una de les majors diàspores (en termes relatius) de tot el món.

¹⁰ La desertificació és definida per la mateixa convenció com "la degradació de les terres a les zones àrides, semiàrides i subhúmedes seques resultant de diversos factors tals com les variacions climàtiques i les activitats humanes". La degradació del sòl al seu torn és definida per la pèrdua de productivitat biològica o econòmica de la terra.

¹¹ Per a més informació, vegeu <http://www.iydd.org/>

¹² Per ampliar informació, vegeu el lloc web de la Convenció de Nacions Unides per al Combat de la Desertificació (<http://www.unccd.int/>), de la qual s'han obtingut algunes de les informacions aparegudes al quadre.

Dimensió de gènere en la construcció de pau

- ❑ Una dècada després de l'aprovació de la Plataforma d'Acció de Beijing, es va constatar la persistent exclusió de les dones en la presa de decisions.
- ❑ Dones de Mindanao (Filipines) i Somàlia van reclamar que les seves opinions i demandes es tinguessin en compte en els processos de pau que es duen a terme als seus països.
- ❑ Les estadístiques mundials continuen sense reflectir la situació de les dones i ignorant les contribucions que aquestes fan al desenvolupament.
- ❑ La comunitat internacional hauria de tenir un paper més rellevant en la promoció de la participació de les dones en els processos de pau.

En aquest apartat s'hi analitzen les diverses iniciatives que des de l'àmbit de les Nacions Unides i diferents organitzacions i moviments internacionals es duen a terme pel que fa a la construcció de la pau des d'una **perspectiva de gènere**¹. Aquesta perspectiva de gènere ens permet visualitzar quins són els impactes diferenciats dels conflictes armats sobre les dones i sobre els homes, però també en quina mesura i de quina manera participen unes i altres en la construcció de la pau i quines són les aportacions que les dones estan fent a aquesta construcció. L'apartat està estructurat en dos blocs principals: el primer fa un repàs per aquest impacte diferenciat dels conflictes armats, i el segon analitza diverses iniciatives destacades de construcció de pau des d'una perspectiva de gènere.

9.1. La dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats

En aquest apartat s'hi aborden dues qüestions principals, la primera d'elles l'impacte que alguns dels conflictes armats actuals han tingut sobre les dones al llarg del trimestre. En segon lloc, s'hi analitza la invisibilitat estadística de les dones, en ocasions a causa de les dificultats existents als països afectats per conflictes armats per a recollir dades sobre la seva pròpia població.

a) Conflictes armats

Els conflictes armats de l'actualitat tenen un impacte diferent en homes i dones, com a conseqüència de les seves particulars característiques, així com de les diferents posicions que homes i dones ocupen a les diferents societats i els rols que a unes i altres els han estat assignats. Així, els homes acostumen a sofrir més el reclutament forçat i a ser víctimes com a conseqüència dels combats, mentre que les dones, per exemple, solen integrar el gruix de les poblacions desplaçades o refugiades i són afectades de manera molt directa per la utilització de la violència sexual com a arma de guerra.

¹ La perspectiva de gènere, segons N. Vázquez, feminista mexicana i investigadora sobre l'impacte de la guerra en les dones, és un instrument conceptual operatiu que fa possible mirar la realitat des d'una nova perspectiva que transcendeix l'explicació biològica de les diferències entre els sexes, i es concentra en la identificació de factors culturals, històrics, socials, econòmics, entre d'altres, que diferencien homes i dones i que generen condicions i posicions de desigualtat entre ells amb la finalitat d'intervenir de manera eficaç en la modificació d'aquestes posicions desiguals. La definició que ofereix l'Oficina de l'Assessoria Especial sobre Assumptes de Gènere i Avanç de la Dona, indica que el gènere es refereix als atributs socials i a les oportunitats associades al fet de ser home o dona i les relacions entre dones i homes, nenes i nens, així com les relacions entre dones i les relacions entre homes. Aquests atributs, oportunitats i relacions estan socialment construïts i s'aprenen en el procés de socialització. Són específics d'un context i temporals i poden canviar. El gènere determina el que s'espera, es permet i es valora en una dona o en un home en un context donat [...].

En el primer trimestre de l'any, les Nacions Unides van denunciar **l'impacte que el conflicte armat del Nepal tenia sobre les dones**. Com a conseqüència d'aquest, el nombre de llars encapçalades per dones s'ha incrementat en gran manera. Aquesta situació ha acrescut les taxes de **pobresa femenines**, així com el risc que elles es converteixin en víctimes de la **violència sexual** duta a terme per les Forces Armades nepaleses o pel grup armat d'oposició maoista CPN. A més, les elevades taxes de mortalitat materna al país (6.000 dones moren cada any per complicacions relacionades amb l'embaràs) també responen en part a la situació creada pel conflicte armat, que dificulta enormement l'accés de les dones als serveis de salut.

Un altre conflicte armat en el qual els efectes sobre les dones també són devastadors és el que transcorre a l'**Afganistan**. Per posar de manifest aquesta situació, el Ministeri de la Dona i UNIFEM van presentar un informe sobre la situació de la dona al país, on l'esperança de vida femenina és de 44 anys i la **taxa de mortalitat materna** és d'entre 1.600 i 1.900 per 100.000, **una de les més elevades del món**. Una de les conseqüències més greus del conflicte armat que assola el país, és l'elevat nombre de vídues, centenars de milers segons algunes organitzacions, que es veuen condemnades a la pobresa i l'exclusió social i econòmica. A més, la violència domèstica i pública contra les dones ha adquirit proporcions endèmiques, i ni la violació ni la violència sexual estan definides com a crim. L'UNICEF també va denunciar la situació en la qual es troben les dones i els menors a l'Afganistan, indicant que són objecte de contínues amenaces i que almenys la meitat de les nenes en edat escolar no assisteix al col·legi.

Violència domèstica i rehabilitació postbèlica

En els països que travessen un procés de rehabilitació postbèlica, els índexs de violència domèstica solen incrementar-se. Això suposa que, paradoxalment, la finalització d'un conflicte armat no sempre comporta l'arribada de la pau per a les dones i la violència es trasllada de l'espai públic al privat. Els conflictes armats deixen un llegat de cultura de la violència i de valors militaristes que arrelen en les societats i que contribueixen a normalitzar la violència contra les dones. Aquesta situació que es veu agreujada amb la tornada dels combatents a les seves llars, per als quals la utilització de la violència s'ha convertit en una pràctica absolutament habitual. A més, la proliferació d'armes també contribueix a incrementar el risc que les dones puguin ser víctimes de la violència en les seves pròpies llars. Els casos de Sudàfrica, Cambotja o Timor-Leste són alguns dels més paradigmàtics: la fi de la violència armada en el camp de batalla va dur a un increment dramàtic de la violència conjugal contra les dones.

En el transcurs de molts dels conflictes armats que tenen lloc en l'actualitat, moltes dones i els menors que estan al seu càrrec són víctimes de segrests i abduccions, fet que en nombroses ocasions comporta convertir-se en víctimes de la tortura o d'altres càstigs cruels i inhumans. El segrest també pot tenir com a objectiu l'esclavitud sexual o els matrimonis forçats amb els integrants dels grups armats, situació especialment greu en el cas de les menors. En aquest sentit s'ha pronunciat la Comissió sobre la Condició Jurídica i Social de la Dona, que ha fet una crida que es posi en llibertat totes les dones i menors que han estat preses com a ostatges en els conflictes armats i s'ha denunciat les conseqüències que aquesta situació té per a les víctimes

b) La invisibilitat de les dones

El departament d'Assumptes Econòmics i Socials de les Nacions Unides va presentar durant el trimestre l'informe "La dona al món, 2005: Progrés en les estadístiques"², en el qual es recullen estadístiques sobre la situació de la dona al món en diferents dimensions com la salut, l'educació, el treball o l'impacte de la violència. L'èmfasi central de l'informe d'aquest any va ser l'avaluació de la incorporació de la perspectiva de gènere en els sistemes nacionals d'estadístiques, especialment pel que fa a la recollida d'informació desagregada per sexes.

Diverses són les constatacions a les quals s'arriba a l'informe, en el qual s'indica que a pesar d'alguns progressos en la recollida de dades estadístiques tenint en compte les dones, **en la**

² Department of Economic and Social Affairs Statistics Division, *The World's Women 2005: Progress in Statistics*, <http://unstats.un.org/unsd/Demographic/products/indwfm/wwpub.htm>

majoria de països elles continuen absents als censos i estadístiques oficials, especialment pel que fa a l'impacte de la violència, a la contribució econòmica de les dones, a les dades relatives als naixements i defuncions desagregades per sexes, entre d'altres qüestions. Les Nacions Unides assenyalen que **menys de les tres quartes parts dels 204 països analitzats han proporcionat estadístiques desglossades per edat i sexe en els últims anys**. A més, a l'informe s'hi apunta que no existeix un sistema internacional que permeti recollir dades sobre l'impacte de la violència en les dones de manera sistematitzada, fet que dificulta encara més els esforços que cada Estat pugui dur a terme en aquest sentit. Unicament 38 països han recopilat informació sobre l'impacte de la violència en la vida de les dones. L'informe també constata que la violència contra les dones exercida per les seves parelles és recopilada en molta major mesura que altres formes de violència, com l'exercida pels Estats o el tràfic de dones i nenes. Finalment, s'hi assenjala que **els conflictes armats i el subdesenvolupament suposen greus obstacles per a l'elaboració de censos i estadístiques detallades i desagregades per sexes**.

La **invisibilitat estadística** de les dones **dificulta** enormement **el disseny de polítiques específiques** que puguin contribuir al seu apoderament i a pal·liar les mancances i obstacles als quals les dones han de plantar cara en els diferents àmbits per a arribar a l'equitat econòmica, social i política. També **obstaculitza que les contribucions** que les dones fan a les seves societats **es facin paleses**, especialment pel que fa al desenvolupament econòmic, la qual cosa afavoreix l'enquistament de les percepcions que atribueixen a les dones inactivitat i irrellevància en l'espai públic i perpetua la falta de reconeixement a la feina duta a terme per les dones. Al mateix temps, aquesta situació contribueix a **emascarar l'impacte de la pobresa en les dones**, que a nombrosos països és major que en els homes. A més, tot just existeix informació sistematitzada sobre els sectors informals de l'economia, sectors que concentren la participació de les dones a molts llocs del món i que en alguns països són més importants que la mateixa economia formal. La falta de dades estadístiques és un problema global que no únicament afecta les dones, sinó moltes altres dimensions del desenvolupament humà, cosa que suposa un obstacle a l'hora d'elaborar polítiques i implementar projectes.

9.2. La construcció de pau des d'una perspectiva de gènere

En aquest apartat s'hi analitza la participació de les dones en diferents dimensions de la construcció de la pau, entre elles la presa de decisions i els processos de pau, així com els avanços que s'han fet en la incorporació de la perspectiva de gènere en les missions de manteniment de la pau.

a) La participació de les dones en la presa de decisions

Durant la celebració del 50è període de sessions de la Comissió sobre la Condició Jurídica i Social de la Dona, un dels principals temes abordats ha estat el de **la participació de les dones en la presa de decisions**. El punt de partida per a aquesta discussió és la constatació continguda en la Plataforma d'Acció de Beijing elaborada el 1995, que sense la **participació activa de les dones** i sense la incorporació de les seves perspectives en els processos de presa de decisions, **els objectius de l'equitat, el desenvolupament i la pau no podrien ser assolits**.

Des que en l'any 1995 s'aprovés la Plataforma d'acció, els resultats assolits en aquesta matèria han estat més aviat escassos, i les dones continuen sofrint l'exclusió en els àmbits i espais on es prenen les decisions, en els quals la seva presència és fonamentalment de caràcter anecdòtic. Les barreres i obstacles que dificulten que les dones tinguin incidència en aquests espais han persistit al llarg d'aquesta dècada, encara que des de les Nacions Unides també s'hi assenjala que la mera presència de dones en aquests àmbits no és suficient, sinó que fonamentalment es tracta de quins efectes i conseqüències pot tenir aquesta presència, és a dir, l'impacte qualitatiu de la participació femenina. D'entre els obstacles als quals s'al·ludeix per explicar aquesta absència de les dones, cal destacar els estereotips de gènere que

contribueixen a la difusió d'idees errònies sobre les capacitats de les dones per participar en aquests àmbits, i a més dissuadeixen les mateixes dones de reclamar una major presència.

El sostre de vidre

Mitjançant aquesta expressió es designen habitualment **els obstacles insalvables que impedeixen a les dones ascendir des de llocs intermedis en els àmbits laborals i polítics als llocs de poder** i en els que es prenen decisions executives. Es tracta en molts casos de qüestions estructurals com l'organització del temps i els espais, de la percepció encara generalitzada en molts àmbits de la incapacitat de les dones per assumir elevades responsabilitats, i d'elements lligats a l'estructura social i a l'assignació de rols, ja que les dones continuen assumint majoritàriament el sosteniment familiar i la cura de l'espai privat. L'OIT³ indica que mitjançant aquest terme, encunyat en els anys 70, es descriuen les **barreres invisibles i artificials**, creades pels prejudicis actitudinals i organitzacionals, que impedeixen a les dones l'accés a les posicions executives. Amb l'assoliment de la igualtat en l'àmbit educatiu als països industrialitzats i certs canvis socials adreçats a les dones, es va assumir que les dones ascendirien ràpidament en l'escala laboral i política, la qual cosa s'ha revelat certament difícil.

La Comissió sobre la Condició Jurídica i Social de la Dona ha indicat que a pesar que existeix un reconeixement explícit a la importància d'aquesta qüestió, existeix una distància enorme entre el paper i la realitat de facto. Finalment, la Comissió va instar als Governos, a les diferents entitats de les Nacions Unides, així com a altres organitzacions internacionals i regionals, a adoptar una sèrie de mesures i accions concretes per crear les condicions que permetin arribar a l'equitat de gènere en l'adopció de decisions, entre les quals cal destacar:

- Desenvolupar polítiques i programes que permetin la creació d'una massa crítica de dones capdavanteres.
- Revisar les legislacions per retirar aquelles clàusules que impedeixen la participació de les dones en condicions d'igualtat en tots els nivells.
- Promoure la creació d'entorns laborals i polítics que afavoreixin la conciliació de la vida familiar i laboral.
- Encoratjar la implicació dels homes en la promoció de la participació de les dones.
- Implementar la resolució 1325 pel que fa a l'increment del paper de les dones en la presa de decisions pel que fa a la prevenció i resolució dels conflictes així com a la rehabilitació postbèlica.
- Promoure l'eliminació dels estereotips de gènere discriminadors tant en els programes educatius com en els mitjans de comunicació.
- Promoure que els mitjans de comunicació es facin eco d'aquesta qüestió
- Promoure la igualtat de condicions per a les candidatures electorals d'homes i dones i afavorir la participació de les dones en les campanyes electorals
- Impulsar la creació de mecanismes institucionals que es responsabilitzin d'impulsar l'equitat de gènere, tals com Ministeris de la Dona o de Gènere, Oficines per a l'equitat de gènere, Defensores de la Dona, etc.

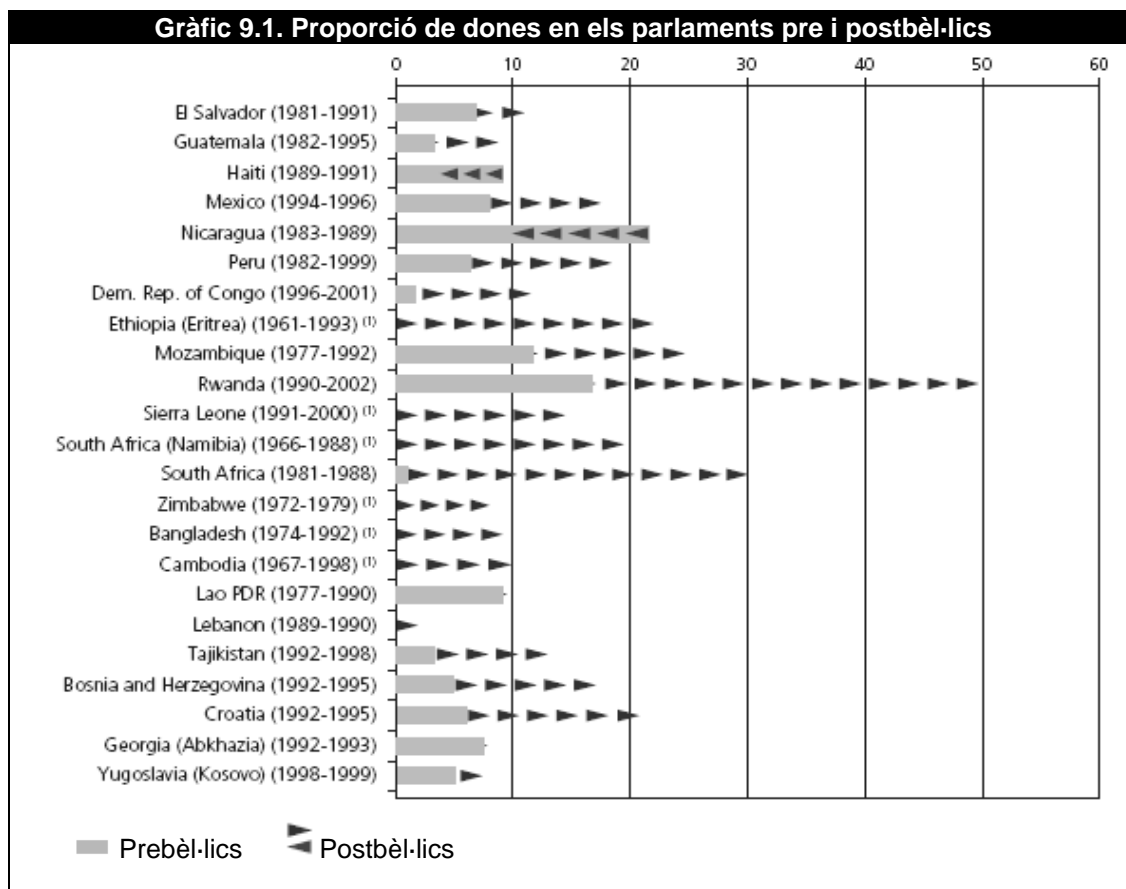
Totes aquestes mesures cauran en sac foradat si no van acompanyades d'una **voluntat política** ferma que permeti **traduir-les en resultats concrets**, ja que es tracta en la seva majoria de suggeriments formals i en ocasions imprecises, però no d'exigències el compliment de les quals pugui ser fàcilment supervisable. Novament, fins que els líders polítics no adquireixin consciència de la importància de la participació de les dones en aquesta esfera, així com del seu valor afegit i el seu potencial transformador, difícilment es donaran avanços qualitius que permetin posar fi a la discriminació en aquest àmbit.

Un moment especialment idoni per escometre reformes en aquest sentit, és el de l'inici d'un procés de **rehabilitació postbèlica**, ja que la societat en el seu conjunt es troba en reformulació, i per tant també les institucions. Es tracta doncs d'un **moment únic perquè les dones puguin integrar-se en aquestes institucions**, i com mostra el següent gràfic, així ha ocorregut en la majoria de països que en les últimes dècades han travessat un conflicte armat. En alguns països, aquest trànsit de la pau a la guerra ha servit perquè per primera vegada les dones participin públicament en la vida política. Un cas especialment destacable és el de

³ Wirth, L. *Breaking through the glass ceiling. Women in management*. ILO, 2001

Rwanda, que es troba encapçalant la llista de països amb una major proporció de dones ocupant un escó.

Font: UNIRISD, *Gender Equality: Striving for Justice in an Unequal World*, 2005

b) Processos de pau

Al llarg del trimestre van tenir lloc diferents iniciatives que pretenien reforçar la participació de les dones en els processos de pau i de negociació.

La primera d'elles va tenir lloc a **Mindanao (Filipines)**, en el marc de la celebració d'una **Trobada de Dones per la Pau**, amb l'objectiu de traslladar les **recomanacions elaborades per les organitzacions de dones a les negociacions de pau** que el Govern de Filipines i el grup armat d'oposició MILF estan mantenint. La trobada suposava la culminació d'un procés de consultes que al llarg dels mesos previs s'havia dut amb diferents organitzacions de dones de la zona i que tenia per objecte traslladar la veu de les dones a la taula de negociacions, ja que la presència femenina en aquesta es limitava a una única dona. El resultat d'aquesta trobada, celebrat entorn de la qüestió central de què passaria si les dones negociessin l'acord de pau, va ser la presentació d'un document en el qual es recollien aquelles qüestions que les participants consideraven que havien de contemplar-se en l'acord de pau. D'entre els temes apuntats cal destacar la qüestió de la desmilitarització de Mindanao, el reconeixement del dret a l'autodeterminació del poble Bangsamoro, així com la garantia que les dones podran participar en la presa de decisions.

Per altra banda, i en un context completament diferent, com és el de **Somàlia**, representants d'organitzacions de dones es van reunir amb el suport de la IGAD i UNIFEM, per a discutir sobre qüestions com la necessitat que la supervisió de la implementació de la Carta Federal de Transició (considerada com un acord de pau) i el Programa de Reconstrucció i

Desenvolupament incorporin la perspectiva de gènere i es garanteixi la participació de les dones. La trobada va tenir lloc abans de la celebració de la 4a Reunió de Ministres de Gènere dels països integrants de la IGAD. Tal com va indicar UNIFEM, **existeix l'oportunitat de traduir les experiències en el conflicte de les dones en accions encaminades a garantir la seguretat i incrementar el potencial de les dones en la construcció de la pau.** Per la seva banda, les Ministres de Gènere, durant la seva trobada, van fer una crida als seus Governos perquè promoguessin la participació política de les dones i perquè incloguessin les dones en les diferents polítiques i iniciatives de construcció de pau desenvolupades a la regió.

L'absència de les dones en els processos de negociació és suplerta en moltes ocasions mitjançant la **creació d'espais paral·lels** amb algun canal de contacte amb els processos oficials, però generalment al marge d'aquests. Encara que sens dubte es tracta de **solucions intermèdies** que no planten cara a les causes estructurals que porten al fet que la majoria de negociacions de pau siguin espais gairebé exclusivament masculins, sí permeten que progressivament es vagi incorporant aquesta qüestió a l'agenda i se li atorgui certa importància. El major problema resideix en la **capacitat d'incidència real** que aquests espais tenen, ja que es corre el risc que les recomanacions i propostes que es llancin caiguin en sac foradat i no siguin recollides per aquells actors que poden prendre decisions. A més, el fet que el perfil polític de les organitzacions de dones locals acostuma a no ser molt elevat pot portar al fet que es menysvalorin els seus suggeriments, per considerar-se que no provenen d'actors amb la suficient rellevància política. Un altre **risc** que cal esmentar és el de la **institucionalització dels espais de dones com a secundaris**, i que no es concebin com un pas inicial en un procés que hauria de dur progressivament a la participació en condicions d'igualtat i que es consideri que la incorporació de la perspectiva de gènere i l'equitat s'assoleix plenament mitjançant aquest tipus de mesures. No obstant això, aquestes crítiques no poden obviar la importància que tenen aquests espais, que han permès l'apoderament de moltes dones i han contribuït que des dels àmbits polítics i militars, de manera molt incipient encara, s'hagi adquirit certa consciència sobre la rellevància que té la dimensió de gènere i la participació de les dones en les negociacions de pau.

Les aliances de dones en societats dividides

Una de les contribucions que les dones de societats fortament polaritzades han fet a la construcció de la pau ha estat **l'establiment d'aliances entre dones que pertanyen a comunitats enfrontades.** En aquestes societats, algunes dones han estat capaces de tendir ponts de diàleg i d'empatia més enllà dels motius que van dur a la confrontació armada i dels profunds eixos d'odi i polarització i buscant punts i posicions comunes de partida des de les quals iniciar un acostament i la recerca de noves formes de convivència.

És ben sabut que els conflictes armats contemporanis tenen un impacte desmesurat en la vida de les dones, i que estratègies com la utilització de la violència sexual com a arma de guerra, les tenen com a objectiu prioritari. Resulta doncs, comprensible, que les que han sofert de manera similar la virulència de la violència, independentment de quin costat de la trinxera es trobin, siguin **capaces més fàcilment d'identificar-se amb el sofriment de les altres víctimes** més enllà de divisions socials, ètniques, polítiques o religioses. La freqüent **invisibilitat política** de molts moviments de dones, paradoxalment, **ha estat en ocasions de gran utilitat**, ja que els ha permès acostaments que no haurien estat tan fàcils entre els seus companys homes.

Quins exemples concrets existeixen d'aquestes aliances? Les **dones israelianes i palestines** han col·laborat des de la dècada dels 80 quan algunes israelianes inicien protestes públiques per denunciar l'ocupació dels territoris palestins pel seu propi Govern. A aquestes protestes s'hi van sumar palestines que viuen a Israel. A **Irlanda del Nord, dones catòliques i protestants** es van unir per a crear un partit polític, *Northern Ireland Women's Coalition*, que els permetés participar en les negociacions de pau. Mentre van durar les negociacions, la Coalició va tractar d'assegurar que sempre hi hagués al mateix temps dones republicanes i unionistes a la taula i es va promoure que el procés fora el més inclusiu possible. A **Sri Lanka, les dones tàmlis i cingaleses** que van participar en el subcomitè de gènere establert durant les negociacions de pau van ser capaces d'elaborar una agenda comuna sobre la qual discutir, establint les seves pròpies prioritats, i amb un mateix punt de partida: el reconeixement dels efectes devastadors que el conflicte armat havia tingut sobre les vides de les dones.

c) La responsabilitat de la comunitat internacional

La comunitat internacional pot jugar un **paper fonamental a l'hora de promoure la inclusió de la perspectiva de gènere i la participació de les dones** en els processos de pau i de rehabilitació postbèl·lica. Ja que en la majoria d'aquests es donen intervencions de la comunitat internacional, i en molts casos, són actors externs els que lideren els processos, aquesta constitueix una plataforma privilegiada per a aquesta tasca.

Tant des del seu **rol de facilitadors o mediadors** de nombrosos processos i negociacions de pau, com des de la posició de **donants** des de la qual intervenen en els processos de rehabilitació postbèl·lica, els organismes internacionals i els Governos poden tractar d'incorporar altres actors locals que siguin rellevants, com les organitzacions de dones. La comunitat internacional intervé en l'elaboració de l'agenda, com a mediadora oficial, acollint i finançant trobades, incentivant les parts a avançar en el procés i establint mecanismes de verificació de la implementació del procés. Es tracta d'àmbits en els quals la incorporació de la perspectiva de gènere pot ser crucial per al resultat final i la signatura dels acords de pau. D'igual manera que la comunitat internacional ha intervingut en determinats processos perquè certes qüestions fossin incorporades o retirades de l'agenda, també pot utilitzar la seva capacitat d'influència per ajudar a superar els obstacles que dificulten o impedeixen la participació de les dones en aquestes negociacions.

No obstant això, la mateixa **comunitat internacional** actua en la majoria d'ocasions al marge d'aquesta perspectiva, i **les seves pròpies estructures són profundament discriminadores i excloents per a les dones**. Es requereixen per tant canvis en el si dels mateixos organismes internacionals, als governs que intervenen en els processos de pau i fins i tot a les organitzacions internacionals de la societat civil. Una estratègia que ha resultat eficaç és l'establiment d'aliances entre les organitzacions de dones locals i dones que formen part d'algun dels Governos o organismes internacionals amb capacitat d'incidència, i que de manera conjunta pressionen perquè la veu de les dones tingui una major cabuda en aquests processos. A més, l'existència de determinats instruments internacionals com la Plataforma d'Acció de Pequín o la resolució 1325 del Consell de Seguretat de l'ONU, han permès vehicular i incrementar la legitimitat de les reivindicacions efectuades per les organitzacions de dones que tracten de participar en els processos de pau⁴.

La comunitat internacional pot brindar suports essencials a les organitzacions de dones, elevant el seu perfil polític i oferint capacitació en tot el relacionat amb la negociació, així com ajudes de caràcter econòmic o garantint la seguretat d'aquelles dones que s'hagin involucrat en un determinat procés.

d) Missions de manteniment de la pau

Durant el mes de febrer, el Consell de Seguretat va dur a terme una sessió de discussió sobre l'explotació i l'abús sexual per part del personal de manteniment de la pau. Durant aquesta sessió, el Secretari General Adjunt per a Operacions de Manteniment de la Pau, J-M. Guéhenno i l'Assessor per al Secretari General sobre l'Explotació Sexual i l'Abús en les Operacions de Manteniment de la Pau de les Nacions Unides, Z. Ra'ad Zeid AL-Husseini, van fer un balanç de quins havien estat els progressos en aquesta qüestió, assenyalant que **entre el 75 i el 90% del personal civil, policial i militar rep formació obligatòria sobre l'abús i l'explotació sexual**, i que l'objectiu és arribar al 100% del personal. A més, fins al moment **més de 150 integrants han estat repatriats o expulsats d'aquestes missions**.

Es tracta sens dubte d'avanços importants, però que han de ser matisats per valorar el seu abast real. En el cas de la formació, les xifres han de ser relativitzades, ja que la rebuda pel personal de les missions és summament escarida i en la majoria d'ocasions només els alts comandaments reben formació per part de personal especialitzat en qüestions de gènere, i es pressuposa que seran aquests comandaments els que traslladaran la formació als seus

⁴ Per a més informació vegeu el capítol Gènere i Construcció de Pau a Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2006: Informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau*, Icaria, 2006, Barcelona.

subalterns. Queda, per tant a les seves mans decidir si aquestes qüestions són rellevants o no, i, especialment entre el personal militar, la dimensió de gènere dista molt d'estar entre les preocupacions centrals. Per altra banda, i pel que fa a la dimensió disciplinària i punitiva, la repatriació o expulsió del personal de les missions no comporta necessàriament altre tipus de sancions com per exemple les de caràcter penal, per la qual cosa aquests abusos queden pràcticament impunes, ja que els seus perpetradors no són castigats en els seus països d'origen.

Cal destacar l'anunci que pròximament es presentarà una estratègia d'assistència i suport a les víctimes, qüestió de màxima importància, ja que es fa imprescindible que tant els perpetradors, com les Nacions Unides, assumeixin les seves responsabilitats sobre el dany causat a la població local que ha sofert abusos a les mans dels quals suposadament haurien de garantir la seva protecció.

Annex 1.1. Resolucions del Consell de Seguretat de l'ONU			
País	Nº	Data	Contingut
Costa d'Ivori	S/RES/1652.	24-01-06	El Consell de Seguretat de l'ONU prorroga el mandat de la ONUCI fins al 15 de desembre que ve d'aquest any.
regió dels Grans Llacs	S/RES/1653.	27-01-06	El Consell de Seguretat de l'ONU insta tots els grups armats d'oposició que operen a la zona, el grup armat d'oposició rwandès FDLR, les FNL (Burundi) i l'LRU (Uganda), que lliurin les seves armes de forma incondicional. Al seu torn, subratlla la necessitat que tots els estats de la regió procedeixin al desarmament i a la desmobilització dels grups estrangers i les milícies locals i cooperin entre ells i amb les Nacions Unides en la seva repatriació o reassestament.
RD Congo	S/RES/1654.	31-01-06	El Consell de Seguretat de l'ONU sol·licita al Secretari General de l'ONU que restableixi el Grup d'Experts sobre l'explotació il·legal dels recursos naturals a la RD Congo fins al 31 de juliol de 2006 i insta el Secretari General de l'ONU a designar els nous membres d'aquest comitè en el termini de 30 dies.
Orient Mitjà	S/RES/1655.	31-01-06	El Consell de Seguretat prorroga el mandat de les Forces Provisionals de l'ONU al Líban (UNIFIL, per les seves sigles en anglès) fins al 31 de juliol de 2006, encara que la petició del Govern libanès era d'una extensió anual.
Geòrgia	S/RES/1656.	31-01-06	El Consell de Seguretat de l'ONU prorroga fins al 31 de març que ve el mandat de la Missió d'Observadors de les Nacions Unides de Geòrgia (UNOMIG).
Costa d'Ivori	S/RES/1657.	06-02-06	El Consell de Seguretat de l'ONU aprova una resolució en la qual s'imposen restriccions per viatjar i la congelació de béns a tres significatives figures polítiques del país acusades d'entorpir el procés de pau: C. Ble Goude i E. Djue, ambdós pertanyents a les milícies progovernamentals <i>Jeunes Patriotes</i> , i M. Kouakou Fofie, oficial de la coalició armada d'oposició <i>Forces Nouvelles</i> .
Haití	S/RES/1658.	14-02-06	El Consell de Seguretat de l'ONU aprova per unanimitat la renovació del mandat de la MINUSTAH fins al 15 d'agost que ve i sol·licita al Secretari General un informe sobre la conveniència o no de reestructurar el mandat de la MINUSTAH una vegada hagi pres possessió del càrrec el nou Govern, tal com havien sol·licitat diverses veus a Haití.
Afganistan	S/RES/1659.	15-02-06	El Consell de Seguretat de l'ONU ha aprovat una resolució per la qual s'adhereix a la nova estratègia per al país a la Conferència de Donants a Londres.
TPI ex Iugoslàvia	S/RES/1660.	28-02-06	El Consell de Seguretat de l'ONU, a sol·licitud del President del Tribunal Penal Internacional per a l'antiga Iugoslàvia (TPIY), modifica els articles 12 i 13 dels estatuts del Tribunal per permetre que el Secretari General de l'ONU, sempre que ho sol·liciti el President del Tribunal, pugui designar magistrats de reserva que puguin estar presents a totes les etapes del judici al que hagin estat assignats i substituir un dels magistrats quan aquest no pugui seguir ocupant les seves funcions.
Eritrea i Etiòpia	S/RES/1661	14-03-06	El Consell de Seguretat de l'ONU prorroga el mandat de la missió de manteniment de la pau de l'ONU entre ambdós països (UNMEE) fins al 15 d'abril i exigeix la retirada de les FFAA de la zona fronterera per reduir la tensió, així com a la llibertat de moviments de la UNMEE a la part eritrea.
Afganistan	S/RES/1662.	23-03-06	El Consell de Seguretat de l'ONU aprova la prolongació de la UNAMA per un any més, després que el Secretari General així ho recomanés al seu informe sobre el país, davant la magnitud dels reptes als quals s'enfronta el país, així com la deterioració de la seguretat.

Annex 1.2. Informes del Secretari General al Consell de Seguretat		
Nº	Data	Contingut
S/2006/1	03/01/06.	Informe del Secretari General sobre Etiòpia i Eritrea
S/2006/2.	03/01/06.	Setè informe del Secretari General sobre la Operació de les Nacions Unides a Costa d'Ivori
S/2006/19	13/01/06.	Informe del Secretari General sobre la situació a Abkhàzia (Geòrgia)
S/2006/24	17/01/06.	Informe del Secretari General sobre l'Oficina de les Nacions Unides a Timor-Leste (corresponent al període comprès entre el 16 d'agost de 2005 i el 13 de gener de 2006)
S/2006/26	18/01/06.	Informe del Secretari General sobre la Força Provisional de les Nacions Unides al Líban corresponent al període comprès entre el 22 de juliol de 2005 i el 20 de gener de 2006.
S/2006/45	25/01/06.	Informe del Secretari General sobre la Missió d'Administració Provisional de les Nacions Unides a Kosovo
S/2006/46	25/01/06.	Informe del Secretari General sobre els preparatius per a la Conferència Internacional sobre la Regió dels Grans Llacs
S/2006/59	30/01/06.	Informe mensual del Secretari General sobre Darfur

S/2006/60	02/02/06.	Informe del Secretari General sobre la Missió d'Estabilització de les Nacions Unides a Haití
S/2006/109	17/02/06.	Informe del Secretari General sobre armes petites
S/2006/122	21/02/06.	Informe del Secretari General sobre la situació a Somàlia
S/2006/137	03/03/06.	Informe del Secretari General presentat de conformitat amb allò disposat al paràgraf 30 de la resolució 1546 (2004)
S/2006/140	06/03/06.	Informe del Secretari General sobre Etiòpia i Eritrea
S/2006/145	07/03/06.	Informe del Secretari General sobre la situació a l'Afganistan i les seves conseqüències per a la pau i la seguretat internacionals - Assistència internacional d'emergència per a la pau, la normalitat i la reconstrucció de l'Afganistan assolat per la guerra
S/2006/148	09/03/06.	Informe mensual del Secretari General sobre Darfur
S/2006/159	14/03/06.	Desè informe del Secretari General sobre la Missió de les Nacions Unides a Libèria
S/2006/160	14/03/06.	Informe del Secretari General sobre el Sudan
S/2006/162	14/03/06.	Informe sobre l'evolució de la situació a Guinea Bissau i sobre les activitats de l'Oficina de les Nacions Unides de Suport a la Consolidació de la Pau a Guinea Bissau
S/2006/163	14/03/06	Sisè informe del Secretari General sobre l'Operació de les Nacions Unides a Burundi
S/2006/173	17/03/06	Informe del Secretari General sobre la situació a Abkhàzia (Geòrgia)
S/2006/176	20/03/06	Informe presentat pel Secretari General de conformitat amb el paràgraf 6 de la resolució 1644 (2005)

L'Escola de Cultura de Pau va ser creada el 1999 amb el propòsit d'organitzar diverses activitats acadèmiques i d'investigació relacionades amb la cultura de la pau, la prevenció i transformació de conflictes, el desarmament i la promoció dels drets humans.

L'Escola està finançada bàsicament pel Govern de Catalunya, a través del Departament per a Universitats, Investigació i Societat de la Informació, i de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament de la Secretaria de Cooperació Exterior. També rep suport d'altres departaments de la Generalitat, d'ajuntaments, fundacions i altres entitats. L'Escola és dirigida per Vicenç Fisas, que alhora és el titular de la Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Les principals activitats que realitza l'Escola de Cultura de Pau són les següents:

Docència
La Diplomatura sobre Cultura de Pau (postgrau de 230 hores lectives i 70 places).
Les assignatures de lliure elecció "Cultura de pau i gestió de conflictes" i "Educar per a la pau i en els conflictes".
Programes
Iniciatives de sensibilització i d'intervenció en conflictes, per les quals es facilita el diàleg entre actors en conflicte.
Programa Colòmbia , dedicat a donar visibilitat a les iniciatives de pau per a aquest país.
Programa d'Educació per a la Pau . L'equip d'aquest programa pretén promoure i desenvolupar el coneixement, els valors i les capacitats de l'Educació per a la Pau.
Programa de Drets Humans , que pretén promoure la cultura dels drets humans a través de l'anàlisi, la promoció i la defensa dels drets humans a escala local i internacional.
Programa Desarmament , que actua com a servei tècnic per a les campanyes sobre control de les armes lleugeres que porten a terme diverses ONG i d'assessoria a organismes internacionals.
Programa Unitat d'Alerta sobre conflictes, drets humans i construcció de pau, que duu a terme un seguiment diari de la conjuntura internacional, especialment dels conflictes i de la situació dels drets humans a tots els països, dels moviments de persones desplaçades i refugiades, dels processos de pau en marxa, de les etapes de rehabilitació postbèl·lica i de les dinàmiques de desenvolupament a fi de realitzar informes anuals, trimestrals i setmanals.
Programa de Processos de Pau que duu a terme un seguiment i anàlisi dels diferents països amb processos de pau o negociacions formalitzades i d'aquells països amb negociacions en fase exploratòria.
Programa de Rehabilitació Postbèl·lica , des del qual es porta a terme un seguiment i anàlisi de l'ajuda internacional en termes de construcció de la pau en contextos bèl·lics i postbèl·lics.